Ayetlerin düşünülmesine vesile olması temennisiyle...

DUADA
EVLİYAYI
ARACI KOYMA
ve
ŞİRK

Doç. Dr. Abdulaziz Bayındır

İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

İSTANBUL- 2001

www.suleymaniyevakfi.org

Haberleşme ve kitap isteme adresi

Hoca Gıyaseddin Mah. Şifahane Sok. No:20
34470 Eminönü / İSTANBUL

Tel: (0212) 513 00 93 Faks: (0212) 511 21 69

bayindir@suleymaniyevakfi.org

ÖNSÖZ

Allah Teâlâ şöyle buyurur:
De ki, Rabbim sadece şunları haram etti: "İster açık, ister gizli yapılsın, her türlü fuhuş, günahlar, haksız saldırı,
Allah'ın hakkında hiçbir belge indirmediği şeyi ona eş koşmanız,
Allah hakkında bilmediğinizi söylemeniz." (Araf 7/33)
Şeytan tuzağını doğru yolun üstüne kurar. Çünkü o, Allah'a şöyle demişti:
".... And olsun ki ben onlar için, senin doğru yolunun üstüne oturacağım.
Sonra onlara; önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım. Onların çoğunu sana şükreder bulamayacaksın." *(Arâf 7/16-17)*

Doğru yolun üstündeki en büyük tuzak şirk tuzağıdır. O tuzağa düşenin işi temelden biter. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, bunun dışında olanı dilediği kimse için bağışlar."* (Nisa 4/48)

Şirk, yalnız Allah'a ait bir kısım isim ve sıfatları başka varlıklarda da görmek, onları o konuda Allah ile ortak saymaktır. Bu varlıklar daha çok, din büyükleri olur. Onlar Allah'a yakın bilindiği için o isim ve sıfatları onlara vermek fazla rahatsız edici olmaz. Bu, onları Allah'a karşı arabulucu konumuna sokar. Allah ile olacak işlerde bunların aracılığına ihtiyaç duyulmaya başlanır. Artık onlara, Allah'a boyun eğer gibi boyun eğmek zor olmaz. Böylece o büyüklerin her biri bir tanrı yerine konmuş olur.

Tuzağın önüne hoş şeyler konur. Din büyükleri bu konuda bulunmaz bir malzemedir. Tuzağın iki büyük engeli akıl ve Kur'an'dır. Engelleri aşmak için duygusallık öne alınır. Dinin akıl değil, bir gönül işi olduğu söylenir. Bu, insanları, Kur'an'ı anlayamayacakları yalanına inandırmayı kolaylaştırır. Artık önlerine hangi ayet konsa görmezlikten gelirler. Kendi özgüvenleri kaybolur. Üstlerine pislikler yığılmaya başlar (Yunus 10/100). Şeytanlar başlarını sarar, onlarla yakın arkadaş olurlar. Doğru yolla ilişkileri kesilir ama kendilerini o yolun ortasında sanırlar (Zuhruf 43/36 37).

Şeytana izin verildiği için doğru yola giren hiç kimse onun tuzaklarından uzak kalamaz. Bu, akıldan çıkarılmamalı; din diye öne sürülen her şey Kur'an'a göre değerlendirilmelidir.

Allah hakkında bilmediği şeyleri söylemek de çoğu dindarın düştüğü tuzaklardandır. Bu konuda ya hayallere, ya büyüklerin sözlerine yahut kitaplardaki hurafelere dayanılır.

Allah hakkında yanlış bir şey söylememek için Kur'an'a bakmak gerekirken, Kur'an'ı da bu yanlışlara göre anlama gayreti, işi çığırından çıkarır. Sonunda, "takvaya, özde ve sözde doğruluğa götüren yol" gibi yaldızlı sözlerle tanımlanan ama İslam'ın temel inançlarıyla ilgisi kesilmiş olan yeni bir din kurulmuş olur.

Bu kitapçığın amacı, iyi müslüman olmak için yola koyulan büyük bir kitlenin kolayca düştüğü bu tuzakları, Kur'an ayetleri ışığında ortaya çıkarmak ve gerekli uyarıyı yapmaktır.

Gayret bizden, başarı Allah'tandır.

Doç. Dr. Abdulaziz BAYINDIR

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM
ÖLÜDEN YARDIM İSTEME
(Ahkaf Suresi 5. Ayete Verilen Yanlış Meâl)
1. "Dua" kelimesine ibadet anlamı verilmesi
2. "Men" kelimesine mâ anlamı verilmesi
3. "Dûn" kelimesine "bırakıp" anlamı verilmesi
4. "Hum" zamirinin ve cem'i müzekker salimin akılsız varlıklar için kullanılmış gösterilmesi

İKİNCİ BÖLÜM
EVLİYAYI ARACI KOYMA ve ŞİRK
1. Müşrik Allah'ı kabul eder
a. Müşrik, gökleri ve yeri Allah'ın yarattığına inanır
b. Müşrik, yağmuru yağdıranın ve bitkiyi bitirenin Allah olduğuna inanır
c. Müşrik bütün yetkinin Allah'ta olduğunu kabul eder
2. Müşrik Allah'a ibadet eder
3. Müşrik aracı ve şefaatçi tanrılara inanır
a. Dua'da aracılık
b. Aracılık nasıl şirk olur
c. Şefaatçi
4. Müşrik, müşrikliğini reddeder
a. Hristiyanlar
b. İncil'de şirk
c. Mekkeli müşrikler
5. Tanrı edinilen aracılar, müşrikleri kabul etmez
6. Şirk'i akıl reddeder.
7. Müşriklik boş bir kuruntudur
8. Şirk'le ilgili ayetler

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ALTINOLUK DERGİSİ
1. Altınoluk Dergisi İle Sohbet
a. İbadetten tad alma
b. Huşu sahibi olma
c. Münafıkların namazı
d. Huşu ile namaz
e. Tezkiye
f. İhsan
g. Kalp ve zikir ilişkisi
h. Nefs'in merhaleleri
i. Nur-i Muhammedi
j. Allah ile beraber olma

2. Altınoluk Dergisi'nden Cevap
3. Altınoluk'un Cevabı'nın Değerlendirilmesi
(Prof. Dr. Sayın Hasan Kâmil YILMAZ'a Cevap)
a. Cımbızla yapılan alıntı
b. Râbıta

c. Râbıta ve murâkabe
d. Râbıta şirktir
e. Biz bilmeyiz büyükler bilir
f. Ben yok, biz yok, şeyh var
g. Şeyhle beraber olma
h. Yanlış yol
i. Postacılık
j. Vesvese
k. Mürşid – İsa - Mesih ilişkisi
l. Maddî - manevî kemâl mertebeleri
m. Varlığın gayesi
n. İlahî irade
o. Allah'ı bilme
p. İnsan-ı kâmile olağandışı yetkiler
q. İnsan-ı kâmilin tek olması
r. İnsan-ı kâmilin gaybı bildiği iddiası
s. İnsan-ı kâmil her şeydir
t. Hakikat-i muhammediyye
u. Nefsin mertebeleri veya nefsi tanrılaştırma süreci
SONUÇ
Bibliyografya
SONSÖZ

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜDEN
YARDIM İSTEME

(AHKAF SURESİ 5. AYETE VERİLEN
YANLIŞ MEÂL)

İstanbul'da, Oruç Baba adıyla anılan bir türbe vardır. Ramazan'da ilk iftarı orada yapmak isteyen yüzlerce kişi, büyük bir kalabalık oluşturur, sokaklar kapanır.

9.12.2000 tarihine rastlayan Cumartesi gecesi, Kanal 7 Televizyonunda, İskele-Sancak programına bir kısım ilim adamıyla birlikte ben de katıldım[1]. Programda, Oruç Baba hatırlatılarak kabirde yatan bir veliyi, vesile ve aracı olması için yardıma çağırma konusu tartışıldı. Ben orada sadece Ahkaf Suresi'nin 4 ve 5. Ayetlerini okudum. Ayetlere verdiğim anlam, hem o tartışmaya katılan bazı ilim adamlarını, hem de halkın bir kesimini rahatsız etti. Hatta Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ ayetlerin putlarla ilgili olduğunu, anlamı yanlış verdiğimi söyledi. Prof. Dr. Hayrettin KARAMAN; "Yorum yapıyorsun, meâlden oku!" diyerek tepki gösterdi. Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ da ayetlere böyle anlam verilirse şimdiye kadar gelmiş bütün tarikat mensuplarını ve İran'daki Şiileri müşrik saymak gerekeceğini, dolayısıyla o anlamı vermenin uygun olmayacağını söyledi. Konuşmamı, Prof. Dr. Süleyman ATEŞ dışında destekleyen olmadı.

Ayetlere şu meâli vermiştim. (Bütünlük açısından 6. Ayeti de katıyorum.)

"De ki, baksanıza, Allah'ın yakınından neyi çağırıyorsunuz? Gösterin bana, onların yeryüzünde yaratmış oldukları ne vardır? Yoksa onların göklerde bir payı mı bulunuyor? Bu konuda bana, bundan önce gelmiş bir kitap veya bir bilgi kalıntısı getirin bakalım. Eğer doğru sözlü kimseler iseniz.

Allah'ın yakınından kıyâmet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek kimseleri çağırandan daha sapık kimdir? Oysaki bunlar onların çağrısının farkında değillerdir.

O insanlar bir araya getirildiği gün, bunlar onlara düşman olacak, onlara kulluk ettiklerini kabul etmeyeceklerdir."*(Ahkaf 46/4,5,6)*

Bundan üç gün sonra, Hayrettin KARAMAN, Yeni Şafak Gazetesi'nde, "Ramazanda Türbe Ziyaretleri" başlığı ile bir yazı yayınladı. Yazıdaki şu cümleler dikkatimi çekmişti:

"... Evet halkın, hem bu türbelerde yatan kimselerin özellikleri, hem onlarla kurdukları ilişki, hem de onlardan veya onlar vasıtasıyla bir şeyler istemeleri konularında önemli yanlışlar oluyor, ancak bunların büyük çoğunluğu şöyle inanarak bunları yapıyor: **Allah bu sevgili kullarına bazı yetkiler, imkanlar, özellikler bahşetmiştir, bunlar şefaatçilerimizdir, bizler günahkar olduğumuz için doğrudan Allah'tan istemeye yüzümüz yok, belki bunlar sayesinde Allah dileklerimizi kabul eder**... [2]"

Oruç Baba'nın kabri gibi kabirleri ziyaret edenlerin çoğu, isteklerinin Allah'a ulaştırılması için onları aracı ve şefaatçi olmaya çağırdıklarından bizim verdiğimiz anlama göre yukarıdaki ayetler, bunu yapanların en sapık durumda olduğunu göstermiş olur.

Daha sonra, bir kısım meâllerde ayetlere farklı anlamlar verildiğini gördüm. Hayrettin KARAMAN'ın da aralarında bulunduğu altı kişilik heyet tarafından hazırlanmış Kur'an meâlini ele alarak konuyu değerlendirmek istedim. Böylece hem KARAMAN Hocanın canlı yayında; "Yorum yapıyorsun, meâlden oku!" diyerek bana gösterdiği tepkinin sebebi anlaşılmış, hem de programı seyredenlerin zihinlerinde oluşan sorulara cevap verilmiş olur.

O meâlde ayetlere, şu şekilde anlam verilmiştir:

1 - Ahmet Hakan COŞKUN tarafından yönetilen programa Süleyman ATEŞ, Hayrettin KARAMAN, Süleyman ULUDAĞ, Hasan Kâmil YILMAZ ve Abdulaziz BAYINDIR katılmışlardı.

2 - Hayrettin KARAMAN, "Ramazanda Türbe Ziyaretleri" 12. 12. 2000 tarihli Yeni Şafak Gazetesi, Fıkıh Köşesi.

"De ki: Söylesenize, Allah'ı bırakıp taptığınız şeyler yeryüzünde ne yaratmışlar, göstersenize bana. Yoksa onların göklere ortaklıkları mı vardır? Eğer doğru söyleyenlerden iseniz, bundan evvel (size indirilmiş) bir kitap yahut bir bilgi kalıntısı varsa onu bana getirin.

Allah'ı bırakıp da kıyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeylere tapandan daha sapık kim olabilir? (Oysa) onlar, bunların tapmalarından habersizdirler.

İnsanlar bir araya toplandıkları zaman (müşrikler) onlara (tapındıklarına) düşman kesilirler ve onlara kulluk ettiklerini inkar ederler. (Ahkaf 46/4,5,6)[3]*"*

Bu meâl oldukça önemlidir. Çünkü bunu hazırlayanlar, saygın ilim adamlarıdır. Türkçe meâller içinde en yaygın olanıdır. Suudiarabistan bundan, yüz binlerce nüsha basmış ve Türk hacılarına, yıllarca hediye etmiştir. Mekke'de Harem-i Şerif'te, Medine'de Mescid-i Nebevî'de yalnızca bu meâller bulunmaktadır. Bunu, Türkiye'de de Türkiye Diyanet Vakfı basmıştır. Diyanetin kabul ettiği meâl olması açısından halkın güvenini kazanmıştır.

Bu meâlde iki temel fark vardır: Biri, "çağırma" diye Türkçe'ye çevirdiğimiz dua kelimesine "ibadet" anlamı verilmesidir. Büyüklerin kabrini ziyaret eden hiç kimse, onlara ibadet etmediği için, onları, aracı ve şefaatçi olmaya çağırmak ayetin kapsamı dışına çıkmaktadır.

İkincisi, "kimseler" diye çevirdiğimiz "men" kelimesine "şeyler" anlamı verilmesidir. Bu da ayeti, putlara has hale getirmekte ve büyüklerin ruhunun aracı kılınması ile ilgisini kesmektedir.

Bize göre yukarıdaki meâl, bir çok yönden uygun değildir.

1. Dua kelimesine ibadet anlamı verilmesi

Yukarıdaki ayetlerde, dua kökünden; ted'ûne, yed'û ve dua kelimeleri vardır. O meâlde bunlara "ibadet" anlamı verilmiştir. Dua kelimesi ile ilgili olarak Muhammed Hamdi YAZIR şöyle der:

"Dua esasen davet gibi çağırmak manasına masdardır. Sonra küçükten büyüğe, aşağıdan yukarıya vaki olan taleb ü niyaz manasına örf olmuş ve isim olarak da kullanılmıştır ki, dua dinledim, dua okudum denilir. Duanın hakikati, kulun rabbı celle celalühudan istimdad ve inayet ü meunet istid'a etmesidir[4].

Bu ifade, şöyle sadeleştirilebilir.

"**Dua** temelde, davet gibi çağırma anlamınadır. Sonra küçükten büyüğe, aşağıdan yukarıya iletilen istek ve niyaz anlamına örf olmuş ve isim olarak da kullanılmıştır. "Dua dinledim", "Dua okudum" denmesi bundandır. Duanın doğru olanı, kulun, şanı yüce olan Rabb'ından ikram, yardım ve destek istemesidir."

3 - Hayrettin KARAMAN, Ali ÖZEK, İbrahim Kâfi DÖNMEZ, Mustafa ÇAĞIRICI, Sadrettin GÜMÜŞ, Ali TURGUT, Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, TDV yayınları, Ankara 1997. (Bu meâlin Suudiarabistan baskısında öze dokunmayan farklılıklar vardır.)

4 - Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR, Hak Dini Kur'an Dili, c. I, s. 662, (Bakara 186. Ayetin tefsiri) İstanbul 1935.

İbadet ise sözlükte taat anlamına gelir. Taat boyun eğmek demektir, daha çok, emre uymak ve izinden gitmek, anlamında kullanılır[5]. Türkçe'de buna kulluk denir. İslamî terim olarak **ibadet**, Allah'ın emrini yerine getirmek için samimi niyetle namaz kılma ve oruç tutma gibi eylemlere verilen addır.

Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem şöyle demiştir: "*Dua ibadettir*[6]. *Dua ibadetin iliğidir, özüdür*[7]." Çünkü ibadette asıl hedef, Allah'ı razı etmeye çalışarak onun yardımını ve desteğini sağlamaktır. Kişi, Allah'tan istekte bulunduğu zaman ona kul olma gayreti içine girer. Bu sebeple ibadet kabuk, dua öz gibidir. Ama dua yerine ibadet kelimesi kullanılınca bu ilişki kaybolur.

İsteklerini bir veli, bir ruhani aracılığı ile Allah'a sunan kişi de önce o aracıyı razı etmek ister. Ona, kendince hediyeler, adaklar sunar, manevi huzurunda saygıyla eğilir. Birini bu şekilde aracı koymak ona ibadet sayılmıştır. Çünkü bu, kıyâmet gününe kadar cevap veremeyecek kimseyi yardıma çağırmaktır. Bunun ibadet olduğu yukarıdaki ayetlerin sonuncusunda ifade edilmiştir:

"O insanlar bir araya getirildiği gün, bunlar onlara düşman olacak, onlara ***kulluk (ibadet)*** *ettiklerini kabul etmeyeceklerdir."(Ahkaf 46/6)*

Evliyayı aracı olmaya çağıranlar bu çağrının ibadet sayılmayacağını iddia ederler. Demek ki, bu iddiayı öbür dünyada da sürdüreceklerdir.

Allah Teâlâ, peş peşe gelen bu ayetlerde ibadet ve dua kelimelerini ayrı yerlerde kullandığına göre Kur'an'ın Türkçe çevirisini yapanların buna uyması gerekir. Yoksa aşağıda görüleceği gibi bunun çok yanlış sonuçları ortaya çıkar.

2- "Men" kelimesine "mâ" anlamı verilmesi

Arapça'da "men" kimse veya kimseler, "mâ" da şey veya şeyler anlamına gelir. Ahkaf Suresi'nin 5. Ayetinde üç kere "men" kelimesi geçmektedir. Bu kelime Arapça'da akıllı varlıklar için kullanılır. Cümle içinde akıllı varlıklarla birlikte başka varlıklar da geçerse, akıllı olmayanlar için de kullanılabilir[8]. Buna şu ayet örnek verilir:

"Allah bütün canlıları sudan yarattı. Onlardan kimi karnı üstünde sürünür, kimi iki ayak üzerinde yürür, kimi de dört ayak üzerinde yürür." (Nur 24/45)

Bu ayette "kimi" diye tercüme edilen "men" kelimesidir. İki ayak üstünde yürüyen insanların, canlılar kapsamında olduğu kesin olduğu için diğer canlılara da "men" denmesi uygun düşmüştür. Ahkaf Suresi'nin 5. Ayetinde böyle bir şey yoktur. Ama o meâlde bunlardan ikisine "kimse" diye "men" anlamı, üçüncüsüne de "şeyler" diye "mâ" anlamı verilmiştir. Bu, ayetin anlamının değişmesine yol açmıştır. Çünkü "şeyler" deyince yardıma çağrılanların taş, ağaç ve diğer şeylerden yapılmış putlar olduğu akla

5 - ibnü Manzûr, Lisan'ul-Arab, Beyrut 1410/1990. itaat, tav' kökündendir. Tav' boyun eğmek demektir. Zıddı kerih görmek, hoşlanmamaktır. Ayette şöyle buyurulur: *"Sonra, duman halinde bulunan göğe yöneldi, ona ve yeryüzüne: "isteyerek veya istemeyerek buyruğuma gelin" dedi. ikisi de "isteyerek geldik" dediler."* (Fussilet 41/11)
Taat da aynı köktendir, gene boyun eğmek anlamına gelir ve daha çok "Emre uymak ve izinden gitmek." anlamında kullanılır. (Rağıb el-isfahânî, el-Müfredât, Safvân Adnan Davudî'nin tahkikiyle) Dımaşk ve Beyrut 1412/1992, s. 529.

6 - Tirmizî, Dua,1, 3372 sayılı hadis.

7 - Tirmizî, Dua,1, 3371 sayılı hadis.

8 - Rağıb el-isfahânî, el-Müfredât, men maddesi, s. 778.

gelir. Ama “kimseler” deyince, ruhaniyetinden yardım istenen büyükler anlaşılır. Bu hata, aşağıdaki hataları doğurmuştur.

3- “Hum” zamirinin ve cem’i müzekker salimin akılsız varlıklar için kullanılmış gösterilmesi

“Bunlar” diye tercüme edilen **hum** zamiri, Arapça’da akıllı erkek varlıkları gösterir. “Men”e “şeyler” anlamı verilince hum zamirine de ya “men”in lafzını gösteren “huve” ya da manasını gösteren “hiye” anlamı verilmiş olur. Bunun hata olduğu açıktır.

“Habersizdirler” diye tercüme edilen “**gâfilûn**” kelimesi cem’i müzekker salimdir ve akıllı erkek varlıklar için kullanılır. “Men”e “şeyler” anlamı verilmesi bu anlamı da yok etmiştir. Bu da önemli bir hatadır.

Denebilir ki, “Müşrikler bir ruhâni varlığı tanrı edinirler. O, bir ölünün, ya da başka bir şeyin ruhu olur. Bunlar akıllı varlık gibi görülür. Put da o ruhaniyi temsil etsin diye dikilir. Ayetlerde o kelimelerin seçilmesi bundandır.” Bu doğrudur. Öyleyse kelimelerin anlamını değiştirmek büsbütün yanlış olur.

4- Ahkaf Suresinin 6. Ayetine dikkat edilmemesi

Surenin 6. Ayeti, “şeyler” diye tercüme edilen “men” kelimesinin “kimseler” diye tercüme edilmesini zorunlu hale getirmektedir. Ayet şöyledir:

“O insanlar bir araya getirildiği gün, bunlar onlara düşman olacak, onlara kulluk ettiklerini kabul etmeyeceklerdir.”

Putların ahirette, canlı birer varlık haline dönüşüp insanlarla bir araya getirilmeyeceği kesindir. Taşın, madenin veya odunun vereceği bir hesap olmaz ki, buna ihtiyaç olsun. Ayette sözü edilenler, hesaba çekilen akıllı varlıklardır. Bunlar da ruhlarından medet umulan büyüklerdir.

5- “Dûn” kelimesine “bırakıp” şeklinde anlam verilmesi

Ayet metninde geçen “min dûn’illah = Allah’ın dûnundan” ifadesi *“Allah’ı bırakıp da...”* şeklinde tercüme edilmiştir. Bu tercüme yanlış olmamakla birlikte Allah’tan başkasını çağıranların Allah’ı devre dışı bıraktıkları hissini vermektedir. Halbuki hiç bir müşrik, Allah’ın varlığını ve birliğini inkâr etmez. Onun farkı, Allah ile kendi arasında, yetkisi Allah tarafından verilmiş bir aracının varlığına inanması, onu Allah’a yakın sayıp yardımını ve şefaatini beklemesidir. Bu konu üzerinde daha sonra durulacaktır.

Dûn kelimesi sözlükte, üstün zıddı, en üst mertebeden beri, ondan aşağıca anlamlarına gelir. Kelimeye “başka” anlamı da verilir. “Akreb yani en yakın” anlamına da olur; ona çok yakın anlamına “Haza dûnehu” denir. Dûne, önce manasına da gelir[9].” Türkçe’de

9 Dûn kelimesi ile ilgili olarak Kamus’ta şu bilgiler yer alır: “Dûn, fevk'in zıddıdır, en üst mertebeden beri demektir, ondan aşağıca diye ifade edilir. Bazıları bunun "dünüv" kelimesinin maklûbu olduğunu söylemiştir. Kelime "gayr" manasına da

buna, çoğu defa **yakın**, bazen **beri**[10]**,** bazen **önce** bazen de **başka** kelimesi karşılık olabilir.

Devlet başkanına ulaşmak isteyenler, nasıl onun bir yakınını aracı koyarlarsa Allah'a ulaşmak isteyen kimi insanlar da kendilerince ona yakın gördükleri birini aracı koyarlar. Bu sebeple "min dûn'illah"ı, "Allah'ın yakınından" diye tercüme etmek, çoğu zaman daha uygun düşer.

Daha sonra okuyacağımız ayetlerde açıkça görüleceği gibi müşrikler de bütün gücün Allah'ın elinde olduğunu bilirler. Bunu bilen bir kişi, Allah'a yakın gördüğünü en fazla aracılık konumunda düşünebilir. Allah'tan istemesi gerekeni o aracıdan değil, ama onun aracılığı ile isteyebilir. Bu sebeple Hayrettin KARAMAN Hocanın türbe ziyaretleri ile ilgili yazısında, ölmüş büyükleri aracı koyanlarla ilgili şu sözüne katılmak mümkün olmamaktadır:

"... yeter ki müminler, Allah'tan istemeleri gerekeni kuldan istemesinler, Allah'a yapmaları gerekeni kula yapmasınlar![11]"

Bu gibi sözler sebebiyle, bir ölüye, dirilerde bile olamayacak hayali yetkiler verip, Allah'a onun aracılığı ile ulaşmak, İslam aleminin en temel hastalıklarından olmuştur. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"De ki, baksanıza, Allah'ın yakınından neyi çağırıyorsunuz? Gösterin bana, onların yeryüzünde yaratmış oldukları ne vardır? Yoksa onların göklerde bir payı mı bulunuyor? Bu konuda bana, bundan önce gelmiş bir kitap veya bir bilgi kalıntısı getirin bakalım. Doğru sözlü kimseler iseniz. (Ahkaf 46/4)Ayette geçen "Allah'ın dûnundan" ifadesi "Allah'ı bırakıp da..." şeklinde tercüme edilince, Allah'ın devre dışı kaldığı hissi ortaya çıkar ve yukarıdaki anlamları koyacak yer kalmaz.Bu tenkitler, yukarıdaki üç ayet esas alınarak yapılmıştır. Aynı hatalar, içinde dua kökünden kelimeler bulunan bir çok ayetin Türkçe'ye çevrilmesinde de görülmektedir. Daha garibi, birkaçı dışında bütün Türkçe meallerde aynı tür hataların tekrarlanmış olmasıdır.

gelir. "Akreb" manasına da olur ki, zarf olur. Ona çok yakın manasına "Haza dûnehu" denir. Dune, kabl manasına da gelir. Bir şey öbüründen biraz aşağıda olunca "Haza dûne zâke" denir. Firuzabâdî, Kâmus Tercümesi, Mütercim Asım. Bahriye Matbaası 1305.

10 - Beri, bu tarafta, yakında ve daha yakın anlamlarına gelir. Şemseddin Sami, Kâmus-i Türkî, ist.1319 tarihli nüshadan ofset.

11 - Hayrettin KARAMAN, "Ramazanda Türbe Ziyaretleri" 12. 12. 2000 tarihli Yeni Şafak Gazetesi, Fıkıh Köşesi.

İKİNCİ BÖLÜM

EVLİYAYI ARACI KOYMA

ve

ŞİRK

Şirk, Allah'a ait bazı özellikleri, bir kısım varlıklarda da görerek, onları bu özelliklerde Allah ile ortak saymaktır. Bunu kabul eden insan, Allah ile birlikte onlara da köle olur. Kur'an'ın hemen her sayfasında bu konu ile ilgili hükümler yer alır.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah, bir şeyin kendine ortak sayılmasını bağışlamaz, bunun dışında olanı dilediği kimse için bağışlar." *(Nisa 4/48)*

Demek ki, inancına şirk bulaşmamış günahkar bir insan tevbe etmeden ölse, Allah onun günahlarını bağışlayabilir.

Allah, Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve selleme şu emri vermiştir:

"De ki: "Ey cahiller! Şimdi benim, Allah'tan başkasına kul olmamı mı istiyorsunuz?"

(Ya Muhammed,) Sana da, senden önceki elçilere de şu kesin olarak bildirilmiştir:

"Hele bir şirke düş; yaptığın yanar gider ve sen kaybedenlerden olursun."

"Hayır; yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol." (Zümer 39/64-66)

Allah'ın son elçisi Hz. Muhammed'in bile açıkça ve çok sert ifadelerle uyarıldığı bu konuya gereken önem verilmelidir. Aksi taktirde yapılan iyi işlerin ve ibadetlerin sevabı yok olur gider.

Müslümanları en çok aldatan şey, Allah'ın varlığını ve birliğini kabul edenlerin müşrik olamayacağıdır. Halbuki ortaklık için en az iki tanrı gerekir, bunun birincisi daima Allah'tır. Diğeri veya diğerleri ise Allah'tan daha güçsüz sayılan, insan ile Allah arasında aracılık yaptığına inanılan tanrı veya tanrılardır. Bu sebeple iki Allah iddiasında olan çıkmamıştır. Müşriklere göre de Allah vardır, birdir ve bütün güç onun elindedir. Diğerleri gücü ondan almışlardır.

1. Müşrik Allah'ı kabul eder

Müşrik, Allah'ın hem varlığını hem birliğini kabul eder. Allah'a ait bazı özellikleri, bir başka varlıkta da görmesi, onu Allah'a yakın saymasından kaynaklanır. Ona boyun eğer ki, kendini Allah'a daha çok yaklaştırsın. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"İyi bil ki, saf din Allah'ın dinidir. Onun yakınından veliler edinenler şöyle derler. "Biz onlara, başka değil sadece bizi Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye kulluk ederiz." (Zümer 39/3)

a. Müşrik gökleri ve yeri Allah'ın yarattığına inanır

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Onlara bir sorsan ki: "O gökleri ve bu yeri yaratan, Güneş'e ve Ay'a boyun eğdiren kimdir?" Kesinlikle "Allah'tır" diyeceklerdir. Öyleyse nasıl çevriliyorlar? *(Ankebut 29/61)*

b. Müşrik yağmuru yağdıranın ve bitkiyi bitirenin Allah olduğuna inanır

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Onlara bir sorsan ki; "Gökten su indirip onunla yeri, ölümünden sonra dirilten kimdir?" Şüphesiz "Allah'tır" diyeceklerdir. *(Ankebut 29/63)*

c. Müşrik bütün yetkinin Allah'ta olduğunu kabul eder

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Desen ki: Gökten ve yerden size rızık veren kim? Ya da işitmenin ve gözlerin sahibi kim? Kimdir o diriyi ölüden çıkaran, ölüyü de diriden çıkaran? Ya her işi çekip çeviren kim?' Onlar: "Allah'tır" diyeceklerdir. De ki; öyleyse hiç sakınmaz mısınız?'

İşte sizin gerçek Rabbiniz Allah budur. Hakkın ötesi sapıklık değildir de ya nedir? Nasıl da çevriliyorsunuz?" *(Yunus 10/31-32)*

2. Müşrik Allah'a ibadet eder

Hz. İbrahim'den beri, Mekke'de kesintisiz olarak hac ve umre ibadetleri yapılmıştır. Müşrikler de hicretin 9. Senesine kadar hac ve umre yapmışlardır. Hz. Ali'nin Mina'da okuduğu şu ayetle onların bu ibadetleri yapmaları yasaklamıştır:

Ey inananlar! Müşrikler sadece bir pisiliktir. Artık bu yıldan sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. *(Tevbe 28)*

Onlar, Mekkelilerin Arafat'a çıkmaması gibi ibadette bazı eksiltmeler yapmışlardı. Allah Teâlâ müslümanlara yeni bir şey emretmemiş, sadece o eksikleri tamamlamalarını istemiştir:

Haccı ve umreyi Allah için,eksiksiz yerine getirin...." *(Bakara 2/196)*

Hac mevsimi, kameri aylardan Şevvalda başlar, Zilhiccede biter. Müşrikler zamanında da bunun böyle olduğunu şu ayetten öğreniyoruz:

Hac bilinen aylarda olur. Her kim o aylarda hac ibadetine başlarsa artık hac sırasında onun için eşine yaklaşmak, yoldan çıkmak ve dövüşme diye bir şey olamaz... *(Bakara 2/197)*

Müşrikler hacılara su vermek ve Mescid-i haram'ı ibadete açık tutmakla övünürlerdi. Allah Teâlâ onların bu övünmeyi hak etmediklerini şu ayetlerde bildirmiştir:

Müşrikler, Allah'a karşı tanımazlık ettiklerini bile bile Allah'ın mescitlerini şenlendirme hakkına sahip değillerdir. İşte onların yaptıkları boşa gitmiştir. Onlar hep o ateş içinde kalacaklardır.

Allah'ın mescitlerini şenlendirecek olan, yalnız Allah'a ve son güne inanan, namaz kılan, zekat veren ve Allah'tan başkasından korkmayandır. Umulur ki onlar yola gelmişlerden olurlar.

Siz hacılara su verme ve Mescid-i Haram'ı şenlendirme işini, o son güne inanan ve Allah uğrunda savaşan kimsenin işi ile bir mi tuttunuz? Onlar Allah yanında bir olmazlar. Allah o zalimler takımını yola getirmez. *(Tevbe 9/17,18,19)*

3. Müşrik aracı ve şefaatçi tanrılara inanır

Gökleri ve yeri yaratan, Güneş'e ve Ay'a boyun eğdiren, yağmuru yağdırıp bitkiyi bitiren ve bütün yetkilere sahip olan Allah, göklerin ve yerin tek kralıdır. O, bizden uzak değildir; bize şah damarımızdan daha yakındır. Ama müşrik onu, yer yüzü krallarına benzeterek kendinden uzak sayar. Çünkü krallar, halkı kendilerine yaklaştırmazlar. Krala ulaşmak isteyenler, ona yakınlığı olan birini bulmak zorunda kalırlar. Müşrikler de Allah'a yakın olduğuna inandıkları biri ile ilişki içinde olmak isterler. Hıristiyanların Hz. İsa'yı Allah'ın oğlu, Mekkeli müşriklerin putlarını Allah'ın kızları[12], büyüklerinin ruhlarından yardım umanların da onları, Allah'ın özel dostları saymaları bundandır. Hıristiyanlar bu durumu şu şekilde resimlendirmişlerdir:

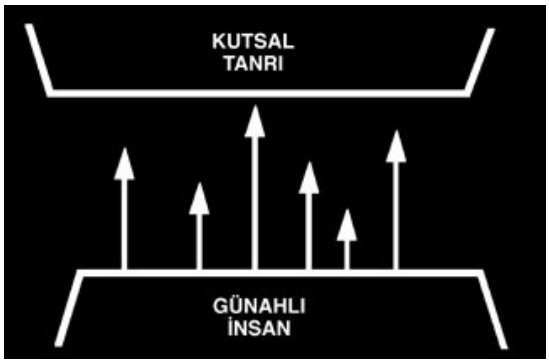

Bu resmin altında şu yazı yer alır:

Yukarıdaki çizim kutsal olan Tanrı ile günahlı insanın konumunu göstermektedir. Arada büyük bir boşluk göze çarpmaktadır. Oklar ise günahlı insanın Tanrı'ya ve O'nun bize sunduğu bol yaşama ulaşmak için gösterdiği çabayı simgelemektedir.

Bu çaba, Tanrı'dan karşılık beklenerek yapılan iyilikler, arayış içinde felsefeden felsefeye koşmak ya da dinsel inanç biçiminde kendini gösterir.

Aşağıdaki resim bize aradaki ayrılığı kapatacak tek yolu açıklamaktadır[13].

12 - Muhammed b. Cerîr et-Taberî, Cami'ul-beyân fî tefsîr'il-Kur'an (Taberi Tefsiri), Beyrut 1412/1992, c. 11, s 519, Necm Suresi, 19. Ayetin tefsiri.

13 - Resim ve yazılar, internet'ten, www.incil.com'dan alınmıştır.

Allah ile insan arasındaki kuzu Hz. İsa'dır. Aradaki boşluğu onun doldurduğu iddia edilir. Pavlus'un[14] Timoteos'a mektubunda şu söz yer alır: "Tek bir Allah ve Allah ile insanlar arasında tek bir Aracı vardır. Bu da insan olan ve kendisini herkes için fidye olarak sunmuş bulunan Mesih İsa'dır[15]."

Hz. İsa'nın kuzu şeklinde gösterilmesi, onun kendini insanlığın kurtuluşu için kurban ettiği inancından kaynaklanır.

"Tüm insanların, özellikle de günahkarların lehine Babanın yanında tek Arabulucu İsa'dır. İsa'nın kendisi aracılığı ile Tanrı'ya yaklaşanları tamamen kurtarmaya gücü yeter. Çünkü onlara aracılık etmek için hep yaşamaktadır[16].

Hıristiyanlar, Kutsal Ruh'u da aracı sayarlar. Böylece aracılar çoğalır.

Pavlus'un Romalılara mektubunda şu ifadeler yer alır: "Kutsal Ruh, bizim zayıflığımıza yardım eder, çünkü nasıl dua etmemiz gerektiğini bilmiyoruz; ama Ruh'un kendisi sözle anlatılamayan iniltilerle bizim için şefaat eder. İnsanların yüreklerini araştıran Tanrı, Ruh'un düşüncesinin ne olduğunu bilir. Çünkü Ruh, Tanrı'nın isteğine göre kutsallar için şefaat eder[17]. Kutsal Ruh konusuna tekrar dönülecektir.

Katolikler Hz. Meryem'i de aracı koyarlar. Onların bu konudaki inançları şöyledir: Meryem Ana'nın analığı.... bitmemiştir. Yinelenen arabuluculuğu ile ebedi esenliğimizi sağlayan armağanları garanti altına almaya devam etmektedir. Onun içindir ki, Meryem Ana'ya Kilise'de avukat, yardımcı, yardıma koşan, arabuluculuk yapan diyorlar[18]."

Müşrik aracıyı, manevi gücü olan bir varlık sayar, ona yakınlık için kurbanlar sunar, hatırası karşısında saygı ile eğilir. Onunla ilişkilerini canlı tutar ki, o da onun, Allah ile ilişkilerini canlı tutsun.

Şu kesindir ki, hiç bir insan ağacı, taşı veya madeni aracı koymaz. Müşrik, putu değil, onun temsil ettiğine inandığı bir ruhanîyi aracı koyar. Rabıta için şeyhinin resmine bakan mürit, resme değil, şeyhin ruhâniyetine rabıta yapar. Eğer heykeli yasak saymasa, resim yerine şeyhinin heykelini tercih eder, saygıyla onun karşısına geçip rabıta yapardı.

Allah ile ilişkilerini bir aracı ile yürüttüğüne inanan kişi o aracıyı, Allah'ı sever gibi sever; onu razı etmeyi, Allah'ı razı etmekten önemli görür; Allah'ı razı etme işini, daha çok ona bırakır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

İnsanlar arasında Allah'ın yakınından endâd edinenler vardır. Onları, Allah'ı sever gibi severler. *(Bakara 2/165)*

---

14 - Pavlus'un Mektupları elimizdeki İncil'in bir parçası sayılmaktadır. Bunu Kur'an kabul edemez. Çünkü Kur'an'a göre İncil Allah'ın kitabı, Hz. İsa da elçisidir. Pavlus ise Hz. İsa'yı görmemiştir. Elimizdeki İncil'de Pavlus'un asıl adının Saul olduğu, (Elçilerin İşleri 13/9) azılı bir Hıristiyan düşmanı iken, Şam yolunda ansızın gökten parlayan bir nurun çevresini sardığı, Hz. İsa'nın ona seslendiği(Elçilerin İşleri 9/3-6), sonra onun Hz. İsa'ya inandığı ve vaftiz edildiği (Elçilerin İşleri 9/18 vd.) ifade edilmektedir. Buna göre Pavlus, sıradan bir Hıristiyandır. Onun sözünün İncil'de yer alması kabul edilemez.

15 - İncil, 1. Timoteos 2/5-6. (Kitab-ı Mukaddes, Eski ve Yeni Ahid (Tevrat ve İncil) Kitab-ı Mukaddes şirketi İst. 1981, s. 218.)

16 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, Papa 14. Lui'nin (Episkopos II. Jean Paul) emriyle 1986'da Kardinal Joseph Ratzinger başkanlığında kurulan 12 kişilik bir heyetin altı yıllık bir çalışmasıyla meydana getirilmiş ve Vatikan Kilisesi tarafından kabul edilmiş öğretileri içerir. Türkçe'ye çeviren Dominik PAMİR, Türkiye Episkoposlar Konferansı adına İstanbul'da 15 Ağustos 2000 tarihinde neşredilmiştir. Toplam 715 sayfadır.) paragraf 2634.

17 - İncil, Romalılar 8/26-28. Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf, 741.

18 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 969.

Endâd, nidd'in çoğuludur. Nidd, Allah'a benzer bazı niteliklere sahip görülen ve aykırı şeyleri savunabileceğine inanılan varlıktır[19]. Aşağıda açıklanacağı gibi bu aracılara, Allah'a benzer özellikler yakıştırılır. Allah'ın onları kırmayacağına, gerekirse Allah'a, onun istemediği bir şeyi kabul ettirecek güçte olduklarına inanılır.

Müşrik, aracının o yetkiyi, Allah'tan aldığına inanır. Mekkeli müşrikler Kabe'yi tavaf ederken şöyle derlerdi:

"Lebbeyk lâ şerîke lek illâ şerikin huve lek temlikuhu ve mâ melek"

"Emret Allah'ım, Senin hiçbir ortağın yoktur. Yalnız bir ortağın[20] vardır ki, onun da bütün yetkilerinin de sahibi sensin."

Bunu bize nakleden ibn Abbas diyor ki; onlar "Lebbeyk lâ şerîke lek." "Emret Allah'ım, Senin hiçbir ortağın yoktur." Dediklerinde, Hz. Muhammedi sallallahu aleyhi ve sellem, *"Yazık size! Burada kesin, burada kesin!"* derdi[21].

a- Duada aracılık

Müşrik bütün gücün Allah'ın elinde olduğunu bilir. Allah'ı, yer yüzü krallarına benzeterek ona bir yakını aracılığı ile ulaşmak ister. Ama dara düşünce aracıyı unutur ve doğrudan Allah'a yalvarır.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Gemiye bindiklerinde, şirkten uzak bir şekilde, yalnız ona boyun eğerek Allah'a yalvarırlar. Onları karaya çıkardı mı, bir de bakarsın ona eş koşmaya kalkışıyorlar." *(Ankebut 29/65)*

"Darda kalmış kişi dua ettiği zaman onun yardımına kim yetişiyor da sıkıntıyı gideriyor ve sizi yeryüzünün hakimleri yapıyor? Allah ile beraber başka bir tanrı mı var? Ne kadar az düşünüyorsunuz!" *(Neml 27/62)*

Çünkü tehlike anında fıtrat yani kişinin doğal yapısı devreye girer ve şartlanmışlığını unutur. Ama tehlike geçince tekrar eski şartlanmış haline döner ve kurtuluşuna, aracıların sebep olduğunu anlatır. "Yetiş ya falan! Dedim, yetişti ve beni kurtardı." demeye başlar.

"De ki: "Sizi karanın ve denizin karanlıklarından kurtaran kimdir? Bundan bizi kurtarırsan şükredenlerden olacağız diye ona gizli gizli yalvarır yakarırsınız."

De ki: "Allah sizi ondan ve her sıkıntıdan kurtarır, sonra da ona ortak koşarsınız." *(En'am 6/63-64)*

İşte Rabbiniz olan Allah, hakimiyet onundur. Ondan başka çağırdıklarınız bir çekirdek zarına bile hükmedemezler.

Onları çağırsanız, çağrınızı işitmezler; işitmiş olsalar bile size karşılık veremezler; kıyâmet günü de sizin ortak saymanızı tanımazlar. Hiç kimse sana, her şeyi bilen Allah gibi, haber vermez. *(Fatır 35/13-14)*

Duada aracılıkla ilgili olarak Hıristiyanların tutumu örnek verilebilir. Çünkü aşağıdaki hadis, böyle bir örneklemenin uygun olacağını göstermektedir.

19 -Bkz. İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab, nidd maddesi, Daru Sâdır, Beyrut, c. III, s. 420

20 - Kabe'nin etrafındaki putlardan her biri bir kabileye aitti. Herkes, kendi putu aracılığı ile Allah'a ulaşmaya çalıştığından her müşrikin sadece bir putu vardı.

21 - Müslim, Hacc, 3, 22-1185.

Ebu Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre, Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem şöyle demiştir:

Sizden öncekilerin izlerini, kuşkusuz karış karış, arşın arşın takip edeceksiniz. Onlar bir kertenkele deliğine girmiş olsalar, siz arkalarından gideceksiniz.

Dedik ki; "Yahudi ve Hıristiyanlar mı?"

-Ya kim olabilir? dedi[22].

Katoliklere göre; "Dua özellikle Baba'ya hitap eder; aynı şekilde İsa'ya da yönelir, özellikle de onun adıyla yakarıldığı zaman[23].

İçsel dua, Kul olan Oğul'un Evet'ine ve alçak gönüllü kulunun (Meryem Ana) *Fiat*'ına katılır[24].

Onlar derler ki: "İsa, bizim için bizim yerimize ve bizim lehimize de dua eder. Babanın yanında, durmadan bizim için arabuluculuk yapar. Duamız kararlı biçimde İsa'nınki ile evlada yaraşır güvenle ve yüreklilikle birleşmişse, onun adına dilediğimiz her şeyi elde ederiz[25]."

Müşrik, o aracıyı kendi vekili ve koruyucusu sayar. Ama Allah, bu yetkileri elçilerine bile vermemiştir.

Allah Teâlâ son Elçisine şöyle buyurur:

"Biz seni onların üzerinde bir koruyucu yapmadık. Sen onların üzerinde bir vekil de değilsin." *(En'am 6/107)*

"Sen sadece bir uyarıcısın. Her şeye vekil olan Allah'tır." *(Hud 11/12)*

Elçinin görevleri bellidir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Eğer yüz çevireceklerse çevirsinler, biz seni onlara bekçi göndermedik. Sana düşen sadece tebliğdir." *(Şura 42/48)*

Elçinin kimseyi yola getirme görevi de yoktur. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Sen, sevdiğini doğru yola getiremezsin, ama Allah, yola getirmek istediğini getirir. Doğru yola girecekleri en iyi o bilir." *(Kasas 28/56)*

Elçi sadece doğru yolu gösterir: Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"*Kuşkusuz sen kesinkes doğru yolu gösterirsin."* (Şura 42/52)

Allah'ın vermediği bir yetkiyi ruhanilerde var saymak müşrik olmak için yeter. Ona bu yetkiyi Allah'ın verdiğini söylemek, delilsiz bir iddia, yalan ve iftira olur.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah'tan önce[26] öyle şeye taparlar ki, Allah onun hakkında hiç bir kanıt indirmemiştir. Onunla ilgili kendilerinin de bir bilgisi yoktur. O zalimlerin yardımcısı olmaz." *(Hacc 22/71)*

Müşrikler bu konuda atalarına dayanırlar. Hıristiyanlar, atalarının, bir şekilde İncil'e sokuşturduğu mektuplara ve aldıkları Konsil kararlarına dayanmaktadırlar. Birine tanrılık

22 - Buhârî, İ'tisam b'is-sünneh, 14.

23 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 2680.

24 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 2716.

25 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 2741.

26 - Dûne kelimesi kabl = önce manasına da gelir.

görevi vermek, insanlara düşen bir iş olmadığı için Kur'an, buna dair haberlere bir bilgi niteliği vermez. Bu tür haberler, şartlandırma yoluyla kabul ettirilebilir ama kimseyi tatmin etmez. Bu sebeple Hıristiyanlar, bir yerde tanrı dediklerine diğer yerde insan veya başka varlık demek zorunda kalırlar.

İşte Katolikler! Onlar hem Hz. Meryem'i hem de Hz. İsa'yı kul sayarlar ama bir tarafı tanrı olan kul. Çünkü, Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri kitabının Papa'ya ithaf edildiğini gösteren sayfasında şu ifade yer alıyor:

"Tanrı kullarının kulu Episkopos II. Jean Paul'ün Ebedi Anısına"

Şu söz de onlara aittir: "Mesih İsa'ya inanabiliriz, çünkü O Kendisi Tanrıdır, cisimlenmiş Kelamdır[27]".

Hz. İsa aleyhisselamın ahirette söyleyeceği şu sözler üzerinde düşünmek gerekir.

" ... içlerinde bulunduğum sürece onlara tanıktım. Beni vefat ettirince artık onlar üzerine gözetleyici yalnız sen oldun. Sen her şeyi görüp gözetirsin." (Mâide 5/117)

Hz. İsa, vefatından sonra ümmetinden habersiz hale gelmişse, onu aracı koymanın ve ondan yardım istemenin ne anlamı kalır? Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah'ın yakınından çağırdıklarınız da, sizin gibi kullardır. Eğer haklıysanız onları çağırın da size cevap versinler bakalım.

Onların yürüyecek ayakları mı var, yoksa tutacak elleri mi var, ya da görecek gözleri mi var, veya işitecek kulakları mı var? De ki: "Ortaklarınızı çağırın sonra bana tuzak kurun, hiç göz açtırmayın."

"Çünkü benim velim Kitap'ı indiren Allah'tır. O, iyilere velilik eder."

"O'nun yakınından çağırdıklarınız kendilerine yardım edemezler ki size yardım etsinler." (Araf 7/191-197)

"Belki kendilerine yardımları dokunur diye Allah'ın yakınından tanrılar edindiler. Ama onların yardıma güçleri yetmez. Oysaki kendileri onlar için hazır askerdirler. " (Yasin 36/74-75)

b- Aracılık nasıl şirk olur

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Hele onlara bir sorsan; "O gökleri ve bu yeri, kim yarattı?" kesinkes "Allah" diyeceklerdir. De ki: "Allah'ın yakınından neyi çağırdığınıza baktınız mı? Şimdi Allah bana bir sıkıntı vermeyi istemiş olsa, onlar bu sıkıntıyı fark edebilirler mi? Ya da Allah bana bir iyilik etmeyi istemiş olsa, onlar onun bu iyiliğini önleyebilirler mi?" De ki: "Allah bana yeter. Dayanacak olanlar ona dayansınlar." (Zümer 39/38)

Papa II. Jean Paul'ün, Hz. Meryem'i aracı yaptığı şu duaya bakalım:

"İnsan olmuş Kelâm'ın[28] Annesi ve Kilise'nin Annesi olan çok kutsal Bakire Meryem'e Kilise'nin yeni bir Hıristiyanlaştırma çabasına çağrıldığı bu zamanda bütün Kilise'nin bütün

27 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 151.

28 - Hz. İsa.

seviyelerinde din dersi çalışmalarına ***güçlü aracılığıyla destek olması için*** dua ediyorum[29].

Vatikan'dan uzakta, kabrinde yatan Hz. Meryem'i yardıma çağıran, onun kendini tanıdığına, çağrıyı işittiğine, güçlü aracılığı ile kendisine destek olabileceğine inanır, onda bazı ilahi sıfatlar ve özellikler hayal eder. Bunlar hayat, ilim, sem', basar, irade, kudret ve benzeri sıfatlardır.

Hayat dirilik demektir. Hz. Meryem'i diri saymayan yardıma çağırmaz. Katoliklere göre o, evrenin kraliçesidir[30]. Tarikatçılar da veli için şöyle derler: **"**Bir veli ölünce ruhu, kınından çıkmış kılıç gibi olur[31]." Ölümsüzlük yalnız Allah'a ait bir özellik olduğundan, onlar Hz. Meryem'i veya bir veliyi bu konuda Allah'la ortak özellikte saymış olurlar.

İlim, bilmek ve kavramak demektir. İnsanda ilim sıfatı vardır ama Vatikan'da olan biri, Hz. Meryem'i, aracı olmaya çağırdığına göre onun, hem kendisini tanıdığına, hem de istediği şeyi, en az Allah kadar bildiğine inanmış olmalıdır. Çünkü aracı olmak için bu bilgi şarttır. O zaman o, Hz. Meryem'i Allah'ın sınırsız bilgisinin bir bölümüne ortak saymış olur. Aynı inanç, bir veliyi, aracı ve şefaatçi kılmak için onun kabri etrafında toplananlarda da olur.

Sem', işitme gücüdür. Allah insana işitme gücü vermiştir, ama bu, belli uzaklıktan, belli titreşimdeki sesleri işitme ile sınırlı bir güçtür. Vatikan'dan Hz. Meryem'e seslenen kişi, onu Allah'ın işitme sıfatına da ortak etmiş olur. Çünkü bu şekilde bir işitme, Allah'tan başkası için söz konusu değildir. Bir veliyi aracı koyanlar da onun içten yakarışları işittiğine inanırlar. Yoksa o, duymadığı şeye nasıl aracı ve şefaatçi olur?

Üstelik Hz. Meryem ölmüştür. Ölüye bir şey işittirmeye bizim gücümüz yetmez. Allah Teâlâ, Elçisi Hz. Muhammed'e hitaben şöyle buyuruyor:

"Sen ölülere işittiremezsin." *(Neml 27/80)*

"Şüphesiz Allah dilediğine işittirir. Ama sen kabirdekilere bir şey işittiremezsin." *(Fatır 35/22)*

Bedir savaşında öldürülen müşrikler bir kuyuya gömüldükten sonra Allah'ın Elçisi sallalahu aleyhi ve sellemin onların yanına gelip şöyle dediği bildirilmiştir:

"Ey falan oğlu falan! Ey falan oğlu falan! Allah'ın ve Elçisi'nin size verdiği sözün hak olduğunu gördünüz mü? Çünkü ben Allah'ın bana verdiği sözün hak olduğunu gördüm."

Hz. Ömer dedi ki, "Ey Allah'ın Elçisi! Ruhsuz cesetlerle nasıl konuşursun? O, şöyle cevap verdi: "Söylediğimi sizin işitmeniz onlarınkinden daha iyi değildir. Ama onlar bana hiçbir şekilde cevap veremezler[32]."

Bir ölü kabrinin yanında yapılan çağrıyı işitse bile kıyamete kadar cevap veremeyeceğinden bu iş, şu ayetin kapsamına girer.

Allah'ın yakınından kıyâmet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek kimseleri çağırandan daha sapık kimdir? Oysaki bunlar onların çağrısının farkında değillerdir." *(Ahkaf 46/5)*

Basar, görme gücü demektir. Bir ölüyü yardıma çağıran, onun kendini görebildiğine inanmalıdır. Görmeden ona yardımcı olması mümkün olmaz. Fiziki engellerle

29 - Papa Jean Paul II'nin Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri kitabının önsözünde yer alan duası, s. 22.

30 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 966.

31 - Mahmut USTAOSMANOĞLU ve arkadaşları, Ruhu'l-Furkan Tefsiri, İstanbul 1991, c. II, s. 67.

32 - Müslim, el-Cenneh ve sıfatu naimiha, Bab 17, hadis no 76 (2873)

sınırlanamayan bir görme, yalnız Allah'a mahsus olduğundan bu şahıs onu, Allah'ın görme sıfatına da ortak saymış olur.

irade, dilemek ve tercih etmektir.

Kudret de bir şeye güç yetirme anlamına gelir. İnsanın iradesi de kudreti de sınırlıdır. Ölünce her şey biter. Hz. Meryem'in, çağrıyı kabul ettiğini ve gerekli yardımı yapabildiğini hayal eden, ona bu iki sıfatı da vermiş olur. Bu, olağan dışı bir irade ve kudret yakıştırmasıdır. Bu anlamda irade ve kudret sahibi tek varlık Allah Teâlâ'dır. Demek ki o şahıs Hz. Meryem'i Allah'ın bu iki sıfatına da ortak saymış olmaktadır. Papa ile birlikte binlerce Hıristiyan da, kendi dilleri ve yakarışlarıyla Hz. Meryem'i aracı koyduğu için onun, her istek sahibini tanıdığına, dilini bildiğine, istekleri anlayıp kavradığına, onları karıştırmadan değerlendirebildiğine de inanmak gerekir. Bu da yalnız Allah'ın sahip olabileceği büyük bir ilim ve kudreti gerektirir. Bunlar Hz. Meryem'i bu konuda da Allah ile ortak özelliğe sahip görmek zorundadırlar. Aynı durum, Hz. Peygamberi, Abdulkadir Geylânî'yi veya bir başka veliyi yardıma çağıranda da olur.

İnsanların isteklerinden haberi olmayan, ancak kıyamet günü dirilecek olan bir ölü, bize şah damarımızdan da yakın olan ve her şeyi bilen Allah'a karşı nasıl aracılık edebilir?

Hz. Meryem'in aracı olabilmesi için hem onun, yukarıdaki sıfatlara sahip olması, hem de Allah'ın sıfatlarında o kadar eksiklik bulunması gerekir.

Yukarıdaki sıfatların her biri Allah'ın isimlerinden türetilmiştir. Bunlar, hay, alim, semi', basîr, mürîd ve kadîr isimleridir. Allah Teâlâ bu konuda şöyle demiştir:

"O en güzel isimler Allah'ındır. Siz onu, onlarla çağırın. Onun isimleri konusunda yamukluk yapanları bırakın. Onlar bu ettiklerinin karşılığını göreceklerdir." *(Araf 7/180)*

Allah'ın vermediği yetkileri, bir kısım varlıklarda veya ruhanîlerde varsaymak şirktir. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"De ki, Allah'ın dışında kuruntusunu ettiklerinizi çağırın bakalım; onlar, sıkıntınızı ne gidermeye, ne de bir başka tarafa çevirmeye güç yetirebilirler.

Çağırıp durdukları bu şeyler de Rablerine hangisi daha yakın diye vesile ararlar, rahmetini umar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı cidden korkunçtur." *(isrâ 17/56-57)*

Allah neyi gizlediğinizi, neyi açığa vurduğunuzu bilir.

Allah'ın yakınından çağırdıkları ise bir şey yaratmazlar; esasen kendileri yaratılmıştır.

Onlar ölüdürler, diri değil. Ne zaman dirileceklerini de bilemezler. *(Nahl 16/19-21)*

Hz. Meryem'i veya bir başka veliyi yardıma çağıranlar, onlara bu özellikleri ve yetkileri Allah'ın verdiğine inanırlar. Böyleleriyle aramızda zaman zaman şu şekilde konuşmalar geçer:

- Abdulkadir Geylânî seni ne tanısın?

- Allah tanıtamaz mı?

- O seni ne duysun?

- Allah duyuramaz mı?

- O senin dilini ne bilsin?

- Allah öğretemez mi?

- Peki o ölmemiş midir?

- Veliler ölmez. Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Allah yolunda öldürülenlere ölüler demeyin, zira onlar diridirler."* *(Bakara 154)*

- Abdulkadir Geylânî Allah yolunda öldürülmüş müdür ki ona ölü demeyelim?

- !?

- Ayetin yarısını okudun, devamını da oku. Allah Teâlâ ayetin devamında şöyle diyor: *"... onlar diridirler, ama siz bunu anlayamazsınız."* Allah'ın anlayamazsınız dediğini siz nasıl anlıyorsunuz?

- !!??

- Demek ki, Allah Teâlâ önce Abdulkadir Geylânî'ye bir dirilik verecek, sonra seni ona tanıtacak, sesini duyuracak, senin dilini öğretip anlamasını sağlayacak, sonra senin lehine aracılık yapmasına, kendi karşısında seni savunmasına müsaade edecek. Allah'ın buna ne ihtiyacı var?

- !!!???

- Şu ayet karşısında ne diyeceksin?

Allah'ın yakınından kıyâmet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek kimseleri çağırandan daha sapık kimdir? Oysaki bunlar onların çağrısının farkında değillerdir. *(Ahkaf 46/5,6)*

- - !!!!????.....

c- Şefaatçi

Müşrik, Allah'ı, yer yüzü krallarına benzettiği için arabuluculuk yapacak ve kendini ona karşı koruyacak birini arar. Bu, Allah'a yakınlığı olan ve onun geri çeviremeyeceği biri olmalıdır

Katoliklerin konu ile ilgili inançları şöyledir:

"Tüm insanların, özellikle de günahkarların lehine Babanın yanında tek Arabulucu İsa'dır. İsa'nın kendisi aracılığı ile Tanrı'ya yaklaşanları tamamen kurtarmaya gücü yeter. Çünkü onlara aracılık etmek için hep yaşamaktadır.

Kutsal Ruh'un kendisi de bizim için aracılık eder[33].

Meryem Ana'nın analığı.... bitmemiştir. Yinelenen arabuluculuğu ile ebedi esenliğimizi sağlayan armağanları garanti altına almaya devam etmektedir. Onun içindir ki, Meryem Ana'ya Kilise'de avukat, yardımcı, yardıma koşan, arabuluculuk yapan diyorlar[34]."

Aynı inanç tarikatlarda da vardır. Bir Şeyh Efendi ve tarikatının ileri gelenleri ile yaptığımız görüşmenin konu ile ilgili bölümü şöyledir:

MÜRİT - Bizim Şeyh Efendi'ye bakışımız, onun bize yardımcı olacağı yolundadır. Mesela bugün mahkemede avukat tutma zorunluluğu yoktur. Ama genellikle avukat tutanlar davayı kazanırlar. Şeyh Efendi de bizim avukatımızdır.

BAYINDIR - Siz, gizli açık her şeyi bilen Allah Teâlâ'yı hakimle bir mi tutuyorsunuz? Allah Teâlâ şöyle buyurur:

33 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 2634.

34 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 969.

"O gün kişi kardeşinden, anasından, babasından, eşinden ve oğullarından kaçacaktır. O gün herkesin işi başından aşacaktır." *(Abese 80/34-37)*

Durum böyle iken Şeyh Efendi nereden fırsat bulacak da sizi savunacaktır.

Ensar'dan Ümmü'l-alâ diyor ki, muhacirlere kur'a çekilince bize Osman b. Maz'ûn düştü. Onu evlerimize yerleştirdik. Sonra ölümüne sebep olan hastalığa tutuldu. Vefat edince yıkandı ve kendi elbiseleri içine kefenlendi. Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem içeri girdi. O sırada dedim ki, *"Ebu's-Sâib*[35]*! Allah sana rahmet eylesin. Allah'ın sana gerçekten ikramda bulunduğuna şahidim."* Bunun üzerine Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: *"Allah'ın ona ikram ettiğini ne biliyorsun?"* Dedim ki, *"Babam sana kurban ey Allah'ın Elçisi Allah ya kime ikram eder?"* Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki, *"Evet ona kaçınılmaz gerçek geldi. Vallahi onun için hep hayırlar bekliyorum. Ama ben Allah'ın Elçisi olduğum halde nasıl karşılanacağımı vallahi bilmiyorum."*

Ümmü'l-alâ dedi ki, "Vallahi bundan sonra hiç kimseyi tezkiye etmem[36]."

Ama siz şeyhinizin cennete gideceğinden şüphe etmediğiniz gibi Allah'ın huzurunda sizi savunacağını söyleme cesaretini bile gösteriyorsunuz.

Bize şah damarımızdan daha yakın olan Allah'ın gözünden kaçan bir şey mi var ki avukatlığınızı yapacak olan şeyh, hâşâ, Allah'ın huzurunda onu hatırlatacak? Ya da Allah, hâşâ, yargılamada hata mı yapacak ki, şeyhiniz ona engel olacak? Ne kadar yanlış bir yolda olduğunuzu anlıyorsunuz değil mi?

MÜRiT - Müftülükte bir müftü ile görüşmek istesen[37] araya bir kapıcının girmesi, bir kişinin seni müftüye takdim etmesi gerekir. Araya kimse girmeden bir yetkiliyle, bir bakanla pat diye görüşebilir misin? işte Şeyh Efendi de bizimle Allah arasında bir vesile, bir vasıta olmaktadır.

BAYINDIR - Bize şah damarımızdan daha yakın olan Allah Teâlâ için bu söz nasıl söylenebilir.

Bu inanç insanı şirke sokar. Şirk zaten Allah ile kul arasına vasıta koymaktır. Zümer suresinde buna dikkat çekilmektedir:

"İyi bil ki, saf din Allah'ın dinidir. Onun yakınından veliler edinenler "Biz onlara başka değil sadece bizi Allah'a tam yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz." derler. işte Allah, onların aralarında tartışıp durdukları şeyde hükmünü verecektir. Allah, yalancı ve gerçekleri örtüp duran kimseleri doğru yola sokmaz." *(Zümer 39/3)*

Bu tür inanışlardan lütfen vazgeçin. Çünkü şeytan insanı hep bu metotla saptırmaktadır.

Lütfen bana söyler misin, yaratan, besleyen, büyüten ve sana senden yakın olan Allah mı seni daha iyi tanır, yoksa Şeyh Efendi mi?

MÜRiT- Tabii ki, Allah tanır.

BAYINDIR - Peki Şeyh Efendi senin neyini Allah'a tanıtacak?

MÜRiT- ?!

35 - Osman b. Maz'un radıyallahu anhın lakabıdır.

36 - Buhârî, Cenâiz, 3.

37 - Bu görüşmenin yapıldığı günlerde İstanbul Müftülüğünde çalışıyordum.

Görüşme, şeyhin yanında gerçekleşmiş ve o, bu durumu onaylamıştır. Mürit kelimesi ile, konuşmaya katılan ve tarikatın ileri gelen alimlerinden olan kişiler kastedilmektedir[38].

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah'ın yakınından, öyle şeye kul olurlar ki, kendilerine ne bir fayda sağlayabilir ne de zarar verebilir. Derler ki, "Bunlar, Allah katında bizim şefaatçilerimizdir" De ki: "Göklerde ve yerde, Allah'ın bilmediği bir şeyi mi ona haber veriyorsunuz?" Allah, onların ortak koştukları şeyden uzak ve yücedir. *(Yunus 10/18)*

Allah kime şefaat yetkisi verirse yalnız onlar, Allah'ın dilediği kimselere şefaat edebilirler, kendi dilediklerine değil.

De ki: "O şefaat, bütünüyle Allah'ındır." *(Zümer 39/44)*

"Allah onların yaptıklarını da yapacaklarını da bilir. Şefaate yetkili kıldıkları, onun razı olduğu kişilerden başkasına şefaat edemezler. Kendileri de onun korkusundan titrerler.

Onlardan kim, "Ben Allah'a yakını bir ilahım." Derse, onu cehennemle cezalandırırız. İşte o zalimleri böyle cezalandırırız." *(Enbiya 21/28)*

Ebu Hureyre radiyellahu anh bildiriyor:

"Kabilenin en yakınlarını uyar." (Şuarâ 26/214) ayeti inince Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kalktı ve şöyle bir konuşma yaptı:

"Ey Kureyş topluluğu! Kendinizi kurtarmaya bakın; Allah'ın yanında size hiç bir faydam olmaz. Ey Abdulmenaf oğulları! Allah'ın yanında size hiç bir faydam olmaz. Ey Abdulmuttalib oğlu Abbas! Allah'ın yanında sana hiç bir faydam olmaz. Ey Safiyye, (Resulullah'ın halası)! Allah'ın yanında sana hiç bir faydam olmaz. Ey Muhammedi kızı Fatma! Allah'ın yanında sana hiç bir faydam olmaz." *(Buhârî, Vesâyâ, 11)*

Tarikatlara, evliyayı aracı koyma (vasıta ve vesile) inancı yerleşmiştir. Bunlar kabirleri onun için ziyaret ederler. Bu konuda şöyle bir hadis de uydurulmuştur:

"işlerinizde ne yapacağınızı şaşırdığınızda kabir ehlinden yardım isteyiniz[39]."

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah'ın yakınından kıyâmet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek kimseleri çağırandan daha sapık kimdir? Oysaki bunlar onların çağrısının farkında değillerdir." *(Ahkaf 46/5)*

De ki: Allah'ın yakınından bize ne bir fayda ne de zarar verecek olanı çağıralım da Allah bizi doğru yola sokmuşken ökçelerimiz üzerine geri çevrilmiş mi olalım? Tıpkı şeytanların açık araziye çektikleri şaşkın kimse gibi mi? Hem onu, "Bize gel." diye doğru yola çağıran arkadaşları da olmuş olsun. Onlara de ki, "Doğru yol ancak Allah'ın yoludur. Bize verilmiş emir, alemlerin Rabbine teslim olmamız içindir. *(En'am 6/71)*

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Sana ne iyilik gelse Allah'tan gelir. Sana ne kötülük gelse kendinden gelir. Seni insanlara elçi olarak gönderdik, şahit olarak Allah yeter." *(Nisa 4/79)*

---

38 - Görüşmenin tamamı için bkz. Abdulaziz BAYINDIR, Kur'an Işığında Tarikatçılığa Bakış, İkinci baskı, İstanbul 1997, Şefaat, s. 107-110.

39 - ibn-i Kemal Paşa, el-Erbeûn, V. 360. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 1694.

ibn-i Kemal, Yavuz Sultan Selim'in meşhur Şeyhülislamı'dır. 1469'da Tokat'ta doğmuş, 1534'te İstanbul'da ölmüştür. Peygamberimizle arasında 900 seneden fazla bir fark varken hiçbir kaynak göstermeden, anlamı Kur'an'a taban tabana zıt bir sözü hadis diye öne sürmesi kabul edilemez. ibn-i Kemal, kaynak gösterme yerine, bu sözün hadis olduğunu ispat için hiçbir dini dayanağı olmayan felsefi izahlara girmiştir.

"De ki: Allah'ın dilemesi dışında ben kendime bile bir fayda ve zarar verecek durumda değilim." (Araf 7/188)

3- Müşrik müşrikliği reddeder

Müşriklerin asıl hedefi Allah'a yaklaşmak ve Allah'ın ilgisini kendi üzerlerine toplamaktır. Tanrı saydıklarına, aracılık ve şefaatçilik görevi yüklemeleri bunu gösterir. Bu sebeple onlar, bir şeyi Allah'a, tam ortak saymadıklarını düşünürler. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Onların hepsini bir araya toplayacağımız gün, ortak koşmuş olanlara şunu diyeceğiz: "Hani nerede o sizin kuruntusunu ettiğiniz şeyler?"

Sonra onların kaçamak cevabı şu olacaktır: ***"Rabbımız Allah'a and olsun ki bizler müşrik değildik."***

Bak işte, kendilerini nasıl da yalanladılar. Allah'a karşı eş koştukları şeyler kendilerinden nasıl da uzaklaştı. *(En'am 6/22-24)*

Müşrikler bu kaçamak tutumu dünyada da sergilerler. Bu konuda Hıristiyanların ve Mekkeli müşriklerin tavırlarını örnek vermek uygun olur.

a- Hıristiyanlar

Hıristiyanlar çoktanrılılığı yani şirki reddettiklerini söylerler. Konuyla ilgili sözleri şöyledir:

"Birinci buyruk çoktanrılılığı yasaklar. İnsanlardan, Tanrı'dan başka tanrılara inanılmamasını, Tek olandan başka ilahlara saygı gösterilmemesini ister. Kutsal kitapta sık sık putları reddetmekten söz edilir[40]."

Hıristiyanlarda yalnız Allah'a kulluk etme ilkesi vardır. Şu söz onlara aittir: "Tanrı Baba, esenliğin ve yaratılışın tüm kutsamalarının kaynağı olarak yüceltilir ve Ona tapılır[41]."

Luka İncil'inde İblis'in Hz. İsa'yı yükseklere çıkararak bir anda ona dünyanın bütün ülkelerini gösterdiği, ona: "Tüm egemenlik ve görkemleriyle bunları sana vereceğim. Bunlar bana teslim edildi, ben de dilediğim kişiye veririm. Bana taparsan hepsi senin olacak." dediği, bunun üzerine Hz. İsa'nın İblis'e şu karşılığı verdiği yazılıdır:

"Tanrın olan Rabb'e tap, yalnız ona kulluk et, diye yazılmıştır." (İncil Luka 4/5-8)

Hıristiyanlar, Pavlus'a uyup Allah ile kendi aralarına aracılar koymuşlardır. Hz. İsa'dan 4 asır sonra toplanan İznik Konsili ile İstanbul ikinci ökümenik konsilinde alınan kararlarla Hz. İsa ve Kutsal Ruh, birer tanrı sayılmaya başlanmıştır.

325 yılında toplanan İznik Konsili, inanç ilkelerini şöyle açıklamıştır: "Tanrı'nın biricik oğlu, ezelde Baba'dan doğmuş, nurdan gelen nur, gerçek Tanrı'dan gelen gerçek Tanrı, yaratılmış olmayıp Baba ile aynı özdendir[42].

381'de İstanbul'da toplanan ikinci ökümenik konsil, Kutsal Ruh ile ilgili inancı şöyle açıklamıştır:

40 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri par. 2112.

41 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, par. 1110 ve 1112.

42 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, par. 242.

"Üçlü Birlik'in üçüncü kişisi olan Kutsal Ruh Tanrı'dır. Baba ve oğul ile birdir ve onlara eşittir. Onlarla aynı özden ve aynı doğadandır. Bununla beraber Kutsal Ruh sadece Baba'nın ruhu değil, ama Baba ve Oğul'un ruhudur[43]."

Üçlü Birlik sözüyle Baba, Oğul ve Kutsal Ruh üçlüsünün aslında bir tek Tanrı olduğunu söylemiş oluyorlar. Diyorlar ki: Kadir Baba ve Onun biricik Oğlu ve Kutsal Ruh bir tek Tanrı'dır: Çok Kutsal Üçlü Birlik[44].

Bu üçlüye tek Tanrı demeleri Allah'a eş koşmadıklarını göstermek içindir; ancak bunun gerçeği örtemediği şu ifadelerinden ortaya çıkmaktadır:

Tanrı'daki kişiler birbirinden farklıdır. Oğul olan kişi Baba değildir. Baba olan kişi de Oğul değildir. Kutsal Ruh olan kişi de ne Baba'dır, ne Oğul. Temellerinden gelen ilişkiler yüzünden birbirinden farklıdır[45].

Pavlus ve Petrus'a ve bir kısım Hıristiyan büyüklerine ait sözleri İncil'in parçası sayıp, konsillerde alınan kararlarla inanç oluşturunca, böyle anlaşılmaz ve içinden çıkılmaz bir inançlar bütünü meydana gelmiş olmaktadır.

b- İncil'de şirk

Müslümanların inandığı İncil, Allah'ın Hz. İsa'ya indirdiği İncil'dir. Allah Teala şöyle buyurur:

"Kendilerine İncil verilenler onun içinde Allah'ın indirdiği yargılarla yargılasınlar". (Maide 5/47)

Demek ki, onun içinde Allah'ın indirmediği şeyler de vardır.

Bugün elde bulunan İncil'in büyük bölümü Pavlus'un, bir kısım havarilerin ve kimliği tam olarak bilinmeyen kişilerin mektuplarından oluşur. Bunlar, Allah'ın Hz. İsa'ya indirdiği şeyler değildir. Hz. İsa'nın havarileri, Hz. Peygamberin sahabeleri, yani arkadaşları gibidir. Onların sözü, en çok sahabe sözü seviyesinde olabilir. Günümüz Hıristiyanları bunları Allah'ın vahyi sayarlar. Katoliklerin konu ile ilgili inancı şöyledir:

"Kilisemiz, havarilerinden gelen inançla, Eski ve Yeni ahit içindeki kitapları bütün bölümleriyle kutsal ve Kilise yasalarına uygun kabul eder, zira Kutsal Ruh'un esini (vahyi) ile yazıldıklarından bunların yazarı Tanrı'dır[46]." Bu durum, şu ayetin kapsamına girer:

"Yazık o kimselere ki kendi elleriyle Kitap yazarlar; sonra «Bu, Allah katındandır.» derler ki, karşılığında az bir bedel alsınlar. Yazık o, kendi elleriyle yazdıklarından dolayı onlara! Yazık onunla kazandıklarına!» (Bakara 2/79)

Pavlus Hz. İsa'yı görmemiştir. Elimizdeki İncil'e göre onun asıl adı Seul'dur. (Elçilerin İşleri 13/9) Azılı bir Hıristiyan düşmanı iken Şam yolunda ansızın gökten parlayan bir nurun çevresini sardığı, Hz. İsa'nın kendine seslendiği, (Elçilerin İşleri 9/3-6), sonra Hz. İsa'ya inandığı ve vaftiz edildiği (Elçilerin İşleri 9/18) iddia edilmiştir. Buna göre Pavlus, havari bile değildir. Onun sözünün İncil'de yer alması kabul edilemez. Bu ancak ataların sözü, kapsamına girer. İznik ve İstanbul Konsillerinde alınan kararlar da ataların sözü

43 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, par. 245.

44 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri par. 233.

45 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, par. 254.

46 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, par. 105.

kapsamına giren şeylerdendir. İşte Hıristiyanlar bu atalarının sözüne dayanarak üçlü tanrı inancını benimsemişlerdir.

Denebilir ki, neden Hıristiyanlarla Mekkeli müşrikler aynı kefeye konuluyor? Şirk mantığı bakımından farkları yoktur da ondan. İşte şu ayet bunun delilidir:

"Yahudiler "Üzeyr Allah'ın oğludur" dediler. Hıristiyanlar "Mesih Allah'ın oğludur" dediler. Bunlar kendi sözleridir; ağızlarına sakız etmişler. Daha önce kafir olanlarla benzer söz kalıplarını kullanıyorlar. Allah kahretsin onları! Nereden çevriliyorlar." *(Tevbe 9/30)*

Maalesef bugünkü müslümanların çoğu da benzer söz kalıplarını kullanarak yoldan çıkıyorlar.

c- Mekkeli müşrikler

Mekkeli müşriklerin, Kabe'yi tavaf ederken söyledikleri şu söz de onların kaçamak tavırlarını ele veriyor. "Emret Allah'ım, Senin hiçbir ortağın yoktur. Yalnız bir ortağın[47] vardır ki, onun da bütün yetkilerinin de sahibi sensin[48]. "

O ortağın ve bütün yetkilerinin sahibi Allah'tır deyince, kendilerini Allah'ın birliğine dokunmamış gibi kabul ediyorlar. Kutup, gavs, evtad vs. söz kalıpları içinde, evliya dedikleri kişilere olağanüstü yetkiler yakıştıran kimi tarikatlar da onlara bu yetkiyi Allah'ın verdiğini iddia edince işin içinden sıyrılacaklarını sanıyorlar.

Müşriklerin kendilerini hak yolda gördükleri ile ilgili şu ayetler üzerinde de düşünmek gerekir.

"Allah insanların bir takımını yola getirdi, bir takımı da sapkınlığa düşmeyi hak etti. Çünkü bunlar Allah'tan önce o şeytanları kendilerine evliya edindiler. Üstelik bir de kendilerini doğru yolu tutmuş sanırlar. *(Araf 7/30)*

"Kim Rahman'ın Zikri'ni (Kur'anı) görmezlikten gelirse onun başına bir şeytan sararız. O onun arkadaşı olur.

Onlar bunları yoldan çevirirler ama bunlar doğru yola girdiklerini hesap ederler." *(Zuhruf 43/36 37)*

"O insanlar bir araya getirildiği gün, bunlar onlara düşman olacak, onlara kulluk ettiklerini kabul etmeyeceklerdir." *(Ahkaf 46/6)*

"O saat geldiği gün suçlular ümitsizliğe gömüleceklerdir.

Ortakları arasında kendilerine arka çıkan olmayacak, onlar da ortaklarını kabul etmez olacaklardır." *(Rum 30/12-13)*

4. Tanrı edinilen aracılar müşrikleri kabul etmez

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

47 - Kabe'nin etrafındaki putlardan her biri bir kabileye aitti. Herkes, kendi putu aracılığı ile Allah'a ulaşmaya çalıştığından her müşrikin sadece bir putu vardı.

48 - Müslim, Hacc, 3, 22-1185.

Onların hepsini toplayacağımız gün, o müşriklere şunu diyeceğiz: "Haydi yerlerinize! Hem siz hem de ortak saydıklarınız." Artık onların aralarını ayırmışızdır. O ortak saydıkları şöyle diyeceklerdir: "Siz sadece bize tapmıyordunuz ki!

Bizimle sizin aranızda tanık olarak Allah yeter. Doğrusu sizin bize taptığınızın farkında bile değildik." *(Yunus 10/27-28)*

Kendilerine dayanak olsun diye, Allah'ın yakınından tanrılar edindiler.

Tam tersi; onlar bunların ibadetlerini tanımayacak ve bunlara düşman olacaklardır. *(Meryem 19/81-82)*

5. Şirki akıl reddeder

Her insan, gördüğü ve duyduğu şeylere bakarak Allah'ın varlığına ve birliğine inanır. Sanki gözüyle görmüş ve ona eliyle dokunmuş gibi buna tanıklık eder. Yoksa hiç kimse "Eşhedu en lâ ilâhe illallah" yani "Ben tanıklık ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur." diyemez. Bu sebeple Kur'an'da adı geçen peygamberler, Allah'ın varlığını ispatla meşgul olmamışlardır. Eğer öyle olsaydı, "Ben tanıklık ederim ki,... " yerine " Şu Peygamberin bildirdiğine göre Allah'tan başka ilah yoktur." demek gerekirdi.

Kiliseye göre de insan aklı, kendi gücü ve doğal ışığı ile, dünyayı koruyan ve idare eden bir Tanrı'nın kesin ve gerçek bilgisine ulaşır[49]. Ama İsa'nın ve Kutsal Ruh'un tanrılığını kendiliğinden kavrayamaz, bunun için desteğe ihtiyaç vardır. Onlar, Hz. İsa'nın Allah'ın oğlu olduğuna inanabilme konusunda şunları söylerler:

"İnsanın bu imanı gösterebilmesi için Tanrı'nın yardımına ve ince lutfuna olduğu kadar, Kutsal Ruh'un içsel yardımına da ihtiyaç vardır[50]."

Allah, emirlerini elçileri aracılığı ile gönderir. Her elçiye, elçiliğini ispatlayacak bir belge verir. Belgeyi insanların taklit etme imkanı olmadığı için ona mucize denir. Mucizeyi gören her insan, o şahsın Allah'ın elçisi olduğunda şüphe etmez. "Eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluh." Yani "Ben tanıklık ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve elçisidir." dememiz bundandır. Sanki Allah onu elçi olarak görevlendirirken onun yanındaymışız gibi tanıklık ederiz. Çünkü onun elçilik belgesi olan Kur'an üzerinde düşünen her insan, kolayca bu kanaate varır. Zira o, bir insan eseri olamaz. O ancak Allah'ın Kitabı olabilir. Onu bize getiren de Allah'ın elçisinden başkası olamaz.

Kimi insanların, mucizeyi gördükleri halde elçiye inanmamaları, ya dışlanma, ya da elindeki imkanları kaybetme korkusundan kaynaklanır. Nitekim Firavun, Hz. Musa'nın Allah'ın elçisi olduğundan kuşku duymadığı halde onu Allah'ın elçisi olarak kabul etmemişti. Konuyla ilgili ayet şöyledir:

"Belgelerimiz bütün açıklığı ile onlara gelince: "Bunlar apaçık büyüdür" dediler.

Bunlara içten kanasıya inanmış iken zalimlikten ve büyüklük taslamadan dolayı, onlara karşı inkarcılık yaptılar". *(Neml 27/13-14)*

Allah'ın elçilerinin getirdiği vahye tam olarak güvenilir. Ama şirki ne akıl kabul eder, ne de vahiy. Müşriklerin tek dayanağı, büyüklerinden duydukları şeyler, yani gelenektir. Bu

49 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, par. 37.

50 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, par. 153.

sebeple Kur'an insanları öncelikle akıllarını kullanmaya çağırır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah o pisliği aklını kullanamayanların üstüne bırakır." *(Yunus 10/100)*

Kur'an bir de atalardan gelenleri akıl süzgecinden geçirmeye çağırır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Onlara, "Allah ne indirmişse ona ve o Elçi'ye gelin." denince şöyle derler: "Atalarımızda ne bulmuşsak o bize yeter". Ya ataları bir şey bilmez, doğru yolu da tutmaz kimseler idiyse ne olacak? *(Maide 5/104)*

6. Müşriklik boş bir kuruntudur.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah'ın yakınından ortaklar çağıranlar aslında o ortaklara uymazlar; onlar sadece kendi kuruntularına uyarlar. Onlar sadece kendi ölçüleriyle ölçer, yalan söylerler." *(Yunus 10/65)*

"Şunu bilin ki, göklerde kim varsa ve yerde kim varsa hepsi Allah'ındır. Allah'ın yakınından bir takım ortaklar çağıranlar neyin peşindedirler? Bunların peşine takıldığı belli bir kuruntudan başka bir şey değildir. Onlarınki sadece saçmalamadır." *(Yunus 10/66)*

7. Şirkle ilgili ayetler

Kendilerine yukarıdaki ayetler okunan kişilerin çoğu şu itirazı yapmaktadır: "Hep müşriklerle ilgili âyetleri örnek veriyorsunuz. Bu yaptığınız doğru mudur? Sizin muhataplarınız müşrikler değil ki, hepsi de Müslüman."

Kur'an'ın büyük bir bölümü şirkle ilgili âyetlerle doludur. Bu konuda sadece Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve selleme müşriklerden olmamayı tenbihleyen şu âyet üzerinde düşünmek yeter.

*"Allah'ın âyetleri sana indirildikten sonra sakın seni onlardan çevirmesinler. Rabbine çağır**, sakın ha! müşriklerden olma. Allah'la beraber başka bir tanrı çağırma**. Ondan başka tanrı yoktur. Her şey yok olacak yalnız onun zatı kalacaktır. Hüküm onundur ve ona döndürüleceksiniz.* *(Kasas 28/87-88)*

Bu uyarı, bizzat Hz. Muhammed'e yapıldığına göre yukarıdaki itiraz yersizdir. Her Müslümanın bu konuda birbirini daima uyarması gerekir.

Müslümanlar bugün layık oldukları konumda değillerse bunun ciddi sebepleri vardır. Çünkü Allah Teâlâ hiçbir topluluğu boşuna helak etmez. Şu âyetler her şeyi ortaya koyuyor :

"Sizden önceki devirlerde yaşayanlardan birikimi olanlar, ortalıktaki kokuşmuşluğa karşı çıkmalı değiller miydi? Kendilerini kurtardığımız pek azı bunu yapmıştır. O zalimler, kendilerine verilen refahın peşine takıldılar da suçlu kimseler oldular.

Yoksa senin Rabbin, halkı iyi duruma gelmişken, o ülkeleri şirk[51] *yüzünden helak edecek değildi ya?"* *(Hud 11/116-117)*

Yukarıdakilerle birlikte şu ayetler üzerinde de düşünülürse sağlam bir sonuca ulaşılır:

"De ki, Allah'ın yakınında olduğunu bildiklerinize yalvarın bakalım. Onların göklerde de yerde de zerre ağırlığında bir şeye hükümleri geçmez. Onların bu iki şeyde bir ortaklıkları yoktur. Allah'ın onlar arasından bir yardımcısı da bulunmaz. Allah'ın katında, kendisinin uygun gördüğünden başkasının şefaati yarar sağlamaz." *(Sebe' 34/22,23)*

"Rablerinin huzurunda toplanacakları günden korkanları Kur'an ile uyar; onların Allah'tan başka ne bir dostları ne de şefaatçileri vardır. Belki (bu sayede) kendilerini korurlar." *(En'am 6/51)*

Allah'ın indirdiği Kitap ile aralarında hükmet. Sakın onların heveslerine uyma. Onlardan kaçın ki Allah'ın sana indirdiğinin bir kısmından seni saptırmasınlar. Eğer yüz çevirirlerse bilesin ki, Allah birtakım günahlarına karşılık başlarına bir kötülük gelmesini istiyordur. Zaten insanlardan çoğu gerçekten yoldan çıkmıştır.

Yoksa cahiliye devri[52] *hükmünü mü arıyorlar? iyi bilen bir millet için kimin hükmü Allah'ın hükmünden güzel olabilir?* *(Mâide 5/49,50)*

inananların gönüllerinin Allah'ı anması ve O'ndan inen gerçeğe içten bağlanması zamanı henüz gelmedi mi? Sakın daha önce kendilerine kitap verilenler gibi olmasınlar; üzerlerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı; onlardan çoğu yoldan çıkmıştır. *(Hadîd 57/16)*

51 - Şirk diye tercüme ettiğimiz kelime "zulüm" dür. Çünkü Lokman suresinin 13. ayetinde "Şirk en büyük zulümdür." buyruluyor.

52 - Mekkelilerin Müslüman olmadan önceki dönemine cahiliye devri denir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALTINOLUK DERGİSİ

Bu bölüm, İstanbul'da her ay yayınlanmakta olan Altınoluk dergisinin bize sorduğu sorulara verdiğimiz cevaplar ile Sayın Hasan Kâmil YILMAZ'ın bu cevaplarla ilgili değerlendirmesine ve ona verdiğimiz cevaplara ayrılmıştır.

Altınoluk Dergisine verdiğimiz cevapların büyük bir bölümü, bu derginin Nisan 2001 tarihli 182. sayısında yayınlanmıştır. Burada cevapların tamamı vardır.

Hasan Kâmil Bey'in değerlendirmesi de Dergi'nin Mayıs 2001 tarihli 183. sayısında yer almıştır. Sayın YILMAZ'ın değerlendirmesine verdiğimiz cevaplar, ilk defa burada yayınlanmaktadır.

1. Altınoluk dergisi ile sohbet

a- İbadetten tad alma

ALTINOLUK- İstanbul Müftülüğü'nün fetva heyetinde bulundunuz. Uzun süre Süleymaniye Camii kürsüsünde cemaate vaaz verdiniz. Ve şimdi İstanbul Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde İslâm Hukuku öğretim üyesisiniz. Yani halkla, gençlikle iç içe bir ilmî hayatınız var. Sizinle biraz Müslümanların manevi hayatına ilişkin konular üzerine sohbet yapmak istiyoruz. Bir üniversite öğrencisi gelse ve size "İçimde bir daralma hissediyorum. İbadetlerimi yerine getiriyorum ama tat alamıyorum. Nedir bunun sebebi? Bana rehberlik eder misiniz, İslâm'ı ruhumu daha çok doyuracak biçimde yaşamam konusunda ne yapabilirim?" diye sorsa ne dersiniz?

BAYINDIR- Her yaşta ve her seviyedeki insanın benzer şikayetiyle sık sık karşılaşırız. Onlar, "içime öyle şeyler geliyor ki, acaba ben kafir mi oldum? Namazımdan da hayatımdan da tad alamıyorum." derler. Onlara deriz ki: Bu, doğru yolda olduğunuzun en güvenilir delilidir. Çünkü şeytan Allah'tan kıyamete kadar süre alınca şöyle demişti:

".... And olsun ki ben de onlar için, senin doğru yolunun üzerinde oturacağım.

Sonra onlara; önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım. Onların çoğunu sana şükreder bulamayacaksın." *(Arâf 7/16-17)*

Bunu söylediğimiz herkes, hemen rahatlar ve derin bir nefes alır.

Şeytana genel bir izin verildiği için onun vesvesesinden peygamberler bile kurtulamazlar. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Senden önce gönderdiğimiz bir tek nebi ve elçi yoktur ki, bir şeyi arzuladığı zaman, şeytan onun arzusuna vesvese karıştırmış olmasın. Allah şeytanın karıştırdığını giderir, sonra Allah kendi âyetlerini pekiştirir. Allah bilendir, hakîmdir." *(Hacc 22/52)*

b. Huşu sahibi olmak

ALTINOLUK- Bir kişi dese ki, "Namaz kılıyorum ve bazan Maûn Suresindeki namaz kılanlar gibi hissediyorum kendimi... Bazan münafıklar için zikredilen "namaza tembel tembel kalkarlar" tespitine muhatab gibi görüyorum. Kur'an'da "ve innehâ le kebiratün illa alel haşîîn" diye buyuruluyor. Namazın ağırlığını kaldırmanın yolu olarak "Huşu sahibi olmak" gösteriliyor. Nedir huşu sahibi olmak? Nasıl böyle bir ruhi kıvama ulaşabilirim? Buna ne dersiniz?

BAYINDIR- Yukarıdaki ayetin tamamı şöyledir: *"Yardımı, sabır göstererek ve namaz*

kılarak isteyiniz. Bu, gerçekten ağır bir görevdir ama saygılı olanlara değil." *(Bakara 2/45)*

Huşu sahibi olmak, saygılı olmaktır, bir ruh kıvamına ulaşmak değildir. Bu, kendini düşük, Allah'ı yüce mertebede görenlerde olur. İnsan bundan dolayı Allah'a boyun eğer. Bu olmasa kimse namazı sürekli kılmaz. Çünkü namaz zevk için değil, Allah emrettiği için kılınır. Bazan kişinin elinde olsa, ne abdest alır ne namaz kılar. Ama Allah'ın emrine uyma inancı ona o namazı kıldırır. İşte kulluk budur. Yani bir şeyi, kendi istediği için değil, Allah istediği için yapmaktır. Kulluğun verdiği zevki de hiçbir şey veremez.

Mâûn Suresi'nde şu ayetler geçer:

Yazıklar olsun o namaza duranlara ki,

Onlar namazlarının farkında olmazlar.

Onlar gösteriş yaparlar.

Yardımdan alıkoyarlar. *(Maûn 107/4,5,6,7)*

Müslüman namazı başkaları görsün diye değil, Allah'ın emri yerine gelsin diye kılar.

c. Münafıkların namazı

Münafık, içten inanmadığı halde inanmış gözüken kişidir. O, namazı, Allah için değil, toplumdan dışlanmamak için kılar. Onun namazı müslümanın namazıyla kıyaslanamaz.

d. Huşu ile namaz

Bir de namazda huşu içerisinde olmak vardır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

O müminler, gerçekten umduklarına kavuşmuşlardır,

Onlar namazlarında saygılı olanlardır. (Müminûn 23/,1,2)

Kimileri huşu için namazda şeyhini düşünür[53]. Bu, Allah'a saygısızlıktır. Şeytan bunu yapana vesvese vermez. O da kendini huşu ile namaz kılıyor sanır. Şeytan Allah'tan süre alınca şöyle demişti:

"Ya Rabb! Beni azdırmana karşılık, onlar için bu dünyada kesinlikle süsleme yapacağım, onların hepsini kesinlikle azdıracağım.

Ama senin kullarını, onların ihlaslı olanlarını değil." (Hicr 15/39,40)

İhlas esasen, Allah'ın dışında her şeyden uzaklaşmaktır[54]. İbadet yaparken ayet ve hadislerde olmayan bir davranışta bulunmak ihlası ortadan kaldırır ve şeytana zemin hazırlar.

ALTINOLUK- İnsan, neden namazdayken namazı unutur? Gaflete düşer?

BAYINDIR- Namaz kılan kişi, doğru yolda olduğu için şeytan onun önüne geçip namazını unutturabilir. Bu, Mâûn Suresindeki ayetin kapsamına girmez. Orada "an salâtihim sahûn" (*namazlarının farkında olmazlar)* buyurulur, "fî salâtihim sâhûn" Yani

53 - Hasan Kâmil YILMAZ,Tasavvufla İlgili Sorular- Cevaplar, (Ebû Nasr Serrâc Tûsî'nin el-Lüma' tercümesi ile beraber), 1417-1996; s. 504

54 - Rağıb el-İsfahânî, Müfredât, Safvân Adnan Dâvûdî'nin tahkikiyle, Dımaşk/Beyrut 1412/1992, HLS maddesi.

"Namaz kılarken onun farkında olmazlar." buyurulmaz. Bu sebeple namazın farzları, vacipleri ve sünnetleri arasında, içine vesvese getirmemek diye bir görev yer almaz. Çünkü buna kimsenin gücü yetmez.

e. Tezkiye

ALTINOLUK- Farklı disiplinlere konu olan "tezkiye" nedir? Tezkiye fizik arınmadan öte bir bir arınma ise neyin nasıl arınmasından söz edilmektedir?

BAYINDIR- Tezkiyenin iki anlamı vardır; biri geliştirme ve bereketlendirme, diğeri de temizlemedir. Nefsi tezkiye, hayır ve bereketlerle onu geliştirmekle ve günahlardan uzak olmakla olur. Bu sayede insan, dünyada övgüye değer özellikler kazanır, ahirette ise bunun karşılığını elde eder[55]. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

Nitekim size kendi içinizden bir elçi gönderdik; o size ayetlerimizi okur, sizi tezkiye eder, size Kitap'ı ve hikmeti öğretir, size bilmediklerinizi öğretir. *(Bakara 2/151)*

İnsan büyük günahlardan temizlenirse Allah Teâlâ küçüklerini örter ve onu iyi bir konuma getirir. İlgili ayet şöyledir:

Eğer siz, yasaklandığınız şeylerin büyüklerinden kaçınacak olursanız, öbür günahlarınızı örteriz, sizi şerefli bir konuma yerleştiririz. *(Nisa 4/31)*

Allah Teâlâ bir de şöyle buyurmuştur:

Güzel davrananlar, günahların büyüklerinden ve çirkin işlerden kaçınanlardır; ufak tefek hataları olabilir. Çünkü senin Rabbı'nın affı geniştir. Sizi topraktan var ettiği sırada da daha analarınızın karnında birer döl olduğunuz sırada da ne olduğunuzu çok iyi bilen odur. Onun için kendinizi tezkiyeye kalkışmayın. Çünkü o kimin korunduğunu daha iyi bilir. *(Necm 53/32)*

f. İhsan

ALTINOLUK- Bir de Resûlullah Efendimizin Cibril Hadisinde sözünü ettiği "İhsan" kavramı var. "Allah'ı görüyormuş gibi ibadet etme-kulluk etme" diye tarif ediyor Allah Rasûlü ihsanı... Bu nasıl bir kişilik özelliğidir. Bir insan nasıl ulaşır böyle bir duyarlılığa? İslâm içinde bir fikir-duygu derinleşmesi mi söz konusu? Bunu nasıl yapar insan? Siz, bunu gerçekleştirip gerçekleştirememe noktasında bir kaygı hissediyor musunuz hayatınızda?

BAYINDIR- İhsan kelimesinin sözlükte iki anlamı vardır. Biri iyilikte bulunmaktır. Bu, Türkçe'de de kullanılır. Diğeri bir şeyi güzel bir şekilde bilmek veya bir işi güzelce yapmak anlamınadır[56]. İbadette ihsan, hem güzel bilgiyi, hem de güzel davranışı gerektirir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Kimin dini, güzel bir bilgiyle kendini Allah'a vermiş ve İbrahim'in dosdoğru dinine uymuş olanın dininden güzel olabilir? Allah İbrahim'i bir dost edinmişti. (Nisa 4/125)

55 - Rağıb el-İsfahânî, Müfredât, ZKA maddesi.

56 - Rağıb el-İsfahânî, Müfredât, HSN maddesi.

Güzel bilgi, Allah'ın Kitabı'ndan ve onun Elçisi Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemin sünnetinden alınan bilgidir. Büyüklerden gelen bilgiler de güzel olabilir, ama onların doğruluğunu test etmek gerekir. İşte mücadelemizin temel noktası budur. İnsan bir işi, Allah'ın istemediği bir şekilde yaparsa, ister Allah'ın kendini gördüğünü düşünsün, ister düşünmesin ondan sevap alamaz.

Allah Teâlâ bize, Hz. Ademin şeytana aldanarak yanlış bir iş yaptığını bildirmektedir. Kur'an'ın ifadesi ile öğretmeni bizzat Allah, kaldığı yer cennet olan ve kendini şeytandan başka aldatacak bir şey bulunmayan Hz. Adem aldandıysa herkes aldanabilir. Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellemin yaptığı hataları bildiren ayetler de vardır. Öyleyse değerli büyükler de hata etmiş olabilirler. Allah Peygamberlerin hatasını düzeltir. Çünkü onlar bize örnektir. Fakat büyüklerin hatasını düzeltmeyebilir. Onlarla ilgili uyarıda bulunmuş ve şöyle demiştir:

Onlara: «Allah ne indirmişse ona uyun» denince şöyle derler: «Hayır, biz atalarımızdan ne bulmuşsak ona uyarız.» Ya ataları bir şeyi anlayamamış ve doğruyu tutturamamışlarsa? *(Bakara 2/170)*

Büyüklerin hatasını din diye taklit etmemek için onlardan gelen bilgileri Kur'an ve sahih sünnete göre test etmek gerekir. Yoksa tıpkı ehl-i kitap gibi olunur.

Fatiha Suresini günde en az kırk kere tekrarlar ve şu manaları zihnimize nakşederiz:

Sen bizi o doğru yola sok.

Senin iyilik ettiğin kimselerin yoluna.

Gazaba uğramış olanların ve sapıkların yoluna değil. *(Fatiha 1/5,6,7)*

Allah'ın Elçisi sallallahu aleyhi ve sellem gazaba uğramış olanların Yahudiler, sapıkların ise Hıristiyanlar olduğunu söylemiştir[57]. Bu anlamı pekiştirecek ayetler de vardır.

Hıristiyan keşişler mala, evlilik hayatına ve dünyaya karışmaz, manastıra kapanarak ömürlerini ibadetle geçirirler. Kimse onların samimi olmadıklarını, gösteriş için ibadet yaptıklarını iddia edemez. Herhalde onlar da Allah'ı görüyormuş gibi ibadet ediyorlardır. Ama Allah'ın İncil'de indirdiklerine değil, atalarından gelene uydukları için şirkten kurtulamamışlardır.

Kur'an dikkatle okunursa, müşrik veya kâfir, her kesin Allah'ın varlığına ve birliğine inandığı, müşriklerin asıl hedefinin de Allah rızası olduğu ama atalarından gelen bilgilere kandıkları için o duruma düştükleri açıkça görülür. O ayetlerden sadece bir tanesi şöyledir:

"Desen ki: Gökten ve yerden size rızık veren kim? Ya da işitmenin ve gözlerin sahibi kim? Kimdir o diriyi ölüden çıkaran, ölüyü de diriden çıkaran? Ya her işi çekip çeviren kim?' Onlar: "Allah'tır" diyeceklerdir. De ki; Öyleyse hiç sakınmaz mısınız?'

İşte sizin gerçek Rabbiniz Allah budur. Hakkın ötesi sapıklık değildir de ya nedir? Nasıl da çevriliyorsunuz?" *(Yunus 10/31-32)*

Onların şirki, ikinci bir Allah'ın varlığı iddiasından değil, Allah'a bir yakını aracılığı ile ulaşma iddiasından kaynaklanır. Bu husus aşağıda gelecektir. Kur'an adeta baştan sona bu konuyu işlemektedir.

g. Kalp ve zikir ilişkisi

57 - Tirmizî, Tefsîr, 2.

ALTINOLUK- Size kalb ve zikir mefhumları arasında Kur'an'ın kurduğu münasebeti nasıl anlamak gerektiğini sormak istiyoruz. Malumlarınız Kur'an'da *"Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ı zikretmekle mutmain olur, doyuma ulaşır"* buyuruluyor. Önce, kalbin doyuma ulaşması, mutmain olmasından ne anlamak gerekir. Kalb diye ayrı bir dünya var mı insanın içinde? Nasıl anlamak gerekir kalb dünyasını?

BAYINDIR- Kalp ve akıl insanın önemli karar organlarıdır. Akıl, bir şeyin doğruluğuna veya yanlışlığına karar verir, kalp ise onu tasdik veya reddeder. Aklın doğru kabul ettiğini kalp kabul etmeyebilir. Çünkü kalpte duygular ve beklentiler ağır basar. Nitekim Firavun ve hanedanı, gördükleri mucizeler karşısında akıllarıyla Hz. Musa'nın peygamberliğini kesin olarak idrak etmişler, ama bunu kalpleri tasdik etmemişti. Çünkü zalimlik yapıyor ve kendilerini büyük görüyorlardı. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Ne zaman ki belgelerimiz onlara bütün açıklığı ile geldi: "Bunlar apaçık büyüdür" dediler.

İçleri kanasıya kabul etmişken zalimliklerinden ve büyüklük taslamalarından dolayı onlara karşı inkarcılık ettiler. *(Neml 27/13,14)*

Bu durum kâfirleri sürekli huzursuz eder. Kalp, bilgisine ve tabiatına aykırı bir karara vardığı için sürekli işkiller içinde kıvranır durur. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Onların kurdukları yapı, kalpleri paramparça oluncaya kadar kalplerinde bir kuşku olarak kalmaya devam eder. *(Tevbe 9/110)*

Müslümanlar karşısında dirençsiz olmaları bundandır. Cezayı hak ettiklerini bu dünyada iken anlarlar.

Kalp ve akıl, aynı karara varınca kalp huzur bulur. Buna mutmain olma denir. Kalp kaypaktır, kolay teslim olmaz. Mutmain olmak için daha fazlasını isteyebilir. Nitekim şu ayet bunu göstermektedir:

Bir gün İbrahim Rabbine şöyle dedi: «Ya Rabb! Bana göstersene, ölüleri nasıl diriltiyorsun?» «Yoksa buna inanmadın mı?» dedi. «Yok, inandım. Ama kalbim mutmain olsun diye.» cevap verdi. Allah şöyle buyurdu: «Öyleyse dört tane kuş tut, onları kendine çek ve alıştır, sonra onların her bir parçasını bir dağın üzerine bırak. Sonra onları çağır, koşarak sana geleceklerdir. Bil ki, gerçekten Allah güçlüdür, hakîmdir.» *(Bakara 2/260)*

Zikir, kişinin edindiği bilgiyi, her an kullanacak şekilde zihninde hazır tutmasıdır. Bu bilgiyi kalbe veya dile getirmeye de zikir denir. Zikir, bazen hatırlama anlamına gelir. Bu, unutulan bir bilginin bulunarak kullanıma hazır hale getirilmesidir.

Zikir, Allah'ın peygamberlere verdiği kitapların ortak adıdır. Çünkü onlardaki bilgiler her an kullanılacak şekilde zihinde hazır tutulması gereken bilgilerdir. Onlar zaman zaman dile ve kalbe getirilir. Allah'ı zikretmek, Allah ile ilgili doğru bilgileri kafaya yerleştirip dile ve kalbe getirmektir.

Şimdi şu ayete bakalım:

Onlar o kimselerdir ki inanmışlar ve kalpleri Allah'ın zikri ile yatışıp mutmain olmaktadır. Bilin ki kalplerin yatışıp mutmain olması Allah'ın zikri iledir. *(Ra'd 13/28)*

Kalbin yatışmasının, yani mutmain olmasının tam bir kanaate sahip olması demek olduğunu, Hz. İbrahim ile ilgili ayetten öğrendik. Bu, kişinin tahkiki imana varmasıdır.

Müslüman olmak için “Eşhedu en lâ ilâhe illallah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluh” Yani “Ben tanıklık ederim ki, Allah’tan başka ilah yoktur, yine tanıklık ederim ki, Muhammed Allah’ın kulu ve elçisidir.” demek gerekir. İnsan, gözüyle görüp duyu organlarıyla kavradığı şeye tanıklık edebilir. Allah’ın varlığını ve birliğini herkes anlayıp kavrar. Bu sebeple ona tanıklık emek zor olmaz. Zaten Kur’an’da, Allah’ın varlığını ispatla meşgul olmuş bir peygamber yoktur. Onları meşgul eden şey, Allah’tan başka ilah olmadığını ispat olmuştur. Eğer böyle olmasaydı, “Ben tanıklık ederim...“ yerine “Şu Peygamberin bildirdiğine göre Allah’tan başka ilah yoktur.” demek gerekirdi.

Allah, emirlerini elçileri aracılığı ile gönderir. Her elçiye, elçiliğini ispatlayacak bir belge verir. Belgeyi insanların taklit etme imkanı olmadığı için ona mucize denir. Mucizeyi gören her insan, o şahsın Allah’ın elçisi olduğunda şüphe etmez. “Eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluh.” Yani “Ben tanıklık ederim ki, Muhammed Allah’ın kulu ve elçisidir.” dememiz bundandır. Sanki Allah onu elçi olarak görevlendirirken onun yanındaymışız gibi tanıklık ederiz. Çünkü onun elçilik belgesi olan Kur’an üzerinde düşünen her insan, kolayca bu kanaate varır. Zira o, bir insan eseri olamaz. O ancak Allah’ın Kitabı olabilir. Onu bize getiren de Allah’ın elçisinden başkası olamaz.

Kur’an Allah’ın zikridir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“İşte o Zikr’i biz indirdik. Ne olursa olsun onu koruyacak olan da bizleriz.” *(Hicr 15/9)*

İman konusunda kalp ancak Kur’an ile yatışabilir. İmanını onunla pekiştirmemiş olanların peygambere imanı büyüklerinden gördüğü şekilde olur. Bu şahıs, “Ben tanıklık ederim ki, Muhammed Allah’ın kulu ve elçisidir.” derken, kendisi tanıklık edecek kadar bir bilgiye sahip olmadığı için o, büyüklerinin öyle söylediğine tanıklık etmektedir. Bu da sahih olup olmadığı tartışılan taklidi imandır. Bu iman, insanı şüpheden kurtaramaz. Kur’an’ı anlamadan ezberlemek veya okumak yahut manasını düşünmeden binlerce yüz binlerce zikir çekmek insana bir manevi haz verir ama kalbi tatmin etmez ve imanı taklitten kurtaramaz. Tatmin için akıl ile kalbin işbirliği gerekir. Bunun tek yolu Kur’an’ı anlayarak okumaktır. Tahkiki imana erenlerdeki sağlam kişiliğin ve tutarlılığın sebebi budur. Acaba kaç kişi gerçek anlamda “Eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluh.” demeyi hak etmiştir?

ALTINOLUK- Kalp ile ilgilenen bir ilim var mı? Kur’an’ı kerim’de bahsedilen ve bir mü’minden istenilen ‘kalb-i selim’e nasıl ulaşılır?

BAYINDIR- Kalbin manevi yönü ile ilgilendiğini söyleyenler elbette var, bu bütün dünyada ve her inanç sistemi içinde bulunur. Ama Allah bize bir Kitap ve bir Peygamber göndermiştir. Onların çizdiği sınırların dışına çıkanlar beni ilgilendirmemektedir. Bunlar kendi uydurmalarına Kitap ve Sünnetten yorum getirmeye kalkışınca onları uyarmak bizim görevimiz olur.

Müminden istenen kalb-i selim, şüphelerden arınmış, tatmine ulaşmış kalptir. Bunu yukarıda anlatmaya çalıştık.

ALTINOLUK- Kur’an-ı Kerim’deki ‘yanları üzerinde zikrederler’ ibaresini nasıl anlamak gerekiyor? Tasavvufun zikir konusundaki duyarlılığını bu çerçevede dikkate almak anlamlı mı?

BAYINDIR- O ayetin tamamı şöyledir:

“O kimseler ki ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah’ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılması üzerinde derin derin düşünürler de şöyle derler: “Ey Rabbımız! Sen bunları boşuna yaratmadın. Sen kusursuzsun. Bizi o ateşin azabından koru.” *(Ali İmrân 3/191)*

Demek ki, her ne durumda olursak olalım, ister ayakta, ister oturmuş durumda, ister yan üstü yatarken Allah'ın ayetleri ve Allah ile ilgili doğru bilgileri zihnimize getireceğiz ve fıtrat kitabı olan dış dünya üzerinde düşünecek, imanımızı tazeleyeceğiz. Böyle bir zikir, yukarıda da anlatıldığı gibi ancak kafanın ve kalbin tam bir işbirliği yapmasıyla yapılabilir. Tasavvufta "Biz bilmeyiz, büyükler bilir." anlayışı vardır. Bu anlayışla yapılan zikir, içi boşaltılmış zikirdir. Bu zikirde akıl ve kalp devre dışı kalır, sadece dil çalışır. Bu, yukarıdaki faydayı sağlamaz. Kişi bundan zevk alabilir. İnsan bir çok şeyden zevk alır. Ama din adına yapılan bir işin Kitap ve Sünnete uygun yapılması gerekir. Gerçek zikir, kafa ile kalbin işbirliği ile yapılır.

ALTINOLUK- İnsanların bir kalbî derinlik sıkıntısı yaşadığı kabul edilirse, bunun sebebi üzerine de düşünmek gerekir sanıyoruz. Eğer böyle bir şey varsa, bunun sebebi nedir sizce? Bir sebep olarak aşırı sekülerleşmeden söz edilebilir mi sizce?

BAYINDIR- Biz bu devrin insanıyız. Allah bizi içinde bulunduğumuz şartlarla imtihan etmektedir. Şartları biz hazırlamadık, hazır bulduk. Şikayet yerine, imtihanı kazanmaya bakmak gerekir. Hz. Adem Cennetteki imtihanı kaybetti, ne sekülerleşme vardı, ne bir kısım medya, ne de ekonomik sıkıntılar.

h. Nefsin merhaleleri[58]

ALTINOLUK- Kur'an'ı Kerim'de nefsin çeşitli merhalelerinden bahsedilir. Mü'min bu merhaleleri nasıl kateder?

BAYINDIR- Merhale, hedefe ulaşmak için geçilmesi gereken konak yerine denir. Tasavvufta nefsin yedi merhalesinden bahsedilir. Bunlar nefs-i emmâre, nefs-i levvâme, nefs-i mülheme, nefs-i mutmainne, nefs-i râziye, nefs-i merziyye ve nefs-i kâmile'dir. Nefs-i kâmile dışındakilere Kur'an'dan delil getirilmeye çalışılır. Ama Kur'an-ı Kerim nefsin merhalelerinden bahsetmez. Şimdi Altınoluk'un yayınladığı bir kitaptan alıntı yaparak konuyu ele alalım[59]:

Kitapta deniyor ki; "Nefsin manevî yükselişteki mertebeleri değişik şekillerde tasnif edilmiştir. Bazıları üçlü, bazıları beşli, bazıları yedili tasnifler yapmıştır. Emmâre, levvâme, mülheme, mutmeinne, râziye, merziyye ve kâmile gibi."

Bunlar delili olmayan iddialardır. Nefsin manevi yükselişini Allah'tan başka kim takip edebilir. Bu konuda kendini karar verme mevkiinde gören bir şeyh, bir münafığı pek yüksek bir mertebede göremez mi? Nitekim Kur'an-ı Kerim bize Hz. Peygamberin münafıkları tanıyamadığını bildirmektedir. Ayet şöyledir:

"Çevrenizdeki kimi çöl Arapları münafıktır. Medine halkından da münafıklığa iyice alışmış olanlar vardır. Sen onları bilmezsin, onları biz biliriz. Onlara iki defa azap edeceğiz; sonra da onlar büyük bir azaba itileceklerdir." *(Tevbe 9/101)*

Bazı münanfıklar Hz. Peygamberin hoşuna giderdi. Eğer münafık olduklarını bilse onlardan hoşlanır mıydı? Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Münafıkları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Onlar dayalı odunlara benzerler. Her kopan gürültüyü kendilerine karşı sanırlar. İşte

58 - Bu bölümü, Altınoluk dergisi yayınlamamıştır.

59 - Hasan Kâmil YILMAZ,Tasavvufla İlgili Sorular- Cevaplar, s. 554-556.

düşman onlardır. Onlardan sakın. Allah onları kahretsin, nasıl döndürülüyorlar." *(Münafikûn 63/4)*

Şimdi nefsin merhaleleri ile ilgili ifadelere bakalım:

"Nefs-i emmâre: Münker ve günah olan şeyleri işlemeyi teşvik ve emreden nefistir. Kur'an'daki: "Çünkü nefs, kötülüğü şiddetle emreder."[60] âyet-i kerimesi nefsin bu makamına işaret eder."

Bu ayet, Hz. Yusuf'un kendi nefsi ile ilgili sözlerini haber verir. Ayetin tamamı şöyledir:

"Ben nefsimi aklamam, çünkü nefis kötülüğü emreder durur. Ama Rabbimin esirgediği olursa o başka. Benim Rabbim çok bağışlar ve çok esirger." *(Yusuf 12/53)*

Nefs-i emmâre her insanda olur. Ayete göre Hz. Yusuf gibi büyük bir peygamberin nefsi de nefs-i emmâredir. Zaten insanın canı günahı çekmese ondan kaçınmanın ne anlamı olur.

Ayetin metni de önemlidir. *"Nefis kötülüğü emreder durur."* diye tercüme edilen, İnne'n-nefse le emmâretun b'is-sû" isim cümlesidir. Arapça'da isim cümlesi sübut ve devam ifade eder. Yani isim cümlesi ile ifade edilen hüküm bir zamanla sınırlı olmaz. Başına inne ve haberine te'kid lamının gelmesi de bu konuda doğabilecek şüpheleri ortadan kaldırmaya yöneliktir. Yani ayet, nefsin, kötülüğü emredip durma özelliğinin kalıcı ve sürekli olduğunu ifade eder.

İkinci merhaleye nefs-i levvâme konmuştur. Kitabın ifadesi şöyledir:

Nefs-i levvâme: Yaptığı kötülüklerin akabinde zaman zaman pişmanlık duyan, sahibini münkere mülâzemetten dolayı ayıplayan ve tevbeye temâyül gösteren nefstir. Adını Kur'an'daki: "Levvâme (pişmankâr) nefse and olsun."[61] ayetinden alır.

İnsan zaman zaman nefsine uyar ve yanlış davranışlar yapar. Eğer bunlara üzülüyor ve sık sık pişmanlık duyuyorsa bu Allah'ın beğendiği bir durumdur. Allah Tâlâ şöyle buyurur:

Hayır! Yemin ederim o Kalkış gününe.

Hayır hayır ! Yemin ederim o kendini kınayıp duran nefse (nefs-i levvâmeye).

insan şöyle mi hesabediyor, onun kemiklerini derleyip toparlayamayız?

Öyle bir toparlarız ki, parmaklarını bile aynı duruma getirmeye gücümüz yeter. (Kıyame 75/1,2,3,4)

Üçüncü merhaleye nefs-i mülheme konmuştur. Kitabın ifadesi şöyledir:

Nefs-i mülheme: İlhâm ve keşfe mazhar olmaya başlayan, neyin hayır, neyin şerr olduğunu idrak edebilme melekesine sahip, şehvet isteklerine karşı kısmen direnme gücü bulunan nefstir. Adını *"And olsun nefse isyânını ve itâatını ilhâm edene."*[62] âyetinden alır.

Nefsin bir noktadan sonra ilham ve keşfe mazhar olacağına inanmak insanı şeytanın oyuncağı yapar. Şeytanın vesvese ve saptırmaları ilham ve keşif sanılmaya başlar. Büyüklerin ağzından çıkan her söz, Allah'ın ona ilhamı sayılır ve tartışmasız kabul edilir.

60 Yûsuf, 12/53

61 el-Kıyâme, 75/2

62 eş-Şems, 91/8

Nitekim bu inanç, Allah ve Resulüne iftiralarla dolu nice kitapların kutsallaştırılmasına yol açmıştır.

İlham, Allah'ın, kulunun kalbine bir şey doğurmasıdır[63]. Allah'ın ilhamı olmasa insanoğlu ilerleyemez. Bütün ilmi gelişmeler ve keşifler Allah'ın ilhamıyla olur. Ama bu, Müslümanlara has değildir. Kâfirler de ilham alır.

İlham, Kur'an'da yalnız bir yerde geçer. Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"(Nefse) ***isyankârlığını ve takvâsını ilham edenin hakkı için****, onu arındıran gerçekten umduğuna kavuşmuş, kirletip karartan da kaybetmiş olur." (Şems 91/8-10)*

İsyankarlık, kişinin Allah'a, insanlara veya kendine karşı yanlış davranışıdır. Böyle biri, hem isyandan önce hem de sonra huzursuzluk duyar. Buna iç sıkıntısı veya vicdan azabı denir.

Günah karşısında insan önce irkilir, sonra, ya vazgeçer ya da günaha dalar. İşte insanı irkilten, Allah Teâlâ'nın "*(Nefse) isyankârlığını ilham etmesi"*dir. Merhameti sonsuz olan Rabbimiz günah işleyecek olana son bir ihtarda bulunarak "isyana giriyorsun, dikkat et." demiş olur. İsyandan sonra da kendine bir iç sıkıntısı vererek onu tevbeye teşvik eder.

Yusuf aleyhisselamı Züleyha'dan uzaklaştıran bürhan, Allah'ın "*(Nefse) isyankârlığını ilham etmesi"* olmalıdır. Yusuf suresinin 24. âyetinde şöyle buyruluyor:

"And olsun ki, kadın ona meyletti. Eğer Rabbinin bürhanını görmeseydi o da kadına meyledecekti..."

Bu irkilme Müslüman olmayanlarda da olur. İşlediği bir cinayetten sonra, vicdan azabından kurtulmak için gidip teslim olan insan sayısı az değildir

Müslümanlığa karşı olmak en büyük suçtur. Bu durumda olan herkes içten rahatsız olur ve sıkıntıya düşer. Bu yüzden "*Zaman olur kâfirler, keşke müslüman olsalar, diye iç geçirirler.*" (Hicr 15/2)

Günahtan sonra devam eden vicdan rahatsızlığı da kişiyi pişmanlığa ve tevbeye yönelten ilhamdır. işte Allah'ın merhametinin büyüklüğü!

Takvâ, nefsi fenalıktan korumak demektir. Kişi, Allah'a karşı, insanlara karşı ve kendine karşı fenalık yapmamalıdır. Bu onu dünyada töhmet altına girmekten, ahirette de cehennem azabından korur. insan, bu iyi davranışlarının neşesini içinde duyar. İşte bu neşe Allah'ın ilhamıdır. İyi davrananlarda görülen iç huzuru ve kararlılık bu ilhamla oluşur.

Vabısa b. Mabed diyor ki, Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e gittim buyurdu ki; "*iyilikten ve günahtan sormak için mi geldin?* "

Evet, dedim.

Parmaklarını bir araya getirerek göğsüne vurdu ve üç kere şöyle dedi:

"Nefsine danış, kalbine danış Vabısa! iyilik, nefsin yatıştığı, kalbin yatıştığı şeydir. Günah da içe dokunan ve göğüste tereddüt doğuran şeydir. İsterse insanlar sana fetva vermiş, yaptığını uygun bulmuş olsunlar.[64]*"*

Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

63 - Fahruddin er-Razî, et-Tefsîr'ül-Kebîr, Matbaa-i Amire, c.VIII, s. 583.

64 -Sünen-i Dârimî, Büyû', 2.

“Seni işkillendiren şeyi bırak işkillendirmeyene geç. Çünkü doğruluk iç huzuru verir, yalan da şüphe ve tereddüt doğurur[65]*.”*

İçe doğan şey, şeytan vesvesesi de olabilir. Çünkü o, “insana vesvese veren, onların içini karıştıran”[66] varlıktır. Bazıları şeytan vesvesesini keşif ve ilham zanneder de sapıtır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Allah bir takımını yola getirdi, bir takımı da sapıklığı hak etti. Çünkü onlar Allah’tan önce o şeytanları evliya edindiler. Üstelik kendilerini doğru yolu tutmuş sanırlar. (Araf 7/30)

İlham ile vesveseyi ayırmak için içe gelen şeyi Allah’ın emir ve yasakları yönünden denetlemek gerekir.

İşte nefs-i mülheme budur. Mü’min-kâfir, herkesin nefsi nefs-i mülhemedir. Allah ona, isyankarlığını ve takvâsını ilham ettiği gibi başka şeyleri de ilham eder.

Dördüncü merhaleye nefs-i mutmainne, beşincisine nefs-i râziye, altıncısına da nefs-i merziyye adı verilmiştir. Kitabın konu ile ilgili ifadesi şöyledir:

Nefs-i mutmainne: Kötü ve çirkin sıfatlardan kurtulup güzel ahlak ile hemhâl olan nefistir. Bu nefs, Cenâb-ı Hakk’ın tevfik ve inâyetiyle sekînet ve yakîne mazhar olarak ıstıraplardan kurtulur. Bu makamda beşeriyet fenâ bulup “Nûr-i Muhammedî” zuhur ettiğinden nefs, hitâb-ı ilâhîye mazhar olur: “Ey itmi’nâna ermiş itâatkar nefs!”[67]

Nefs-i râziye: Kendisi hakkında tecellî eden kazâ hükümlerine tereddütsüz teslim olup rızâ gösteren nefsin makamıdır. Bu makam, sâlikin esrâr-ı ilâhiyyeye muttali olduğu makamdır. Kur’an’daki: *“Dön Rabbine, sen O’ndan râzı olarak.”*[68] âyeti bu makama işarettir.

Nefs-i merziyye: Allah ile kul arasında rızânın müşterek bir vasıf olduğu, kulun Allah’tan, Allah’ın kuldan râzı olduğu makamdır. Yukarıda geçen âyetin devamı olan*: “Rabbin de senden râzı olarak”* ifadesi bunu göstermektedir.

Nefsin bu üç merhalesini gösterdiği iddia edilen ayetler, Fecr Suresinin 27 ve 28. Ayetleridir. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

Sen, ey mutmain olan (huzura kavuşan) nefis!

Sen Rabbına dön, sen ondan razı; o, senden razı.

Haydi kullarım arasına katıl,

Cennetime gir.

Bu ayetler, Kıyamet günü Allah Teâlâ’nın müslüman kuluna yapacağı hitabı bildirir. Bunların öncesine bakan hiç kimse bu konuda şüphe edemez. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

Hayır hayır! Yer un ufak ve dümdüz olunca,

Rabbının buyruğu gelip melekler sıra sıra dizilince,

---

65 -Tirmizî, Kıyame, 60.

66 - Nas suresi 114/5

67 - el-Fecr, 89/27

68 - el-Fecr, 89/28

O gün Cehennem getirilmiş ve o gün insanın aklı başına gelmiş olur. Ama o akıllanma nesine yarar ki?

Der ki: "Ah! Ne olurdu, bu hayatım için önceden bir şeyler yapmış olsaydım!"

Artık o gün Allah'ın edeceği azabı kimse edemez.

Onun vuracağı bağı kimse vuramaz.

Sen, ey huzura kavuşan nefis!

Sen Rabbına dön, sen ondan razı; o, senden razı.

Haydi kullarımın arasına gir;

Cennetime gir. *(el-Fecr/21-30)*

Yedinci ve son merhaleye nefs-i kâmile konmuştur. Kitabın ifadesi şöyledir:

Nefs-i kâmile: Bu makamda sâlik, bütün marifet makamlarını kazanarak irşâd mevkiine yükselir. Bu makam vehbîdir.

Bu iddiaları iliştirecek bir ayet veya hadis bulunamaz. Allah'ın ve Resulü'nün bildirmediği bu makamları kim nereden bilebilir?

i. Nur-i Muhammedî[69]

Her bir makamla ilgili çok tehlikeli ifadeler vardır. Ama bir ifade geçti ki, hepsini gölgede bırakır. Deniyor ki: "Nefs-i mutmeinne makamında beşeriyet fenâ bulup "Nûr-i Muhammedî" zuhur ettiğinden nefs, hitâb-ı ilâhîye mazhar olur." Yani bu makamda kişinin etten kemikten oluşan beşer tarafı yok olur, Nur-i Muhammedî ortaya çıkar ve o Allah'ın muhatabı olmaya, onunla ikili ilişkiye girmeye başlar. Bu ifadelerin ne kadar tehlikeli olduğunu izaha gerek yok.

Nur-i Muhammedî ile hakikat-i Muhammediye kastedilir. Ona insan-ı kâmil de denir. Bu, Muhyiddin-i Arabî'nin Hıristiyanlıktaki Allah'ın oğlu inancını Müslümanlığa uyarlamasıyla ortaya çıkmıştır. Altınoluk'ta konu ile ilgili yayınlanmış bir yazıdan bazı alıntılar yapalım:

"İnsan-ı kâmil Allah'ın bütün isimlerini bilen tek varlıktır. İnsan-ı kâmil, maddî, ve manevi bütün kemâl mertebelerini kapsamaktadır."

"İnsan-ı kâmil Hz. Muhammed'dir. Ancak onun tarihi şahsiyeti değil, henüz Adem balçık halindeyken Peygamber olan Muhammed'dir. Yani Hakikat-i Muhammediyedir. İnsan-ı Kâmil, varlığın ve hilkatin gayesidir. Zira ilâhî irade ancak onun vasıtasıyla tahakkuk edebilir. Eğer insan-ı kâmil olmasa Allah bilinemezdi....."

"İnsan-ı kâmil, cihânı gösteren ayna, ölüyü dirilten İsâ, kuşların dilini bilen Süleyman gibi tasarruf sahibi, ab-ı hayat içen Hızır gibidir. İnsan-ı kâmil alemde daima vardır, birden fazla olmaz. Çünkü tüm mevcudatın bütünlüğü tek şahıstadır. İnsan-ı kâmil için mülkte, melekûtta ve ceberûtta hiçbir şey örtülü ve gizli değildir. O eşyayı ve eşyanın hikmetini olduğu gibi bilir...."

"... Ancak bu hakikat, her devirde zamana göre değişen isim ve suretlerde peygamber ve veli olarak zâhir olur. Nitekim Aziz Mahmud Hudâyî'nin şu beyti bu düşüncenin ifadesidir:

69 - Bu bölümü, Altınoluk dergisi yayınlamamıştır.

Ayinedir bu âlem her şey Hakk ile kâim

Mir'ât-ı Muhammed'den Allah görünür dâim"

"İnsân-ı kâmil, varlığın hakikatlarına tekabül eder. Meselâ onun kalbi Arş'a, benliği Kürsü'ye, makamı Sidre-i müntehâya, aklı Kalem-i a'lây'a, nefsi Levh-i mahfûz'a, tabiatı anâsır-ı erbaaya taalluk eder....[70] "

Buradaki vahameti anlamak için alim olmak gerekmez. Bu, Kur'an'a aykırılığı tartışılamayacak bir inançtır. Gerekirse bu konu tekrar ele alınabilir.

j. Allah ile beraber olma

ALTINOLUK- *"Ve hüve maaküm eynema küntüm"* şeklindeki ayet-i kerime nasıl yorumlanmış İslâm bilginlerince? Siz nasıl bakıyorsunuz? İnsan nasıl hisseder böyle bir beraber oluşu? Ya da meselâ "Allah'ın bize şah damarımızdan yakın olduğunu bilmek" nasıl bir bilgidir. İnsan bu bilgiye nasıl ulaşır, nasıl hisseder kendisini bu hisse ulaştığında?

BAYINDIR- Bu ayetlerde anlatılanlar, his değil inançtır. Her müslüman için olmazsa olmaz bir inancı ortaya koyar. Ayetleri doğru anlamak için yukarısı ve aşağısı ile birlikte okumak gerekir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ın kusursuzluğunu gösterir. O, güçlüdür, doğru karar verir.

Yerlerin, göklerin hakanlığı onundur. Diriltir de, öldürür de. Onun her şeye gücü yeter.

İlk odur; son da o. Görünen odur; görünmeyen de o. O her şeyi bilir.

Odur, gökleri ve yeri altı günde yaratmış, sonra yönetimin başına geçmiş olan. Yere ne girer, ondan ne çıkarsa, gökten ne iner, orada ne yükselirse onu bilir. Nerede olursanız olun, o sizinle beraberdir. Yapmakta olduğunuz ne varsa Allah onu görür.

Yerlerin, göklerin hakanlığı onundur. Her işin sonu Allah'a varır. (Hadîd 57/1-5)

Diğer ayetin tamamı da şöyledir:

"İnsanı kuşkusuz biz yarattık ve nefsinin ona ne fısıldadığını biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız." (Kaf 50/16)

Müşrik Allah'ı, yer yüzü krallarına benzeterek kendinden uzak sayar. Çünkü krallar, halkı kendilerine yaklaştırmazlar. Krala ulaşmak isteyenler, ona yakınlığı olan birini bulmak zorunda kalırlar. Onlar da Allah'a yakın olduğuna inandıkları biri ile ilişki içinde olmak isterler. Onun kendilerini, Allah'a yaklaştırmasını, arka çıkıp şefaatçi olmasını beklerler. Hıristiyanların Hz. İsa'yı Allah'ın oğlu, Mekkeli müşriklerin putlarını Allah'ın kızları[71] saymaları bundandır.Hıristiyanlar bu durumu şu şekilde resimlendirmişlerdir:

70 - Hasan Kâmil YILMAZ, İnsân-ı Kâmil, Altınoluk Mecmuası, Temmuz 1996, sayı 125, s. 31.

71 - Muhammed b. Cerîr et-Taberî, Cami'ul-beyân fî tefsîr'il-Kur'an (Taberi Tefsiri), Beyrut 1412/1992, c. 11, s 519, Necm Suresi, 19. Ayetin tefsiri.

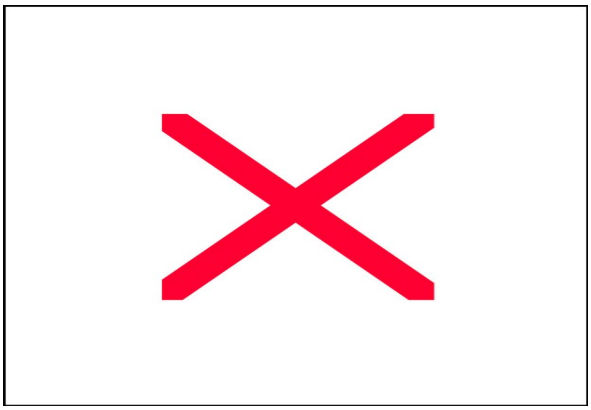

Bu resmin altında şu yazı yer alır:

Yukarıdaki çizim kutsal olan Tanrı ile günahlı insanın konumunu göstermektedir. Arada büyük bir boşluk göze çarpmaktadır. Oklar ise günahlı insanın Tanrı'ya ve O'nun bize sunduğu bol yaşama ulaşmak için gösterdiği çabayı simgelemektedir.

Bu çaba, Tanrı'dan karşılık beklenerek yapılan iyilikler, arayış içinde felsefeden felsefeye koşmak ya da dinsel inanç biçiminde kendini gösterir.

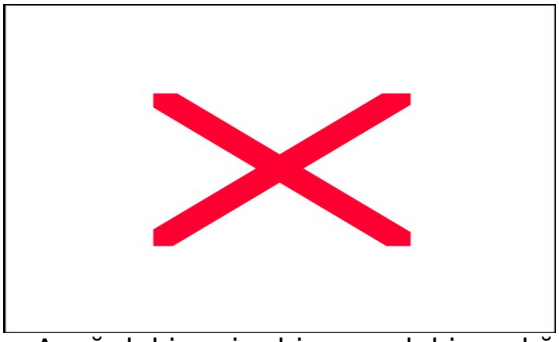

Aşağıdaki resim bize aradaki ayrılığı kapatacak tek yolu açıklamaktadır[72].

Allah ile insan arasındaki kuzu Hz. İsa'dır. Aradaki boşluğu onun doldurduğu iddia edilir. Pavlus'un Timoteos'a mektubunda şu söz yer alır: "Tek bir Allah ve Allah ile insanlar arasında tek bir Aracı vardır. Bu da insan olan ve kendisini herkes için fidye olarak sunmuş bulunan Mesih İsa'dır[73]."

Hz. İsa'nın kuzu şeklinde gösterilmesi, onun kendini insanlığın kurtuluşu için kurban ettiği inancından kaynaklanır.

"Tüm insanların, özellikle de günahkarların lehine Babanın yanında tek Arabulucu İsa'dır. İsa'nın kendisi aracılığı ile Tanrı'ya yaklaşanları tamamen kurtarmaya gücü yeter. Çünkü onlara aracılık etmek için hep yaşamaktadır[74].

Allah'ın dununda, yani onun yakınında başka tanrılar edinme inancı bu şekilde oluşur. Halbuki yukarıdaki ayetler, Allah'ın bize uzak olmadığını, Allah'ın yeryüzü kralları gibi

72- Resim ve yazılar, internet'ten, www.incil.com'dan alınmıştır.

73 - İncil, 1. Timoteos 2/5-6. (Kitab-ı Mukaddes, Eski ve Yeni Ahid (Tevrat ve İncil) Kitab-ı Mukaddes şirketi İst. 1981, s. 218.)

74 - Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, paragraf 2634.

değil, bize bizden daha yakın olduğunu dolayısıyla aracıya gerek olmadığını bildirmektedir.

ALTINOLUK- Son olarak bütün bu konulara tasavvuf özel bir ilgi gösteriyor. Bu ilgi sakıncalı mıdır? Sizin bir kalbî kıvam edinmek için uyguladığınız yöntem nedir?

BAYINDIR- Allah bizim için İslam dinini seçmiş ve bize müslim adını vermiştir. Türkçe'de buna müslüman diyoruz. Bu din, benim ihtiyacım olan her şeyi verir. Bundan başka adlardan uzak dururum. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah uğrunda gerektiği gibi cihad edin. O, sizi seçmiştir ve bu dinde size hiçbir güçlük göstermemiştir. Atanız İbrahim'in dini gibi. Allah size, bundan önce de bu Kur'an'da da "Müslümanlar" adını vermiştir. Elçisi size tanık olsun, siz de başkalarına tanık olasınız diye. Öyleyse o namazı kılın, zekatı verin, Allah'a sarılın. O sizin koruyucunuzdur. Ne güzel koruyucudur, ne güzel yardımcıdır o." (Hac 22/78)

2- Altınoluk dergisi'nden cevap[75]

Sn. Doç. Dr. Abdulaziz BAYINDIR'ın Mülâkatı ile İlgili Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ

Altınoluk Dergisi geçen sayısında tasavvuf konusunu kapak gündemine almış, değerli meslektaşlarımız Sayın Prof. Dr. Mustafa Kara, Sn. Doç. Dr. Mahmut Erol Kılıç ve Sn. Doç. Dr. Abdulaziz Bayındır ile mülakat yapmış ve cevaplarını yayınlamıştı.

Sn. Bayındır, mülakatında bizim *İslam Tasavvufu* adlı kitabımıza ve ilim dalımıza yönelik eleştirilerde bulunduğu için kendisine cevap vermek lüzumu hâsıl oldu.

Söze Sn. Bayındır'ın, huşû konusunda bizim kitabımıza atıfta bulunarak: *"Kimileri huşû için şeyhini düşünür"* ifâdesinden başlamak isterim. Önü ve sonu alınmadan, seçilen lâfızlara dikkat etmeden, adeta cımbızla çekilen bu alıntı, *el-Luma' Tercemesi*'nin (İslam Tasavvufu) sonundaki "Suallere Cevaplar" bölümünde râbıta konusundaki suallere cevaplar arasında yer almaktadır. Kitapta bir önceki soruda "râbıtanın, Allah ile murâ-kabeye varmak için yapıldığını ve murâkabe noktasına gelen bir sâlikten râbıtanın düştüğünü, böyle bir kişinin râbıtasının şirk sayılacağını" söylemişiz. Hemen ondan sonra gelen bu sorunun cevâbında da ***"namazda aslolan temel hedefin divan-ı ilahide huşu ile durmak olduğunu"*** belirtmişiz. Bu mânâda huşûa eremeyen kimselerin kendilerine model gördükleri mürşidlerini, önlerinde namaz kılar tarzda, bir an hatırlamalarının başka dünyalık şeyler düşünmekten daha faydalı olduğunu söylemişiz. Yoksa namazda şeyhi düşünmek, Allah için olması gereken huşûun yerine ikame edilecek bir husûs değildir.

Aslında huşûa ermek ve kalbi huşû ile meşgul etmek zor bir hâdisedir. Nitekim kalp konusuyla ilgilenen ârifler ve âlimler eserlerinde buna işâret ederler. Gazzâlî namazda tam bir kalp huzurunun insanların çoğu için zor olduğunu, ancak böyle bir zorluk sebebiyle kısmen vazgeçilse bile huşûun tamamından vazgeçilemeyeceğini belirtir (bk. *İhyau ulumi'd-din*, Kahire, ts., I, 159 vd). Aslında Kur'an-ı Kerim: *"Okunduğunda ona kulak verme, dinleme, gönülden ve korkarak hafif bir sesle sabah akşam Allah'ı anma sayesinde insanların merhamete uğrayarak gafillerden olma ibtilâsından kurtulabileceğini"* (bk. el-Araf 7/204-205) haber vermektedir. Allah'ı anmaktan uzak

75 - Bu değerlendirme Altınoluk dergisinin Mayıs 2001 tarih ve 183 sayılı nüshasında yayınlanmıştır.

kalmak ve gaflet, Kur'an'ın özellikle sakınmayı tavsiye ettiği hususlardır. Çünkü insan kalbi unutkanlığa ve gaflete yatkındır.

Gazzâlî kalp huzûruna ermek için namazda okuduğunu düşünmeyi, okuduğunun mânâsındaki incelik ve derinlikleri anlamaya çalışmayı, anladığı mânâya tazim göstermeyi, tazim duygusunun ardından korku ve ümidle Hakk'a ilticâ etmeyi tavsiye etmektedir. Yani insanın huşûa ermesi için kalbî ve zihnî bir yoğunluk içinde bulunmasının gereği açıktır.

"Hayırlılarınız yüzleri görüldüğünde size Allah'ı hatırlatanlardır" (İbn Mace, zühd, 4) hadisinde ifade edildiği gibi sâlih ve güzel bir insanla yüz yüze gelmek; ya da onu hatırlamak; daha müşahhas bir ifadeyle insanın hakkında hüsn-i zan beslediği şahsiyeti kendi önünde namaz kılarken hayal etmek ve onun gibi derin bir duygu ile namaz kılmaya ve gönlünü Rabbına rabtetmeye çalışmak ve salihlerle aynı namazda olmanın vecdi içinde îfâya dikkat etmek niçin Allah'a saygısızlık olsun? Çünkü şeyh, ya da Hz. Peygamber –haşa – Allah'ın alternatifi değil ki.

Gâzzâli bu konuda çok değişik örnekler vererek şunları söylemektedir: "O'nun azamet ve celalinin künhünü idrakten âcizsen, huzûr-i ilâhîde olduğunu düşünerek hiç olmazsa sultanların huzûrunda durduğun gibi durmalısın. Hattâ kıyamda olduğun sürece kendi adamlarından biri veya iyi tanınmak istediğin salih kimseler tarafından kontrol edildiğini düşünmelisin. Böyle bir durumda "huşûsuz namaz kılıyor" denmesin diye vücûdunun bütün organlarında huşû alâmetleri ızhâr etmeye çalışırsın. O zaman nefsine karşı şunları söylemelisin: Sen ne cüretle Allah'ı bildiğini ve sevdiğini iddiâ ediyorsun? Senin gibi âciz bir kula saygı gösterip ondan korkuyorsun da Allah'tan korkmuyorsun? Halbuki korkulmaya lâyık olan ancak O'dur" diye düşünerek insan nefsini muaheze etmelidir.

Sn. Bayındır mülâkatında huşû kavramını sadece saygı kelimesiyle karşılamış. Oysa huşû kavramı içindeki saygı, mânânın sadece bir cüz'üdür. Nitekim Sn. Bayındır'ın sıkça kullandığı Ragıb el-Isfahanî'nin *el-Müfredat*'ı huşûa tazarru mânâsı verirken huşûun daha çok organlarda; tazarruun kalpte bulunduğunu hem de **"kalpte bulunan tazarruun organlara huşû olarak yansıyacağı"** rivayetiyle istidlal sûretiyle verir. (bk. el-*Müfredat*, HŞA maddesi). *Kamus* mütercimi Asım Efendi ise huşûa "sesi alçaltma, gözü yumma, sükunet, tezellül, inkıyad ve ser-fürû etme" gibi mânâlar vermektedir.

Kur'an'da huşû kelimesi muhtelif şekillerde on yedi yerde geçmektedir. Bunların bir kısmında huşûun, hem dış organlara, hem de kalbe âid oluşuna işâret edilmektedir. Kur'an'da *"Benim zikrim için namaz kıl!" (Taha 20/14)* âyetinde kalp namazla Allah'ı anmaya hazırlanmaktadır. Ayrıca: *"Namaz huşû sâhipleri dışındakilere ağır bir yüktür" (el-Bakara 2/45)* ayeti namazın huşû sûyesinde yük olmaktan çıkacağını ve âdetâ mânevî hazza dönüşeceğini haber vermektedir. Şu âyette zikir, huşû ve kalp ilişkisine işaret edilmektedir: *"İnananların gönüllerinin Allah'ın zikrine ve O'ndan inen gerçeğe huşû ile bağlanmalarının zamanı gelmedi mi?" (el-Hadid 57/16)*. Huşû, tezahürü organlarda da görülen bir kalp eylemidir. Bir başka ifade ile huşû, azamet-i ilahiyyenin kalpte hissedilmesi ve kulun kendini Rabbına ram etmesidir. Ancak buna erişmede herkesin durumu aynı değildir. Bunun en aşağı derecesi "sağında ve solundakinin ne ve kim olduğunu fark etmeyecek kadar" kulluğa yoğunlaşmak ve bunu sağlayacak yardımcı unsurlardan yararlanmaktır. En yukarı derecesi de: *"Secde et ve Allah'a yaklaş" (el-Alak, 96/19)* âyetinin mânâsındaki mânevî yakınlıktır.

Sn. Bayındır'ın Mülâkatında "tezkiye" ile ilgili söyledikleri doğrudur, ancak eksiktir. Çünkü tezkiyede hem gelişip bereketlenme, hem de temizlenme anlamı vardır. Temizlenmeyle ilgili olarak *"nefsin kötülüğü emredici özelliği"* (bk. Yusuf, 12/53) ile *"Nefsini arıtan kurtuluşa ermiştir, kirleten ise ziyâna uğramıştır." (eş-Şems, 91/9-10)* ayetleri

ve "Arınan, Rabbı'nın adını anan ve namaz kılan kurtuluşa erecektir. Ama sizler dünya hayatını tercih ediyorsunuz." *(el-A'lâ 87/14-16)* ayetleriyle irtibat kurulsa nefs tezkiyesini" dünyevi ilişkilerde duyarlılık, nefsin dünyaya va dünyalıklara meyille ilgili ciheti de hatırlanmış olacaktı. Ancak Sn. Bayındır bu tür değerlendirmelere, herhalde tasavvufu çağrıştırır endişesiyle hiç temas etmemiştir. Kur'an'ın peygamberlere âid bir vazife olarak işâret ettiği tezkiye *(el-Bakara, 2/129,151; Al-i İmran, 3/164; el-Cum'a 62/2)* konusunun ahlâkî bir eğitim yöntemi olduğu anlaşılmaktadır.

Sn. Bayındır'ın **akıl** ve **kalp** ile **zikir** konusunda söyledikleri, Kur'an ayetleri açısından baktığımızda, ya yerli yerine oturmamakta ya da eksik kalmaktadır. Nitekim Kur'an'da insanın idrak ve karar organı olarak **"kalp"** geçer. Anlayan-anlamayan, kavrayan-kavramayan, düşünen-düşünmeyen, seven sevmeyen hep kalptir. Akıl kalbin fonksiyonlarından sadece birisidir. Ve "akletmek" şeklinde düşünmek mânâsına geçer. Ancak Kur'an'daki kalp zamanla felsefenin de tesiriyle **"akıl"** kelimesiyle ifade edilmeye başlanmış; ilm-i kelâm ve fıkıhta akıl kalbin yerini almıştır. Bu değişiklik birtakım karışıklıklara da sebep olmaktadır. Çünkü akıl kelimesi tam anlamıyla kalp kelimesini karşılamamaktadır. Bu yüzden Sn. Bayındır da akıl ile kalbi iki organ gibi düşündüğünü, kalpten vazgeçemediğini "akıl ile kalp insanın iki önemli karar organıdır" diyerek göstermiştir. Ancak bu yaklaşım Kur'anî anlayışla değil, belki felsefî, kelamî ve fıkhî anlayışla daha çok uyuşmaktadır. Bu bir yaklaşım tarzıdır. Bunun yanlış olduğunu söylemek istemiyorum. Ancak Sn. Bayındır'ın özenle vurgu yaptığı Kur'anî yaklaşımıyla çeliştiğine işaret etmek istiyorum. Kur'an, imanın bir kalp işi olduğunu söylediği için akaid kitapları da: "İman kalp ile tasdik, dil ile ikrardır" diyor, "Akıl ile tasdiktir" demiyor. Çünkü akıl, kalbin imanına yardımcı unsurlar koyan bir merkezdir. Mutlak iman merkezi değildir.

Sn. Bayındır, kendisine sorulan sorularda belli yorumlardan özellikle kaçındığı intibâını uyandırmaktadır. Mesela ihsân kavramının Hz. Peygamber tarafından yapılan: *"Allah'ı görüyormuşçasına kulluk etmek, her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da O'nun seni gördüğü düşüncesiyle ibadet etmektir"* *(Buhari*, İman,37; *Müslim*, İman,1) şeklindeki tarifine bir türlü yanaşmamakta, ve bunun olmazlığını ifade etmek için ilginç gerekçeler öne sürmektedir: "Hıristiyan keşişler mala, evlilik hayatına ve dünyaya karışmaz, manastıra kapanarak ömürlerini ibadetle geçirirler. Kimse onların samimi olmadıklarını, gösteriş yaptıklarını iddia edemez. Herhalde onlar da Allah'ı görüyormuş gibi ibadet ediyorlardır. Ama Allah'ın İncil'de indirdiklerine değil, atalarından gelene uydukları için şirkten kurtulamamışlardır."

Müslümanların imanlarında ve ibadet hayatlarında ihsan, bir kıvam ve kalitedir. Cibril hadisinde İslam, iman ve ihsan diye bir sıralama vardır. İslam ve imana dayalı ihsandır burada kastedilen.

Aslında ihsan, kalpteki ilahi müşahede duygusunun sâbitleşerek şuûr haline yükselmesidir. İhsânı böyle bir îman kıvamı olarak kabul etmeyeceksek şu ayetteki ihsanı sadece güzellik ve iyilik diye mi anlayacağız? *"İslam'da ilkler ve önde gelenler muhacirler ve ensar ile onlara ihsân ile tabi olanlardır. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan"* *(et-Tevbe 9/100).*

Sn. Bayındır'ın zikir konusunda söyledikleri Kur'an'ın söylediklerinin sadece küçük bir bölümü. Kur'an'da müştaklarıyla beraber 256 yerde geçen bu kavram Sn. Bayındır'ın dediği gibi "kişinin edindiği bilgiyi her an kullanacak şekilde zihninde hazır tutması"ndan ibaret değildir. Hele hele zihin-zikir ilişkisi Kur'an'da hiç yoktur. Kur'an'da zikir hep kalp işi olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Allah'ı zikretmeyi emreden bazı ayetler*, "O'nu unutmamayı; unutmuşsa hatırlamayı"* (bk. el-Kehf. 18/24*) "iş, güç ve alışverişin insanı*

Allah'ın zikrinden alıkoymamasını" (en-Nûr, 24/37) emreder. Bazı âyetler zikrin herhangi bir kayıt ve şeklini belirtmeden mutlak olanına (bk. el-Ahzab 33/42; el-Cuma 62/10); bazıları da *Rabbının adını anarak* isimle *yapılmasına* (bk. el-Maide 5/4; el-Müzzemmil 73/8; el-İnsan 76/25) işaret eder. Bu iki tür zikir emrinden biri lafzî olarak Allah'ı isim, sıfat ve fiilleriyle sena etmek, anmaktır. İkincisiyse daha kamil mânâda *"mal ve evlâd ile her türlü dünyevi meşguliyetin insanı kalben Allah'ın zikrinden alıkoymamasıdır"* *(bk. el-Münafikun 63/9).*

Kur'an *"kalpler ancak Allah'ı zikretmekle tatmin olur, doygunluğa erer"* *(bk. er-Ra'd 13/28)* buyurduğu halde Sn. Bayındır: "Kur'an'ı anlamadan ezberlemek veya okumak yahut manasını düşünmeden yüz binlerce zikir çekmek insana bir mânevî haz verir ama, kalbi tatmin etmez ve imanı taklîdden kurtaramaz" demektedir. Sözü böyle genelleyerek söylemenin Kur'ân'ın lâfzıyla da bir mûcize oluşu gerçeği ile çelişeceğini düşünüyorum. Ayrıca biraz önce söylediğimiz gibi isim zikrinden mutlak zikre geçmek ve azamet-i ilahiyyeyi bütün heybetiyle hissetmek yine Kur'an, zikir, ibadet ve bunlara kalbin iştirakiyle olacak bir keyfiyettir. Kur'an'ı tedebbürle okumak, zikri kalbin iştirâkiyle yapmak insanı tedricen mutmain bir kalbe yükseltir. İbadetlerden haz alacak rûhî kıvam ve ayakları şişirecek kadar namazdaki kıyam, "şükredici bir kalp" sâyesinde gerçekleşir. Bunun anahtarı da şekli nasıl olursa olsun Kur'anî ifadeyle zikirdir.

Sn. Bayındır, "Kalbin manevi yönüyle ilgilendiğini söyleyenler elbette var. Bu bütün dünyada ve her inanç sistemi içinde bulunur. Ama Allah bize bir kitap ve peygamber göndermiştir. Onların çizdiği sınırın dışına çıkanlar beni ilgilendirmemektedir." diyor. Merak ediyorum, acaba çıkmayanlar ilgilendiriyor mu? Çünkü kendisi bu konudaki fikrini ve tavrını belirtmeden kendisine şöyle bir misyon biçiyor: "Bunlar kendi uygulamalarına kitap ve sünnetten yorum getirmeye kalkışınca onları uyarmak bizim görevimiz olur." Burası aslında çok nazik ve sübjektif bir konu. Çünkü insanlar karşılarındakini yargılarken, ya da kendilerini savunurken Kur'an âyetlerinin arkasına sığınmayı tercih ederler. Nitekim Hariciler de Hz. Ali'yi Kur'an'a karşı olmakla suçlamışlar, ancak Kur'an'daki kâfirlere âid hükümleri Müslümanlara uygulamaktan çekinmemişlerdi.

Kalp ilmiyle uğraşan; yani farz ibadetlere ilaveten nafile ibadet, zikir ve vird ile rûhânî hayatlarına seviye kazandıranları kitap ve sünnetin dışına itivermek ne kadar doğrudur, bunu erbâbının ve okuyucuların takdirine bırakıyorum. Ancak ilk sûfilerden itibaren yollarında şer'î çizgiyi korumaya özen gösteren Allah dostları, sözleriyle ve fiilleriyle bir titizlik ortaya koymuşlar, kendilerinin ve ilimlerinin kitap ve sünnet çizgisi içindeki yerini sürekli vurgulamışlardır. Nitekim Cüneyd'in, Bayezid'in ve Sehl Tüsterî'nin bu konuda çok net ifadeleri vardır. Bayezid: "*Gökyüzünde bağdaş kurmuş oturan bir kimsenin sözlerine inanmayın. Ta ki hareketlerinin sünnet çizgisinde olup olmadığını anlamadıkça"* der.

Hz. Mevlânâ da şöyle der:

Ben Kur'an'ın bendesiyim sağ olduğum müddetçe...

Ben Muhammedi Muhtarın yolunun tozuyum.

Kim benden bundan başkasını naklederse,

Ben o sözden de, onu nakledenden de bîzarım

Sûfiler ilimlerinde meydana gelebilecek yanlışlıklar için eserlerinde "Sufilerin Yanlışları" başlığı altında özel bölümler açarak özeleştiriden korkmamışlardır *(bk. el-Luma' Terc. 369-439).*

Sn. Bayındır: "Tasavvufta, 'biz bilmeyiz, büyükler bilir' anlayışı vardır" demektedir. Bu söz tasavvuf kitaplarında yer almasa bile halk tasavvufunda sûfîlerin fail-i mutlak olarak

Allah'ı görüp kendilerine bir varlık izâfe etmediklerini, olsa olsa kemal ehli, ilim ve irfan sahibi insanların sözlerine kendilerinden daha çok güvendiklerini belirten bir temkin ifadesidir. Ama her halükarda: "Biz bilmeyiz büyükler bilir" sözü, "Herşeyi ben bilirim, en doğrusu benim anladıklarımdır. Müslümanlık bizden sorulur" anlayışından çok daha doğru, çok daha insânî ve çok daha İslamîdir. Bu şu demektir: "Dini naslar; âyet ve hadisler bellidir ve ortadadır. Yorum ve hüküm çıkarmak ancak ehlinin işidir. Ben kendimi o seviyede görmüyorum. Bu liyâkate hâiz kimselerin yolundan gidiyorum." Böyle bir düşünce neden içi boşaltılmış bir zikre kapı açsın.

Sn. Bayındır tasavvuftaki mürşidi, neredeyse Hıristiyanlıktaki İsa-Mesih gibi görmektedir. Mülâkatında her ne kadar teşbih lafızları kullanmasa da düşüncelerini şu cümlelerle belirtmektedir: "Allah'ın dûnunda, yani onun yakınında başka tanrılar edinme inancı bu şekilde oluşur. Halbuki yukarıdaki ayetler Allah'ın bize uzak olmadığını, Allah'ın yeryüzü kralları gibi değil, bize bizden daha yakın olduğunu; dolayısıyla aracıya gerek olmadığını bildirmektedir." Bu cümleler Sn. Bayındır'ın neyi kastettiğini; tasavvuftaki mürid-mürşid ve Allah ilişkisini nereye oturttuğunu gayet iyi ortaya koymaktadır.

Oysa İslam'da Hıristiyanlıktaki gibi bir ruhbanlık anlayışı yoktur. Kul Rabbına şahsen aracısız teveccüh edebilir. Mürşid ve şeyhlerin, kulu Rabbinin yoluna yönlendirmeleri, ruhbanlığı andıran bir faaliyet değildir. Yürünecek yolda birlikte yürümek ve mürşidin müride rehberlik etmesi demektir. Ruhbanlıkta râhib olmadan Hakk'a teveccüh mümkün değildir. Halbuki değerli meslektaşımız tasavvuftaki murakabe kavramına baksa, murakabede salikin *"Allah'ın, kendisine şahdamarından daha yakın oluşunu" (Kaf 50/16)* ve *"Nerede bulunursa bulunsun Allah'ın kendisiyle beraber olduğunu" (el-Hadid 57/4)* düşünmek demek olduğunu görecek ve mürşidsiz, onun öğretileriyle teveccühün gerçekleştiğini müşahede edecekti.

Sn. Bayındır'ın özen gösterdiği tevhid hassasiyetini sufiler, *iskatu'l-yâât* anlayışı ile iyelik bildiren "benim elim, benim malım, benim canım" gibi ifadelerden bile tecerrüd edip azamet-i ilahiyye karşısında ser-fürû etmek mânâsında anlamaktadır. Allah, herkes ve her varlıkla beraber. Ama insanlar bunun ne kadar farkında? Tasavvuftaki tevhid duyarlılığı, kudsî hadiste haber verilen, insanın farz ve nâfileleri ifadan sonra ulaşacağı *"Ve nihayet ben kulumu severim. Ben onu sevince de gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı... olurum" (Buhari, Rikak, 37)* ifadesindeki gönül enginliğine ermek, bilgi kadar duygu ile de tevhidi teneffüs etmektir. Ve yüreğinin derinliklerinde: *"Attığın zaman sen atmadın" (el-Enfal 8/17)* âyetinde anlatılan ve *"Allah'tan başka hiçbir kuvvet ve gücün olmadığını"* ifade eden fail-i mutlak inancına ermektir.

Ayrıca bizim anlayışımıza göre dinde Hz. Peygamber'in konumu, mesaj getiren bir postacılık değildir. O'nun asıl özelliği "üsve-i hasene"; yâni model şahsiyet olmasıdır. O canlı Kur'an'dır. Din ve beden ilimleri gibi, ilimlerin tecrübi olanları üstadsız öğrenilemez.

Sn. Bayındır mülakatın bir yerinde: "Namazın farzları, vacipleri ve sünnetleri arasında içine vesvese getirmemek diye bir şey yer almaz" diyor. Ona bakarsak fıkıh kitaplarımızda namazda huşu ve ihlas diye bir farz, vâcip veya sünnet de yer almaz. Aslında İslamî ilimler tefsiri, hadisi, fıkhı ve ilm-i kelamı ile bir bütündür. Ve her biri, bu bütünün parçaları mesabesindedir. Dolayısıyla ilimler arasında bir görev dağılımı vardır. Her ilim herşey meşgul olmaz, olamaz. Olursa eksik olur.

Söylediklerimiz yeni tartışmalar ortaya getirmek için değil, belki zihinlerde mübhem kalan bazı konuların aydınlanması içindir. İslâmî hayatın temelini oluşturan İslâmî ilimler birbirinin alternatifi olmadığı gibi ilim adamlarımız da birbirinin alternatifi değildir.

3. Altınoluk'un Cevabı'nın Değerlendirilmesi

(Prof. Dr. Sayın Hasan Kâmil YILMAZ'a Cevap)

Öncelikle şunu söylemek gerekir ki, bu yazıyı Sayın YILMAZ'a cevap olsun diye yazmıyorum. Nisan 2001 tarihli Altınoluk dergisinde yayınlanan yazımız etrafında oluşan değerlendirmeler içinde, Kur'an'a açıkça aykırı gördüğüm konuların bir kısmını, bu vesile ile dile getirme fırsatı bulduğum için yazıyorum. Bunun sebebi, Allah'a karşı görevini ihmal etmiş duruma düşmemektir. Allah insanı, tarikattan ve tasavvuftan değil, Kur'an'a aykırı tutum ve davranışlardan sorumlu tutar.

Şimdi Sayın YILMAZ'ın bizim yazımızla ilgili değerlendirmelerinden[76] önemli gördüklerimizi başlıklara ayırarak gözden geçirelim. Bir karışıklığa meydan vermemek için Sayın YILMAZ'a ait sözleri YILMAZ, bize ait olanları da BAYINDIR diye başlatacağız.

a. Cımbızla yapılan alıntı

YILMAZ- Sn. Bayındır, mülakatında bizim *İslam Tasavvufu* adlı kitabımıza ve ilim dalımıza yönelik eleştirilerde bulunduğu için kendisine cevap vermek lüzumu hâsıl oldu. Söze, *"Kimileri huşû için şeyhini düşünür"* ifâdesinden başlamak isterim. Önü ve sonu alınmadan, seçilen lâfızlara dikkat etmeden, adeta cımbızla çekilen bu alıntı, *el-Luma' Tercemesi*'nin (İslam Tasavvufu) sonundaki "Suallere Cevaplar" bölümünde râbıta konusundaki suallere cevaplar arasında yer almaktadır."

BAYINDIR - Görüşmenin Huşu ile ilgili bölümünde şunları söylemiştik:

"Kimileri huşu için namazda şeyhini düşünür[77]. Bu, Allah'a saygısızlıktır. Şeytan bunu yapana vesvese vermez. O da kendini huşu ile namaz kılıyor sanır."

Şimdi Sayın YILMAZ'ın sözünü ettiği kitabın ilgili bölümünü aktararak o cümleyi cımbızla çekip çekmediğimize bakalım:

Soru- Tasavvufla ilgili bir kitapta şöyle yazıyor: "Kişi namazı huşû ile kılamıyor, Allah'ın huzurunda olduğunu düşünemiyorsa, Peygamber Efendimizi düşünmeli; onu da beceremiyorsa şeyhini düşünmeli; sanki şeyhi onun önünde namaz kılıyormuş gibi düşünmeli ve utanarak namaz kılmalıdır." Namazda bir insanı düşünmek nasıl oluyor. İzah eder misiniz?

Cevap- Alıntıda yapılan sıralama bizim yukarıdan beri saydığımız tedricî ölçülere uygun düşmektedir. Çünkü hedef, huşû ile dîvân-ı ilâhide durmaktır. Bu olmayınca gönlü Allah Resulü'ne raptetmektir. İnsan kalbi değişkendir. Devamlı yeni şeyler düşünür ve havâtır kalbi işgal edebilir. Buna engel olmak için bir yoğunluk gerekiyor. Bunun için namazda olduğu bilincini diri tutacak araçlar bulmak gerekiyor. İnsanı en çok şoke edip ilgisini toplamaya yarayacak şey, çok sevdiği veya korktuğu şeylerle yüz yüze gelivermesidir. Namazda bir an şeyhi gözünün önünde canlanan kimse onun şok etkisiyle halinden ve gafletinden irkilip utanarak Allah'a yönelmeye çalışacaktır. Namazda kişinin şeyhini hatırlaması herhalde başka dünyalık şeyler hatırlamasından; işini, eşini, çoluk çocuğunu düşünmesinden daha iyidir. Namaza girerken veya namaz esnasında mahcup bir eda ile şeyhini ve onun kendi önünde namaz kıldığını düşünmesi niye mahzurlu olsun. Çünkü zaten bin bir türlü dünyalık insan zihninden eksik olmuyor[78].

76 - Bu değerlendirme, Altınoluk dergisinin Nisan 2001 tarihli nüshasında çıkan yazımızla ilgili olarak aynı derginin Mayıs 2001 tarihli nüshasında yayınlanmıştır.

77 - Hasan Kâmil YILMAZ, Tasavvufla İlgili Sorular- Cevaplar, (Ebû Nasr Serrâc Tûsî'nin el-Lüma' tercümesi ile beraber), İstanbul, 1417-1996; s. 504

78 - Hasan Kâmil YILMAZ, a.g.e. s. 504-505.

Burada şunları sormak gerekir:

1- Soruda şöyle bir sıralama yer alıyor:

"Kişi namazı huşû ile kılamıyor, Allah'ın huzurunda olduğunu düşünemiyorsa, Peygamber Efendimizi düşünmeli; onu da beceremiyorsa şeyhini düşünmeli; sanki şeyhi onun önünde namaz kılıyormuş gibi düşünmeli ve utanarak namaz kılmalıdır."

Siz de, *"Alıntıda yapılan sıralama bizim yukarıdan beri saydığımız tedricî ölçülere uygun düşmektedir."* diyorsunuz.

Şimdi lütfen söyler misiniz, yazımızda geçen*; "Kimileri huşu için namazda şeyhini düşünür."* ifadesinin neresi cımbızla çekilmiştir?

2- Kişi namazı Hz. Peygamber veya şeyhi için mi kılar ki, namazda gönlünü onlara bağlasın?

3- Gönlünü onlara bağlamak kişinin namazda olduğu bilincini nasıl diri tutar? Bu durumda Hz. Peygamber elçi, şeyh de öğretmen olmaktan çıkarılmış ve Allah ile kul arasında bir arabulucu konumuna sokulmuş olmaz mı? Şirk zaten bu şekilde değil midir?

4- Diyorsunuz ki; *"İnsanı en çok şoke edip ilgisini toplamaya yarayacak şey, çok sevdiği veya korktuğu şeylerle yüz yüze gelivermesidir. Namazda bir an şeyhi gözünün önünde canlanan kimse onun şok etkisiyle halinden ve gafletinden irkilip utanarak Allah'a yönelmeye çalışacaktır."*

Şeyhin gözü önünde canlanması kişide şok etkisi yapar da Allah'ın huzurunda olduğunu bilmesi onu etkilemez mi? Halbuki, Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Müminler yalnız şu kimselerdir ki, Allah hatırlanınca yürekleri titrer; kendilerine onun ayetleri okununca da bu onların inançlarını artırır; bir de yalnız Rablarına güvenip dayanırlar.

Onlar o kimselerdir ki o namazı dosdoğru kı lar, kendilerine azık olarak verdiğimizden başkalarını da geçindirirler.

İşte gerçek müminler onlardır. Onlar için Rabları katında dereceler, bağışlanma ve bol rızık vardır." *(Enfal 8/2-4)*

Kalbini ürpertebilmek için Allah'ı değil de şeyhini düşünenler nereye konabilir?

5- Diyorsunuz ki; *"Namazda kişinin şeyhini hatırlaması herhalde başka dünyalık şeyler hatırlamasından; işini, eşini, çoluk çocuğunu düşünmesinden daha iyidir. Namaza girerken veya namaz esnasında mahcup bir eda ile şeyhini ve onun kendi önünde namaz kıldığını düşünmesi niye mahzurlu olsun. Çünkü zaten bin bir türlü dünyalık insanın zihninden eksik olmuyor."*

Siz de bilirsiniz ki, namaz kılan kişi, doğru yolda olduğu için şeytan onun önüne geçip, zihnine bin bir türlü dünyalık getirebilir. Çünkü şeytanın işi budur. O, Allah'tan kıyamete kadar süre alınca şöyle demişti:

".... And olsun ki ben de onlar için, senin doğru yolunun üzerinde oturacağım.

Sonra onlara; önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım. Onların çoğunu sana şükreder bulamayacaksın." *(Arâf 7/16-17)*

İnsan yanlış bir şey yapsa şeytan önüne çıkmaz, koluna girip destek verir. Dolayısıyla şeytan vesvesesi, doğru yolda olan kişinin engel olamayacağı bir şeydir. Yetkiyi Allah'tan almış bir varlığın çalışmasını, insan nasıl durdurabilir? Namaz kılanın dünyalık şeyler hatırlaması; işinin, eşinin, çoluk çocuğunun hatırına gelmesi bundandır.

Namazda yanlış bir şey yapana şeytan vesvese vermez, destek verir, iyi bir şey yap-tığını telkin eder, o da kendini huşu ile namaz kılıyor sanır. Çünkü Şeytan şöyle demişti:

"Ya Rabb! Beni azdırmana karşılık, onlar için bu dünyada kesinlikle süsleme yapacağım, onların hepsini kesinlikle azdıracağım.

Ama senin kullarını, onların ihlaslı olanlarını değil." *(Hicr 15/39,40)*

İhlas, Allah'ın dışında her şeyden uzaklaşmaktır[79]. İbadet yaparken, yukarıdaki gibi ayet ve hadislerde olmayan davranış ihlası ortadan kaldırır ve şeytana zemin hazırlar.

İhlaslı olmak için Peygamber'in gösterdiği gibi davranmak gerekir. Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Allah'ın elçisidir, Allah'tan ne almışsa bize onu bildirmiştir. Onun bildirdikleri içinde, namazda Allah'tan başkasını düşünmek yoktur.

b. Râbıta

YILMAZ- "... Kitapta bir önceki soruda "râbıtanın, Allah ile murâkabeye varmak için yapıldığını.." söylemişiz..."

BAYINDIR - Altınoluk ile yaptığımız görüşmede Râbıta konusu yer almamıştı. Madem Sayın YILMAZ râbıtadan bahsetti, o zaman bu konuya değinmek görev oldu. Sayın YILMAZ şöyle diyor:

"... Râbıtasız olmaz. Çünkü râbıtanın amacı gafleti kovup kalbin zulmetini defederek şeytanın vesveselerinden kurtulmak suretiyle "râbıta-i huzur"a ermektir. Yani sâlik'in daima Allah'ın huzurunda bulunduğu duygusuna ermesini sağlamaktır. Her an Allah'ı karşımızda görür gibi yaşamaktır. Bunu sağlamak zor bir iştir. Çünkü Allah müşahhas bir varlık değildir. Bunu kavramak için kulun zihnen ve manen yoğunlaşmasını sağlayacak müşahhas bir objeye ihtiyaç vardır. Tasavvufta bu obje Allah'ın en mükemmel tecellilerinin mazharı olan "insân-ı kâmil" konumundaki şeyhtir. Sâlik önce bu insan-ı kâmile, ardından Hz. Rasûl'e ve onun ardından Rabb-i Müteâl'e kalbini rabtetmeli ve bu suretle huzur-i kalbe erip fena fillâh'a varmalıdır. Râbıtaya somuttan soyuta geçmek için ihtiyaç vardır. İnsanoğlu doğrudan "Her nerede bulunursa bulunsun Allah'ın huzurunda olduğu" duygusunu canlı tutabilmede zorlanmaktadır. Buna muktedir olabilenler için râbıtaya ihtiyaç yoktur[80]."

Bu ifadelere göre Râbıta, İnsan-ı kâmil konumundaki şeyhe yapılır. İnsan-ı kâmil, son derece tehlikeli bir kavramdır. Şeyhi doğrudan doğruya Allah yerine koymaktır. Bunun böyle olduğunu daha sonra, Sayın YILMAZ'ın Altınoluk dergisine yazdığı bir yazıdan okuyacağız.

Sayın YILMAZ'a göre râbıtanın gerekçesi şudur: "... *Allah müşahhas[81] (somut) bir varlık değildir. Bunu kavramak için kulun zihnen ve manen yoğunlaşmasını sağlayacak müşahhas (somut) bir objeye ihtiyaç vardır. Tasavvufta bu obje Allah'ın en mükemmel tecellilerinin mazharı olan "insân-ı kâmil" konumundaki şeyhtir..."*

Müşahhas, somut olan, gözle görülen ve kendine dokunulabilen demektir. **Tecelli,** gözükmek, ortaya çıkmak anlamınadır. Allah'ın tecelli etmesi de Allah'ın gözükmesi veya gücünün ortaya çıkması anlamına gelir. Mazhar, ise ortaya çıkma yeri demektir. Şeyhin, **"***Allah'ın en mükemmel tecellilerinin mazharı"* olması, *"Allah'ın kendinin veya gücünün en mükemmel şekilde, onun şahsında ortaya çıkması* demek olur. Yani Allah, gözle görülen ve kendine dokunulan bir varlık olmadığından müridin, daima Allah'ın huzurunda bulunduğu duygusuna ermesi için kalbini önce; Allah'ın en mükemmel görüntülerinin ortaya çıktığı "insân-ı kâmil" konumundaki şeyhe bağlamasına, zihnini ve hedefini onun üzerinde yoğunlaştırmasına ihtiyaç duyulur. İşte râbıtanın sebebi budur.

79 - Rağıb el-İsfahânî, Müfredât, Safvân Adnan Dâvûdî'nin tahkikiyle, Dımaşk/Beyrut 1412/1992, HLS maddesi.

80- YILMAZ, Tasavvufla İlgili Sorular, s. 501.

81 - Yani Allah, elle tutulup, gözle görülen bir varlık değildir.

Şeyh somut, Allah ise soyut bir varlıktır. Râbıta sayesinde somuttan soyuta, yani şeyhten Allah'a geçmek mümkün olur.

Bunun daha açık ifadesi, müridin Allah'a gereği gibi kul olması için, önce şeyhe kul olmasını ve böylece bir kulluk eğitiminden geçmesini sağlamak maksadıyla râbıtanın gerekli görülmesidir.

Bu, müride Allah'ın bağışlamayacağı şirk suçunu işleterek yaptığı bütün hayırların yok olmasına sebep olmaktır. İslam adına böyle bir şeyi yapmaktan daha ağır bir suç olabilir mi?

Müridin, önce şeyhe kul edildiği, "Biz Bilmeyiz Büyükler Bilir" başlığı altında verilen alıntılarda da görülecektir. Çünkü tarikatta "Mürit, nefsini yaratılmışların en hakiri görecek[82] ve inanacak ki, Allah ile bitecek işi ancak şeyhinin araya girmesi ile olacaktır[83]." O zaman ona yakışan, şeyhine karşı yıkayıcı önünde ölü gibi olmasıdır[84]."

Sayın YILMAZ, yukarıda, râbıta ile ilgili sözlerini şöyle devam ettiriyor:

"....*Sâlik önce bu insan-ı kâmile* (yani şeyhe), *ardından Hz. Rasûl'e ve onun ardından Rabb-i Müteâl'e kalbini rabtetmeli* (bağlamalı) *ve bu suretle huzur-i kalbe erip fena fillâh'a varmalıdır."*

Allah ile kul arasına hiçbir şey girmemesi gerekirken araya önce şeyh, sonra Hz. Peygamber konulmaktadır. Hz. Peygamber Allah'ın Elçisidir. Elçi, birinin sözünü diğerine ulaştıran kişidir. Allah kendi sözlerini ona vahiy yoluyla bildirmiş, o da onları bize ulaştırmıştır. Ne ayette, ne hadiste ne de onun herhangi bir uygulamasında Sayın YILMAZ'a delil olabilecek bir şey bulunabilir. Elçiyi, elçilik görevi dışında, Allah ile kul arasında bir arabulucu saymak onu tanrılaştırmak olur. Şeyhe gelince, o olsa olsa bir öğretmen olabilir. Ona bundan ileri bir vasıf verilemez. Ama yukarıda o, bir tanrı yerine konmuştur.

Burada ayrıca fenâ fi'ş-şeyh, yani şeyh ile bütünleşme, fenâ fi'r-resûl Elçi ile bütünleşme ve fenâfillah, yani Allah ile bütünleşme gibi İslam ile ilgisi olmayan Hint kaynaklı kavramlar kullanılmaktadır. Sayın Ahmet TAŞGETİREN'in, Altınoluk dergisinin Nisan 2001 sayısında kullandığı şu cümleler bu anlayışın insanı ne hale getirdiğini göstermektedir:

Sayın TAŞGETİREN diyor ki;

"...tasavvufun bilinen simaları, "Muhammed'in ayağının tozu olmayı en büyük şeref bilmişler[85]"

Allah bize değer vermiş ve Elçisini göndermiş. Bize düşen, şükredip o Elçinin tebliğlerini kavramak ve Allah'ın isteklerini yerine getirmektir. Allah, Hz. Muhammed'i elçi yapmakla onun değerini düşürüp bizim değerimizi abartmış mı ki, onun ayağının tozu olmayı şeref bilerek yapılan bir yanlışı düzeltmiş olalım. Bu, Kitap ve Sünnet'in neresine sığar?

Tasavvufun bilinen simaları bu sözü kendileri için değil, ama müritler için söylemiş olabilirler. Onlara göre mürit kendini, yaratılmışların en hakiri görmelidir. Kendileri ise pek yüce bir yerde bilinirler. Çünkü Sayın TAŞGETİREN'e göre mürşit, "insanların kalbini emanet etmeleri, kendisi ile bütünleşme çabası içine girmeleri, teslimiyet diye nitelenebilecek bir bütünleşme arayışı içinde olmaları gereken kişidir[86]." O tasavvuf büyükleri, bu gibi şeyler için Hz. Peygamberin adını kullanmasalar kimi inandırabilirler?

82 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 173.

83 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 172.

84 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 173.

85 - Ahmet TAŞGETİREN, Tasavvufa Karşı Olmak, Altınoluk, Nisan 2001.

Kalbini birine teslim eden kişi, bunu din adına yapmışsa, gerçekten “yaratılmışların en hakiri” durumuna düşmüş olur. Bu kişi, kalbini teslim ettiği şeyhi, ister istemez yaratılmışların en şereflisi görecektir. Bunun böyle olduğu, ileride Sayın YILMAZ’ın yazılarında açıkça görülecektir.

Kur’an, Allah’a teslim olmayı; tasavvuf, şeyhe teslim olmayı emreder. Arada korkunç bir fark vardır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

De ki: Allah'ın yakınından bize ne bir fayda ne de zarar verecek olanı çağıralım da Allah bizi doğru yola sokmuşken ökçelerimiz üzerine geri çevirilmiş mi olalım? Tıpkı şeytanların açık araziye çektikleri şaşkın kimse gibi mi? Hem onu, "Bize gel." diye doğru yola çağıran arkadaşları da olsun. Onlara de ki, "Doğru yol ancak Allah'ın yoludur. ***Bize verilmiş olan emir, alemlerin Rabbine teslim olmamız içindir.*** *(En'am 6/71)*

Kur’an, Allah'ın yakınından bize ne bir fayda ne de zarar verecek olanlar kapsamına Hz. Peygamberi de sokar. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

" De ki: "Benim size ne zarar vermeye gücüm vardır, ne de sizi olgunlaştırmaya.

De ki: "Beni Allah'ın azabından hiç kimse kurtaramaz. Ben ondan başka bir sığınak da bulamam.

Benimkisi yalnız Allah'tan olanı, onun gönderdiklerini tebliğdir o kadar." *(Cin 72/21-23)*

"(Ya Muhammed) De ki: "Allah'ın dilemesi dışında ben kendime bile bir fayda ve zarar verecek durumda değilim." *(Araf 7/188)*

c. Râbıta ve Murâkabe

YILMAZ- “... râbıta, Allah ile murâkabeye varmak için yapılır....”

BAYINDIR – Murâkabenin kök anlamı, bekleme ve gözetlemedir. Murâkabe, bir işin karşılıklı yapıldığını gösteren fiil kalıbında olduğu için karşılıklı olarak birbirini bekleme ve gözetleme demek olur. Biri diğerine, “Şu evi sana hibe ettim, ama benden önce ölürsen ev bana döner.” şeklinde bağış yaparsa ona ruqbâ denir. Ruqbâ, murâkabe anlamınadır. Çünkü bu iki kişiden her biri evin sahibi olmak için, diğerinin daha önce ölmesini gözetler[87]. Bir de teveccüh vardır, bir tarafa yönelme anlamına gelir.

Allah ile murâkabe noktasına gelen kişide, yalnız Allah’ta bulunan özelliklerin ortaya çıktığı iddia edilir. Altınoluk camiasının el kitabı olan “Adab”a göre, murâkabe ve teveccühe devam eden kişiye vezaret mertebesi, yani bakanlık verilir. Buna sahip olan, **mülk ve melekûtta** kolayca tasarrufa başlar; hatırlardan geçen işlere vâkıf olur. Gönülleri hidayet nuruyla aydınlatmak da onun için mümkündür[88].

Türkçe’de mülk, mülkiyet, melik ve mâlik kelimeleri vardır. Bunlar Arapça’dan geçmiştir ve aynı köktendir. **Mülk**, yönetilebilen bir şeyi hakimiyeti altında tutmaktır. Mülkiyet, mülk olma anlamına gelir. Ev ve otomobil birer mülktür. Ama havadaki kuş ve denizdeki balık yakalanıncaya kadar üzerinde mülkiyet kurulamaz. Mülk sahibine mâlik denir. Malın hem kendine hem de kullanma hakkına sahip olanın mülkiyeti tamdır. Bir kişi, bir malın kendisine, diğeri de kullanma hakkına sahip ise o mal üzerinde, her ikisinin de mülkiyeti eksik olur. Çünkü biri onu kullanamaz, diğeri de satamaz.

86 - Ahmet TAŞGETİREN, Tasavvufa Karşı Olmak. İfade tam olarak şöyledir: “...insanların kalbini emanet etmeleri, kendisi ile bütünleşme çabası içine girmeleri, teslimiyet diye nitelenebilecek bir bütünleşme arayışı içinde olmaları söz konusudur...Mürşide böyle bakar tasavvuf...”

87 - İbn Manzûr, Lisan’ul-Arab, RKB maddesi, Dar’ul-fikr, Beyrut, tarih yok,

88 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 268.

Melik, saltanat sahibi kişi, sultan anlamına gelir. Devleti yönetmede yetki sahibi olanların tamamı melik konumundadır.

Mülk konusunda Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"De ki: «Ey mülkün mâliki olan Allah'ım! Sen mülkü kime dilersen ona verirsin, mülkü kimden dilersen ondan alırsın. Sen kimi dilersen onu yükseltirsin, kimi dilersen onu da alçaltırsın. Bütün iyilikler yalnız senin elindedir. Çünkü senin gücün her şeye yeter." *(Ali İmran 3/26)*

Allah, her şey üzerinde tam bir mülkiyete sahiptir. Üstelik onları yaratan, öldüren ve yeniden yaratacak olan da odur. Onun insanlara verdiği mülkiyet hakkı, birkaç şeyin sahibi olmak veya belli bir yeri yönetmekle sınırlıdır. Bu konuda müslüman kâfir ayırımı yoktur.

Tasarruf, bir şeyi çekip çevirme yetkisidir. Kişi, sahibi olduğu malı ister kullanır, ister satar, isterse başkasına kullandırır. Başkasının malı üzerinde tasarruf, o şahsın iznine bağlıdır.

Yukarıda, "Adab" kitabında sözü edilen mülkün, müslüman kâfir, herkese verilen mülk olmadığı açıktır. Çünkü bir çocuk, henüz ana rahminde iken bile, miras yoluyla böyle bir mülke sahip olabilir. Ama murâkabe ve teveccühe devam eden kişiye verildiği iddia edilen "mülkte tasarruf yetkisi"nin, müslüman kâfir, küçük, büyük herkeste olabilecek bir yetki olmadığı açıktır.

Melekût da mülk anlamınadır, ama yalnız Allah'a ait olan mülk demektir[89]. İnsanın iç aleminde ve kâinatta tasarruf yetkisi melekût kapsamına girer.

Adab kitabının iddiasına göre, murâkabe ve teveccühe devam eden kişi, kendine verilen bakanlık sayesinde hem kâinatta hem de insanın iç aleminde tasarrufa yetkili hale gelmiş olur. Çünkü o, mülkte ve melekûtta kolayca tasarrufa başladığı gibi hatırlardan geçen işlere vâkıf olmaya ve gönülleri hidayet nuruyla aydınlatmaya da başlar.

Sayın YILMAZ'ın Türkçe'ye çevirdiği kitapta da büyüklerin murâkabesi ile ilgili şunlar vardır:

"Onlar murâkabe ile gönüllerini Allah'a bağlarlar. Allah'ın murâkabe konusunda kendilerini korumasını dilerler. Çünkü Allah Teâlâ onları nücebâsından ve has kullarından kılmış; hallerini başka kimselere açmamalarını istemiş ve işlerini bizzat yönettiğini ifade buyurmuştur: *"O salihleri yönetir[90]"* *(el- A'raf 7/196)*

Bunlara tanınan yetkileri, Sayın YILMAZ'ın Altınoluk'ta yayınlanan bir yazısından okursak hallerini başka kimselere açmama yalanına neden ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkar:

"Velîlerin üstün vasıflı olanlarına "**evtâd**" (direkler) denir. Onların üstünde "**revâsî**" (dağlar) vardır. Bir felaket zamanında kullar evtâda yönelir, evtâd da revâsîye yönelir. Revâsîyi Kutup idare eder.

Kutuptan sonra gelen iki kişiye "imâmân" denir. Bunlardan birine "imam-ı yemîn", diğerine "imam-ı yesâr" adı verilir. İmam-ı yemîn kutbun hükümlerine, imam-ı yesâr da hakikatine mazhardır. Kutup ölünce onun yerini imam-ı yesâr alır. Kutup ile iki imam, üçleri oluşturur.

Kutup en büyük velîdir. Bütün erenlerin başı, Allah'ın izniyle kâinatta tasarruf sahibidir.

Gavs: Darda kalındığında sığınılan ve istimdâd edilen yani yardım istenilen kutuptur. Darda kalan sûfiler, "Yetiş ya Gavs!" diye gavsa sığınırlar. Gavs, istimdad edene yardım elini uzatır. Abdülkadir Geylânî, "Gavs-ı a'zam" lakabıyla ünlüdür.

89 - Ragıb el- İsfahânî, el- Müfredat, MLK maddesi.

90 - Ebû Nasr Serrâc Tûsî, el-Lüma, tercüme, Hasan Kâmil YILMAZ, (Ebû Nasr Serrâc Tûsî'nin el-Lüma' tercümesi)), İstanbul, 1417-1996 s. 54.

Ancak bütün bu sığınma ve istimdâdlar, zahirde gavsa ise de hakikatte Allah'adır. Çünkü alemde yegane mutasarrıf Allah Teâlâ'dır. Ondan başka fail-i mutlak yoktur. "Gavs" olarak bilinenler, esmâ ve sıfât-ı ilahî mazharıdırlar.
Bunlardan başka, sayıları bir rivayette sekiz, diğer bir rivayette kırk olan "nücebâ" ile, sayıları on ya da üç yüz olan "nukabâ" denilen ve insanların iç dünyalarından haberdar olan şahsiyetler vardır.
Genel olarak ricâlü'l-gayb ve gayb erenleri olarak anılan bu Hakk dostlarının makamı boş kalmaz. Ölenin yerine sırayla kendisinden sonraki yükseltilir[91].
Eğer halk, onlarda böyle yetkiler olduğuna inansa, ihtiyaçları için kapılarına dayanır ve gerçek yüzlerini ortaya çıkarır. Kendilerine karanlıkta işaret edilmesi bundandır.

Sayın YILMAZ, "... Râbıta, Allah ile murâkabeye varmak için yapılır...." diyor. Râbıta yapan, o makamlara çıkabildiğine göre kendine râbıta yapılan şeyh hangi mertebede olur?

Bunu da Adab kitabından dinleyelim:

"... Bu üstün tarikata sülûk, kendine bağlanılan şeyhle râbıtaya bağlıdır. Onun sevgisi, murad olan bu yolu çabuk aldırır. Onun çekim kuvveti, anlatılan kemalât (olgunluklar) ile boyayıp süsler. Onun bakışı kalp hastalıklarına şifadır. Yüzünü göstermesi, manevi hastalıkları giderir.

O, anlatılan olgunlukların sahibi, vaktin imamı, zamanın halifesidir. Kutuplar, bedeller onun makamları sayesinden yetişip yaşarlar. Evtad, nücebâ, onun kemalât denizinden akıp gelen bir katredir. Onun irşadı güneş misalidir. Kendi istemeden her şeye feyzini yağdırır. Ya bir de isterse... düşünün artık olacağı...[92]"

Demek ki, murâkabe ve teveccüh sayesinde kendine bakanlık verilen, hem kâinatta hem de insanın iç aleminde tasarrufa yetkili hale gelmiş olan nücebâ, sadece, şeyhin kemalât denizinden akıp gelen bir damlaymış.

Bunlar büyük bir iftiradır. Kur'an'a bu kadar ters ifadeler, nasıl bir araya getirilebiliyor, sonra sanki Kur'ân hükümleri imiş gibi takdim edilebiliyor, hayret doğrusu!!

İnsanların iç dünyalarından haberdar olmak da ne demek oluyor. Daha sonra, ilgili ayetlerde görüleceği gibi Hz. Peygamber bile kimsenin iç dünyasından haberdar olamazdı. Bu inancın tek dayanağı hurafelerdir. Bir hurafe, bir başka hurafeyi zorunlu kılmaktadır. Kalbi bir kişiye emanet edip, onunla bütünleşebileceğine inanmak için, onun kendi iç dünyasından haberdar olduğuna inanmak gerekli olur. Böyle sayılmayan birine kalp nasıl emanet edilebilir?

Sayın YILMAZ'ın tercüme ettiği kitapta, murâkabeye delil olarak sadece *"O salihleri yönetir"* (el- A'raf 7/196) ayeti gösterilmiştir[93]".

Ayetten cımbızla çekilen bölümü, başı ve sonu ile birlikte okumak, yapılan yanlışın ne boyutta olduğunu görmek için yeter. Orada Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

" Allah'ın yakınından çağırdıklarınız da, sizin gibi kullardır. Eğer haklıysanız onları çağırın da size cevap versinler bakalım.

Onların yürüyecek ayakları mı var, yoksa tutacak elleri mi var, ya da görecek gözleri mi var, veya işitecek kulakları mı var? De ki: "Ortaklarınızı çağırın sonra bana tuzak kurun, hiç göz açtırmayın."

"Çünkü benim velim Kitap'ı indiren Allah'tır. ***O, iyilere velilik eder****."*

91- Hasan Kamil YILMAZ, Ricâl'ul-Gayb, Altınoluk Mecmuası, Aralık 1995.

92 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 238.

93 - Ebû Nasr Serrâc Tûsî'nin el-Lüma' tercümesi, s. 54.

"O'nun berisinden çağırdıklarınız kendilerine yardım edemezler ki size yardım etsinler." (Araf 7/191-197)

Onlar da bizim gibi kullar olduğuna göre, Allah'ın hiçbir peygambere vermediği yetkileri onlara yakıştırırken neye dayanılır? Aşağıdaki konu üzerinde biraz düşünen herkes, din adına yapılan bu yanlışlığın affedilemez boyutta olduğunu kolaylıkla fark eder.

Hz. Nuh'un gemisi, dağlar gibi dalgalar içinde onları çalkalıyordu. O, bir kenarda duran oğluna şöyle seslendi: *"Yavrucuğum! Bizimle birlikte bin, kâfirlerle beraber olma."*

O, "Bir dağa sığınacağım, o beni sudan korur" diye cevap verdi, Nuh ise: "Onun merhamet ettikleri bir yana, bugün Allah'ın bu işinden koruyacak biri yoktur" dedi. Aralarına dalga girdi, oğlu da boğulanlara karıştı.

"Ey yer, suyunu yut ve ey gök sen de tut!" denildi. Su çekildi, iş bitti ve gemi Cudî üzerine oturdu. "Haksızlık yapan kavim def olsun." denildi.

Nuh Rabbine seslendi: "Rabbim! Oğlum benim ailemdendir. Senin verdiğin söz elbette doğrudur. Hem sen karar verenler arasında en isabetli kararı verirsin" dedi.

Allah, "Bak Nuh! dedi. O senin ailenden değildir; çünkü o uygunsuz bir iştir. Bilmediğin şeye karışma. Kendini bilmezlerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum."

"Rabbim! dedi. Hakkında bir bilgim olmayan şeyi senden istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve bana acımazsan kaybedenlerden olurum" (Hud 11/40-47)

Hz. Nuh'un Allah'tan yanlış bir istekte bulunmuş olmaktan dolayı takındığı tavır ile, yukarda din adına takınılan tavrı ibretle izlemek gerekir.

d. Râbıta şirktir

YILMAZ - "... Kitapta, bir önceki soruda "râbıtanın, Allah ile murâkabeye varmak için yapıldığını ve murâkabe noktasına gelen bir sâlikten râbıtanın düştüğünü, böyle bir kişinin râbıtasının şirk sayılacağını" söylemişiz..."

BAYINDIR – İşte Sayın YILMAZ'a göre râbıta şirktir. Murâkabe noktasına gelenin râbıtası şirk ise, başkalarının râbıtası da şirk olur. Çünkü iman ve şirk konuları kişiye göre değişmez.

Gerek burada alıntısını yaptığımız yazılara ve gerekse tasavvuf kitaplarına göre müridin tek görevi, kayıtsız şartsız şeyhe teslim olmak yani ona kul olmaktır. Mürit şeyhe, şeyh Allah'a kul olur. Râbıtayı, murâkabe noktasına ulaşmış büyükler için şirk sayıp mürit için bir görev bilme, bu anlayışın sonucudur. Aşağıdaki ifade de bu anlayıştan kaynaklanmıştır:

"Mürit, aracısız olarak, Allah Teâlâ'dan feyiz alabiliyorsa râbıtayı terk etmesi vaciptir. Bu durumda râbıta ile uğraşmak, perdeli basamağı, yüzyüze olma basamağına tercih etmek olur. Bu ise Allah Teâlâ'dan yüz çevirmek sayılır. Ancak râbıtayı bırakmasına rağmen şeyhinin sevgisini kalbinden çıkarmaz, ona bağlılığını terk etmez. Çünkü bu, yüz yüze olma halini artırır[94]."

Allah'tan yüz çevirme kişiye göre değişmez. Biri için yüz çevirme sayılan bir davranış diğeri için de aynı sayılır. İnsanlar, Allah'tan feyiz alabilen ve alamayan diye ayrılamaz. Birinin râbıta yapmasını diğerinin de râbıtayı terk etmesini vacip saymak olmaz. Farzlar

94 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 242. Metin sadeleştirilmiştir. Aslı şöyledir: "Mürit, vasıtasız olarak, Allah Teâlâ'dan feyiz alabiliyorsa onun için râbıtayı terk etmek vacip olur. Bu durumda râbıta ile uğraşmak, hicab mertebesini şühud mertebesine tercihtir. Bu ise Allah Teâlâ'dan yüz çevirmek sayılır. Ancak râbıtayı bırakmasına rağmen şeyhinin sevgisini kalbinden çıkarmaz, ona bağlılığını terk etmez. Çünkü bu, müşahedeyi artırır."

ve vacipler kişiye göre değişmez. Yukarıdaki yazıdan geriye sadece şu kalır: “Râbıta, Allah Teâlâ’dan yüz çevirme sayılır.”

Bazı şeyhlerin resimleri müritlere dağıtılır ve râbıta yaparken ona bakmaları söylenir. Eğer mürit heykeli yasak bilmese, evine şeyhinin heykelini koyar, râbıta yaparken onun karşısına geçer, kendini alçaltır, son derece tevazu ile yalvarır ve ruhaniyetinden yardım isterdi. Ona karşı . kendini yok sayıp, bütün hücrelerini şeyhiyle doldururdu. Heykel yerine şeyhin hayalini koymak neyi değiştirir? Puta tapanlar da zaten taştan veya ağaçtan değil, onun temsil ettiği varlığın ruhaniyetinden yardım beklerler.

Çünkü râbıta yapan mürit, şeyhinin dışında her şeyden ilgisini kesmek ve kalbinde yalnız ona yer vermek zorundadır[95]. O, şeyhin suretini anlının ortasında hayal eder, sonra onu kalbinin ortasına indirir, kendini yok, şeyhini var bilir[96].

Sonra onun ruhaniyetine yönelir, kendisinde cezbe ve gaybet ortaya çıkıncaya kadar râbıtaya devam eder. Cezbe kendinden geçmesi[97], gaybet ise kendini ve sahip olduğu özellikleri bırakıp şeyhin suretinde kaybolmasıdır. Bu noktaya gelince şeyhin ruhaniyetini, olgunluklarıyla birebir suretinde gözlemler, şeyhin sıfatlarıyla, kendine has halleri ile hallenir[98]. Biri doğuda, biri batıda da olsa, şeyhin ruhaniyeti müridi râbıta ile terbiye eder ve onu, Allah’a ulaştırır[99].

Şu ayet buraya ne kadar da uygun düşmektedir:

“*İyi bil ki, o saf din Allah için olan dinidir. Onun yakınından veliler edinenler "Biz onlara başka değil sadece bizi Allah’a tam yaklaştırsınlar diye kulluk ederiz." derler. işte Allah, onların aralarında tartışıp durdukları şeyde hükmünü verecektir. Allah, yalancı ve gerçekleri örtüp duran kimseleri doğru yola sokmaz*.” *(Zümer 39/3)*

Tarikata göre şeyh bir çeşme gibidir. Engin denizinden, râbıtasını yapan müridin kalbine feyiz aktarır[100]. Râbıta yapan müritte, şeyhin ruhaniyeti tasarrufa başlar. Üzerine ilahi kemâlâtı ve rabbani tecelliler feyzini yağdırır. Böylece onu yüksek makamlara ulaştırır. Feyiz veren şeyh, ister ölü, ister diri olsun, ister yaptığını anlasın, ister anlamasın[101] fark etmez.

Hakiki şeyh, müritle Rabbı arasında vasıtadır. Ondan yüz çevirmek Allah’tan yüz çevirmektir[102].

Râbıta edilen mürşid-i kâmil, fenafillah makamına ulaştıktan sonra, bekâbillah makamı da kendisi için hasıl olmalıdır[103]. Fena fillah, onun beşeri vasıflardan ve aşağı arzulardan sıyrılıp ilahi vasıflarla donanmasıdır. Beka billah da kendi sıfatlarının yerine Allah’ın sıfatlarının geçmesidir[104]. Yani Allah ile bütünleşmesidir.

Durum böyle olunca, mürit inanır ki, şeyhini nerede düşünse, ruhaniyeti orada hazır olur. Yine inanır ki, şeyhin ruhani tasarrufları Hak Teâlâ’nın tasarruflarıdır[105].

95 - Sadık Dana, Altınoluk Sohbetler I, s. 39-40.

96 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 239-242.

97 - YILMAZ, Tasavvufla İlgili Sorular, s. 520.

98 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 237.

99 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 239-242.

100 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 237.

101 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 239-242.

102- Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 244.

103- Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 243.

104 - YILMAZ, Tasavvufla İlgili Sorular, s. 524.

105 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 239-242.

Madem şeyhten yüz çevirmek Allah'tan yüz çevirmektir[106] öyleyse mürit şeyhin sevgisini daima içinde beslemeli, her durumda ona bağlılığını korumalıdır. Bütün vakitlerde râbıtaya devam etmeli, hiçbir şekilde ondan ayrılmamalıdır[107].

Eğer bu şirk değilse, şirk diye bir şey olmaması gerekir.

Burada şeyh, tam bir ilah konumundadır. Çünkü ilah, kendine kulluk edilen her şeye verilen isimdir. İlah kelimesinin, hayran kalma anlamı da vardır. Çünkü kul, kulluk ettiği şeyin özelliklerini düşününce hayranlık duyar[108].

Allah'ın dışında, kendine kulluk edinilen her şey onu öyle kabul edene göre ilahtır. Putlara ilah derlerdi, çünkü onların kulluğu hak ettiklerine inanırlardı. Onlara verilen isimler bunların inançları sebebiyledir, yoksa onlarda bir şey olduğundan dolayı değildir[109].

e. Biz bilmeyiz büyükler bilir

YILMAZ- "Sn. Bayındır: "Tasavvufta, 'biz bilmeyiz, büyükler bilir' anlayışı vardır" demektedir. Bu söz tasavvuf kitaplarında yer almasa bile halk tasavvufunda sûfîlerin fail-i mutlak olarak Allah'ı görüp kendilerine bir varlık izâfe etmediklerini, olsa olsa kemal ehli, ilim ve irfan sahibi insanların sözlerine kendilerinden daha çok güvendiklerini belirten bir temkin ifadesidir. Ama her halükarda: "Biz bilmeyiz büyükler bilir" sözü, "Her şeyi ben bilirim, en doğrusu benim anladıklarımdır. Müslümanlık bizden sorulur" anlayışından çok daha doğru, çok daha insânî ve çok daha İslamîdir. Bu şu demektir: "Dini naslar; âyet ve hadisler bellidir ve ortadadır. Yorum ve hüküm çıkarmak ancak ehlinin işidir. Ben kendimi o seviyede görmüyorum. Bu liyâkate hâiz kimselerin yolundan gidiyorum." Böyle bir düşünce neden içi boşaltılmış bir zikre kapı açsın."

BAYINDIR – Buradaki büyükler sözü ile Allah Dostları adını verdiğiniz tarikat büyükleri ve şeyhler kastedilmektedir. Tarikatlarda bu büyüklerin, her an Allah'la ilişkide oldukları, onun izni i olmadan bir şey söylemedikleri, ya da yaptıkları her şeyin mutlaka bir hikmeti olduğu inancı hakimdir. Bu sebeple "Biz bilmeyiz, büyükler bilir" anlayışı tasavvuf kitaplarında çok etkin ve detaylı olarak işlenmiştir. Altınoluk okuyucusunun el kitaplarından olan "Adab"ta geçen şu sözler, başka bir yoruma ihtiyaç bırakmayacak derecede açıktır:

"..... Müridin kalbinde şeyhin işlerine itiraz olmamalıdır. Aklına yatmayan bir şey gördüğü zaman, ne kadar iyiye yormak gerekli ise o kadar yormalıdır. İyiye yormak için bir çıkar yol bulamazsa kusuru kendine yüklemelidir. Musa ile Hızır'ın (A.S) olayını okumalı, onu kendine temel almalıdır. Çünkü itiraz, her suçtan büyük bir suçtur. İtiraz eden, özürlü olamaz. Kaldı ki, itirazdan doğan kaybın ilacı yoktur. O kaybı gidermek de kolay değildir. Bu itirazın bir başka olumsuz yanı feyiz yollarını müride kapamasıdır[110]."

"..... Mürit şuna inanmalı: Allah ile bitecek işi ancak şeyhinin arabuluculuğu ile olabilir[111]."

106- Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 244.

107 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 239-242.

108 - Ragıb el-isfahani, el-Mufredat, İLH maddesi.

109 - İbn Manzur, Lisan'ul-Arab,İLH maddesi.

110 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 172. İbarenin sadeleştirilmemiş hali şöyledir: Müridin kalbinde şeyhin fiillerine itiraz olmamalıdır. Aklına yatmayan bir şey gördüğü zaman, ne kadar tevil etmesi gerekli ise o kadar tevil etmelidir. Bu tevilde bir çıkar yol bulamazsa kusuru nefsine yüklemelidir. Musa ile Hızır'ın (A.S) kıssasını okumalı, onu kendine esas almalıdır. Zira itiraz, her kabahatten büyük bir kabahattir. İtiraz eden ise, mazur olamaz. Kaldı ki, itirazdan naşi hicabın da ilacı yoktur. O hicabı atmak da kolay değildir. Bu itirazın bir başka menfi hususiyeti ise feyiz yollarını müride kapamasıdır

111 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 172. Sadeleşmemiş şekli şöyledir. "..... Mürit şuna inanmalı: Mabud sultanla bitecek işi ancak şeyhinin tavassutu ile olacaktır."

"... Mürit şeyhin sözlü emrini yapmak zorundadır. Sebebine gelince, şeyh hali ve makamı gereği bazı işler işleyebilir. Emir olmadığı halde mürit onlardan birini yapınca, kendisine öldürücü zehir olabilir[112]."

" Mürit şeyhinin kendisine emrettiği şeyi yapmakta acele etmelidir. Ve derhal o emri yerine getirmelidir. Hiçbir tevil ve tehir yoluna sapmamalıdır. Zira tevil ve tehir yol kesicilerin en büyüğüdür[113]."

" Mürit nefsini yaratılmışların en hakiri görecektir."

Kendisine yakışan odur ki, yıkayıcı önünde ölü gibi ola. Şeyhin sözünü hiçbir şekilde redde yeltenmeye, isterse hak müritten yana olsun. Şuna tam inanması icab eder: Şeyhinin yanılması, kendine göre doğru saydığından daha kuvvetlidir[114]."

"... Halifelerden ve müritlerden biri şeyh tarafından kendisine üst tanıtılırsa ona da aynı şekilde teslim olmalıdır; emrini dinlemelidir[115]."

Tasavvufla ilgili kitaplarda bu tür şeyler sayılamayacak kadar çoktur. Düşünen herkes, çok iyi anlar ki, bütün bunlar, müridi şeyhe kul yapmaktan başka bir gaye taşımaz.

f. Ben yok, biz yok, şeyh var

YILMAZ - Sn. Bayındır'ın özen gösterdiği tevhid hassasiyetini sufiler, *iskatu'l-yâât* anlayışı ile iyelik bildiren "benim elim, benim malım, benim canım" gibi ifadelerden bile tecerrüd edip azamet-i ilahiyye karşısında ser-fürû etmek mânâsında anlamaktadır.

BAYINDIR – Acaba durum, Sayın YILMAZ'ın dediği gibi mi, yoksa Allah'ın büyüklüğü karşısında baş eğme adına insanları şeyhe kul yapmak için Allah'ın adının kullanılması mıdır? Yakarıdan beri anlatılanlar, müridin Allah'ın büyüklüğü karşısında mı, yoksa şeyhin büyüklüğü karşısında mı baş eğdiğini gösterir.

Tarikatta müridin içine, "ben yok, biz yok, şeyh var" inancı yerleştirilir. Çünkü onlar için şeyh her şeydir. İdeolojiler insanlara "Ben yok, biz var" inancını aşılarlar. Çünkü ayakta durmaları birbirlerine dayanmalarına bağlıdır. İslam'da ise "Ben var ve benlerden oluşan biz vardır." İslam'da "Ben" çok önemlidir.

Tarikatta müridin içine, "ben yok, biz yok, şeyh var" inancının nasıl yerleştirildiğine bakalım:

"Mürit, kendi acizlik ve çaresizliğini daima mürşit huzurunda düşünmelidir. Mürit bilmelidir ki, hedefe ulaşmak, ancak mürşidinin rızasını kazanmakla olur. Onun rızasını kazanmaktan başka her tarafın kapalı olduğunu bilmelidir. Mürit, mürşidinin ilgisini, sürekli üzerinde tutmadıkça kendi şahsi eser ve kıymetinin hiç olduğunu kavramaya borçludur.

Sâdık mürit ve sâlik, sâdık irade sahibi olduğu için varlığını mürşidin varlığında yok ederse artık kendi nefsini arasa da bulamaz. Kendini her yoklayışında mürşidinin gerçek varlığından başka bir şey göremez..."

"Sâlik, mürşidinin yanında ve uzağında daima onun rızasını elde edeceği yolda yürümeğe bakmalıdır. Mürşidinin nelerden hoşlanacağını anlamak ve ona göre çalışmak zorundadır. Bu iş gayet zordur ve derin bir dikkat ve öngörüye bağlıdır. Allah'ın yardımı

112 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 172.

113 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 172, 173.

114 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 173.

115 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 173,174.

ve derinden derine desteği eksik olmazsa o başka. ... Bu iş, Allah'ın kolaylık verdiğine kolay! Yoksa başarılamayacak kadar çetindir[116]."

Gerçekten çok çetin bir iş. Bir kişinin, kendi gibi bir kula kul olması, son derece çetin ve onur kırıcıdır.

İslam'da "Ben var ve benlerden oluşan biz vardır." İslam'da "Ben" çok önemlidir. Bunu büyüklenme anlamındaki benliklenme = enaniyet ile karıştırmak büyük hata olur.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey iman etmiş olanlar! Kendinizi ve ailenizi bir ateşten koruyun ki onun yakacağı yalnız insanlar ve taşlardır. Onun başında iri gövdeli, katı yürekli melekler vardır. Allah'ın buyurduğu hiçbir şeye karşı durmazlar, onlara ne buyurulmuşsa onu yaparlar." *(Tahrim 66/6)*

Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve o Elçiye gelin" dense hemen şöyle derler: "Babalarımızı ne şekilde bulmuşsak o bize yeter". Ya babaları bir şeyi bilmiyor yahut doğruyu tutturamamışlarsa?

Ey inananlar! Siz kendinize bakın. Siz doğru yolu tuttuktan sonra sapmış biri size zarar vermez. Hepiniz de Allah'a döneceksiniz. Yaptıklarınızı size o bildirecektir. *(Maide 5/104-105)*

Ahirette Allah Teâlâ şöyle diyecektir:

İşte bize teker teker geldiniz. Tıpkı sizi ilk defa yarattığımız gibi. Sizi hayaline daldırdığımız şeyi de arkanızda, geride bıraktınız. Size eşlik edecekler diye kuruntusunu ettiğiniz şefaatçılarınızı da yanınızda görmüyoruz. Bağlarınız büsbütün kopmuş. Kuruntusunu ettiğiniz ne varsa, yanınızdan kaybolup gitmiş. *(En'am 6/94)*

Bundan dolayı Hz. Yusuf aleyhisselam, anasını ve babasını tahtın üzerine oturttuktan, onlar ve kardeşleri kendisi için secdeye kapandıktan sonra şunları söylemişti:

"Rabbım! Sen bana bu iktidardan bir pay verdin, bana o olayları yorumlamayı öğrettin. Ey yerlerin, göklerin yaratıcısı! Sen benim bu dünyada da, öbür dünyada da velimsin. Benim ruhumu müslüman olarak al ve beni iyiler arasına kat." *(Yusuf 12/101)*

Burada Hz. Peygamberle ilgili şu rivayeti de görmek gerekir:

Ebu Hureyre radiyellahu anh bildiriyor:

"Kabilenin en yakınlarını uyar." *(Şuarâ 26/214)* ayeti inince Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kalktı ve şöyle bir konuşma yaptı:

"Ey Kureyş topluluğu! Kendinizi kurtarmaya bakın; Allah'ın yanında size hiç bir faydam olmaz. Ey Abdumenaf oğulları! Allah'ın yanında size hiç bir faydam olmaz. Ey Abdulmuttalib oğlu Abbas! Allah'ın yanında sana hiç bir faydam olmaz. Ey Safiyye, (Resulullah'ın halası)! Allah'ın yanında sana hiç bir faydam olmaz. Ey Muhammedi kızı Fatma! Allah'ın yanında sana hiç bir faydam olmaz." *(Buhârî, Vesâyâ, 11)*

g. Şeyhle beraber olma

YILMAZ- Allah, herkes ve her varlıkla beraber. Ama insanlar bunun ne kadar farkında?

116 - Sadık Dânâ (Alaaddin Attar'dan naklen), Altınoluk Sohbetleri I, s. 41-42. Metin sadeleştirilmiştir. Aslı şöyledir: "Talib kendi acz ve biçareliğini daima mürşid huzurunda mütalaa etmelidir. Talib bilmelidir ki, hedefe erişmek ancak mürşidinin rızasını tahsil etmekle olur. Rıza yolundan başka her tarafın kapalı olduğu talipçe bilinmelidir. Talib mürşidinin teveccühünü muhafaza etmedikçe kendi şahsi eser ve kıymetinin hiç olduğunu şuurlaştırmak borcundadır.
Sâdık talib ve sâlik, sâdık irade sahibi olduğu için varlığını mürşidin varlığında tüketecek olursa artık kendi nefsini arasa da bulamaz ve kendini her yoklayışında mürşidinin hakikatından başka bir şey göremez ...
Sâlik mürşidinin yanında ve uzağında daima onun rızasını elde edici yolda yürümeğe bakmalıdır. Talib mürşidinin rıza nazarının hangi noktalar üzerinde olduğunu anlamak ve ona göre amellerde bulunmak zorundadır. Bu iş ise gayet zordur ve derin bir dikkat ve firâsete bağlıdır. Meğer ki Allah'ın yardımı lutfu eksik olmasın ... Bu iş Allah'ın kolaylık verdiğine kolay! Yoksa başarılamayacak kadar çetindir."

BAYINDIR – Peygamberlerin görevi insanların bunun farkına varmalarına çalışmak olmuştur. Onların yolundan yürüyenlerin görevi de budur. Tasavvuf, Allah ile beraber olma yerine şeyh ile beraber olmanın yollarını öğretmektedir.

Şu sözlere bakın:

Şeyhin kalbi ile müridin kalbi arasında vasıta yoktur[117].

Onlar Allah Teâlâ'nın bulunduğu oturumda bulunurlar, dolayısıyla Allah Teâlâ'yı zikirle elde edilecek fayda, bu zatları görmekle aynen elde edilir.

Allah'ın Elçisine tam uymayı, bu kamil şeyhin sevgisi ile bir tutması gerekir[118].

Mürit inanır ki, .. nerede aklına getirirse şeyhin ruhaniyeti orada hazır olur.

Yine inanır ki, şeyhin ruhanî tasarruflarını Allah Teâlâ'nın tasarrufları saymak gerekir.

Mürit şeyhin sevgisini daima içinde taşımalı, her durumda ona bağlılık göstermelidir. ...

Her zaman râbıtaya devam etmeli, hiçbir şekilden ondan ayrılmamalıdır[119].

Kendini yok, şeyhi var bilmelidir. Belaların kalkması için en kuvvetlisi budur[120].

Bu, olsa olsa belaların inmesi için en kestirme yol olur. İslam aleminde tarikatların ne kadar yaygın olduğu, başımızın beladan kurtulmadığı düşünülünce sebebi anlaşılır.

h. Yanlış yol

YILMAZ - Tasavvuftaki tevhid duyarlılığı, kudsî hadiste haber verilen, insanın farz ve nâfileleri ifadan sonra ulaşacağı *"Ve nihayet ben kulumu severim. Ben onu sevince de gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı... olurum" (Buhari, Rikak, 37)* ifadesindeki gönül enginliğine ermek, bilgi kadar duygu ile de tevhidi teneffüs etmektir. Ve yüreğinin derinliklerinde: *"Attığın zaman sen atmadın" (el-Enfal 8/17)* âyetinde anlatılan ve *"Allah'tan başka hiçbir kuvvet ve gücün olmadığını"* ifade eden fail-i mutlak inancına ermektir.

BAYINDIR – Tasavvufta buna gönül zenginliği değil, fena fillah adı verilmekte, bununla kişinin Allah ile bütünleşmesi, yani haşa, Allahlaşması kastedilmektedir.

Şu ifadeler Sayın YILMAZ'a aittir:

"Fenâ fillâh, kulun insan olma özelliklerinden ve aşağı arzulardan sıyrılıp ilâhî özelliklerle donanmasıdır. Kulun iş yapma şuurunu kaybetmesi, onun yerine Allah'ın geçmesidir. Kulun, fiilini görmemesi diye ifade edebileceğimiz bu durumda onun yerine Allah geçer. Allah görür, Allah duyar ve Allah tutar. Böylece "*Ben onun gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum"* kudsi hadisinin hükmü gerçekleşmiş olur[121]. Sizin tevhit dediğiniz, Allah ile bütünleşmeden, yani kişinin haşa Allahlaşmasından başka bir şey değildir. Bu anlayıştan Allah'a sığınmak gerekir.

Bahsi geçen hadis-i kudsî[122] şöyledir:

Allah Teâlâ buyurdu ki: *"Kulumun, farz kıldığım şeylerle bana yaklaşmasından daha sevimlisi yoktur. Kulum bana nafilelerle de yaklaşmaya devam eder. Öyle olur ki artık onu severim. Onu sevdim mi işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli ve yürüdüğü ayağı*

117 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 236.

118 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 235.

119 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 242.

120 - Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 240.

121 - YILMAZ, Tasavvufla İlgili Sorular, s. 524.

122- Hadis-i kudsî, Kur'an'da olmayan ama Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemin bize, "Allah şöyle buyurdu." diye bildirdiği sözdür.

olurum. Benden isterse kesinkes veririm. Bana bir sığınsın, onu muhakkak korurum[123]*."*

Allah'ın emir ve yasaklarına uyan kişi, emredilenlerin güzelliğini ve yasaklanan şeylerin kötülüğünü kavrar. Yaptıklarını şuurlu olarak yapar, izzetli ve şerefli olur. Her şeye bu açıdan bakacağı için kolay kolay kötü duruma düşmez. Bu kişi öyle hale gelir ki, Allah'ın emrine aykırı şeylere kulağını ve gözünü kapar. Allah'ın istediği şeyleri tutar ve Allah'ın istediği tarafa yürür.

Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem*, "Mü'minin ferasetinden çekinin, çünkü o Allah'ın nuruyla görür*[124]*."* buyurmuştur.

Ferâset, ayrıntılara bakarak bir görüş, tahmin ve kavrayışla doğruyu yakalamak demektir[125].

Şu âyetler üzerinde düşündüğümüzde konu iyice anlaşılabilir.

"*Ey inananlar, eğer Allah'tan sakınırsanız o size doğruyu eğriden ayıracak bir güç verir, suçlarınızı örter ve sizi bağışlar.*" *(Enfal 8/29)*

"*Ey inananlar, Allah'tan sakının ve elçisine inanın ki, size rahmetinden iki pay versin, sizin için ışığında yürüyeceğiniz bir nur yaratsın ve sizi bağışlasın.*" *(Hadîd 57/28)*

Günahkâr Müslümanlar bunları görecek durumda değillerdir. Günahtan zevk almaları, Allah'ın emirlerini yerine getirmemekten sıkılmamaları bundandır.

Feraseti de büyütmemek gerekir. Bir kişinin daha faziletli olması görüşünün daha doğru olduğu anlamına gelmez. Sahabenin en faziletlisi Hz. Ebubekr'dir. Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem, bir konuda Hz. Ebubekr'in görüşünü tercih etmiş, daha sonra bunun yanlış olduğu ortaya çıkmıştır.

Allah ondan razı olsun, Hz. Ömer anlatıyor: Bedir Savaşı'nda esirler alınınca Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Hz. Ebubekr ve Ömer'e "Bu esirlerle ilgili görüşünüz nedir?" diye sordu. Hz. Ebubekr dedi ki "Ey Allah'ın Nebisi, bunlar amca oğullarımız ve soydaşlarımızdır. Onlardan fidye almanı uygun görüyorum; böylece kâfirlere karşı güçlenmiş oluruz. Belki Allah ilerisinde onlara Müslüman olmayı nasip eder."

Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem "Senin görüşün nedir Hattaboğlu?" diye sordu. Dedim ki, "Hayır, vallahi ey Allah'ın Elçisi, ben Ebubekr'in görüşüne katılmıyorum; benim görüşüm şudur: izin ver onların boyunlarını vuralım. Akîl'i (kardeşi) Ali'ye bırak boynunu vursun, şu akrabamı da bana bırak boynunu vurayım. Çünkü bunlar küfrün liderleri ve ileri gelenleridir."

Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Ebubekr'in görüşünü benimsedi, benim görüşümü benimsemedi. Ertesi gün geldim bir de gördüm ki Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebubekr oturmuş ağlıyorlar. Dedim ki, "Ey Allah'ın Elçisi! Söylesene, sen ve arkadaşın niçin ağlıyorsunuz? Eğer ağlamaya değer görürsem ben de ağlarım, ağlamaya değer görmezsem sizinle ağlar gibi gözükürüm."

Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Arkadaşlarının esirlerden fidye alınması yolunda bana sundukları görüşe ağlıyorum. Çünkü onlara azabın şu ağaçtan daha yakın bir şekilde geldiği bana gösterildi. Allahü Teâlâ şu âyeti indirdi. "*Yeryüzünde düşmanını ezmedikçe bir elçinin esirler alması doğru olmaz. Siz geçici dünya malını*

123- Buhârî, Rikâk, 38.

124- Tirmizî, Hicr suresinin tefsiri, 6.

125- Mütercim Asım, Kamus Tercümesi. Kelime Arapçada firâset diye seslendirilir.

istiyorsunuz. Halbuki, Allah öbür dünyayı diliyor. Allah güçlüdür, hakîmdir. Eğer daha önceden Allah tarafından verilmiş bir hüküm olmasaydı aldıklarınızdan ötürü size büyük bir azab dokunurdu." (Enfal 8/67-68)[126]

Demek ki, olayların arkasındaki gerçeği Hz. Muhammedi de Hz. Ebubekr de görememiştir. Çünkü bunların her ikisi de insandır ve faziletli olmaları yanılmalarına engel değildir.

Durum açıkça meydanda iken o kudsi hadisi, kulun beşer olma özelliklerinden ve aşağı arzulardan sıyrılıp ilâhî özelliklerle donanması, onun iş yapma şuurunu kaybedip yerine Allah'ın geçmesi gibi Kur'an'a taban tabana zıt bir anlama alet etmek kabul edilemez.

i Postacılık

YILMAZ - Bizim anlayışımıza göre dinde Hz. Peygamber'in konumu, mesaj getiren bir postacılık değildir. O'nun asıl özelliği "üsve-i hasene"; yâni model şahsiyet olmasıdır. O canlı Kur'an'dır. Din ve beden ilimleri gibi, ilimlerin tecrübi olanları üstatsız öğrenilemez.

BAYINDIR- Postacı mektup ve posta evrakı getirir. Onların içinde ne olduğunu bilmesi gerekmez. Elçi ise birin sözünü diğerine ulaştıran kişidir. Sözü ulaştırabilmesi için onu anlaması ve kavraması gerekir.

Allah Teâlâ Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve selleme şöyle buyuruyor:

Seni insanlara resul olarak gönderdik, şahit olarak Allah yeter." *(Nisa 4/79)*

Arapça'da bir sözü ve elçiliği yüklenen kişiye resul denir[127]. Bir fıkıh terimi olarak resul, işe kendini karıştırmadan birinin sözünü bir başkasına ulaştırmakla görevli kişidir[128]. Dini terim olarak da Allah'ın hükümlerini halka ulaştırmak üzere görevlendirdiği insana resul denir[129]. Bunun Türkçe karşılığı elçidir.

Allah Teâlâ elçilerinin görevini üç şekilde belirlemiştir:

1) Tebliğ yani emri yerine ulaştırma: Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"*Elçilere apaçık tebliğden başka ne düşer?*" *(Nahl 16/35)*

"Ey Elçi! Rabbinden sana indirileni tebliğ et, eğer bunu yapmazsan onun elçiliğini yapmamış olursun." *(Maide 5/67)*

2) Beyan, yani emri açıklama: Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Biz ne elçi gönderdiysek sadece kendi halkının diliyle gönderdik ki, onlara açık açık anlatsın." *(İbrahim 14/4)*

"Biz Kitap'ı sana, başka değil, sadece ayrılığa düştükleri şeyi onlara açıklayasın ve bir de inanan kimselere yol gösterici ve rahmet olsun diye indirdik." *(Nahl 16/64)*

3) Müjdeleme ve uyarma: Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"*Biz elçileri, başka değil, sadece müjdeciler ve uyarıcılar olarak göndririz. Kim inanır ve kendini düzeltirse onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."* *(En'am 6/48)*

"Biz seni bütün insanlara sadece bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak göndermişizdir." *(Sebe 34/28)*

126- Müslim, Cihad, 58.

127- Rağıb el-isfahânî, el- Müfredât,RSL maddesi, s.353.

128- Mecelle m. 1450. (Risalet, bir kimse tasarrufta dahli olmaksızın bir kimesnenin sözünü diğere tebliğ etmektir. Ol kimseye resul ve ol kimesneye mürsil ve diğerine mürselun ileyh denir.)

129- Eş-Şerîf Ali b. Muhammed el-Cürcânî, et-Tarifât, tarih ve yer yok, s.110.

Allah Teâlâ elçilerinin yetkisiz olduğu hususları şöyle belirlemiştir:

1) Elçinin koruma görevi yoktur. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"*Eğer yüz çevireceklerse çevirsinler, biz seni onlara bekçi göndermedik. Sana düşen sadece tebliğdir.*" *(Şura 42/48)*

2) Elçinin vekillik görevi yoktur. Ne halka karşı Allah'ın vekili, ne de Allah'a karşı halkın vekilidir. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Allah dileseydi şirke düşmezlerdi. Biz seni onların üzerinde bir koruyucu yapmadık. Sen onların üzerinde bir vekil de değilsin." *(En'am 6/107)*

"*Sen sadece bir uyarıcısın. Her şeye vekil olan Allah'tır."* *(Hud 11/12)*

3) Elçi kimseyi yola getiremez. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Sen, sevdiğini doğru yola getiremezsin, ama Allah, dilediğini doğru yola getirir. Doğru yola girecekleri en iyi o bilir." *(Kasas 28/56)*

Elçi sadece doğru yolu gösterir: Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Kuşkusuz sen kesinkes doğru yolu gösterirsin." *(Şura 42/52)*

4) Elçi baskı yapmaya yetkili değildir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Sen öğüt ver! Esasen sen sadece bir öğütçüsün.

Sen onların tepesine dikilecek değilsin." *(Ğaşiye 88/21-22)*

Hz. Peygamber bizim için güzel bir örnek, bir model şahsiyettir. Ama o hiçbir tarikatın şeyhi değildir. Hiçbir tarikat da onu model olarak almamaktadır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Kuşkusuz Allah'ın elçisinde sizin için, Allah'a ve son güne bel bağlayıp da Allah'ı sık sık ananlar için pek güzel bir örnek vardır". *(Ahzâb 33/21)*

İşte bütün gayretimiz, Hz. Peygamberin yolunda gitmektir.

h. Vesvese

YILMAZ - Sn. Bayındır mülakatın bir yerinde: "Namazın farzları, vacipleri ve sünnetleri arasında içine vesvese getirmemek diye bir şey yer almaz" diyor. Ona bakarsak fıkıh kitaplarımızda namazda huşu ve ihlas diye bir farz, vâcip veya sünnet de yer almaz. Aslında İslamî ilimler tefsiri, hadisi, fıkhı ve ilm-i kelamı ile bir bütündür. Ve her biri, bu bütünün parçaları mesabesindedir. Dolayısıyla ilimler arasında bir görev dağılımı vardır. Her ilim her şeyle meşgul olmaz, olamaz. Olursa eksik olur.

BAYINDIR – İslam ile ilgili hiçbir ilim, Kur'an'ın açık hükümlerine aykırı olamaz. Biz, Kur'an'a açıkça aykırı gördüğümüz konularda Kur'an ayetleri ile uyarılarda bulunmaya çalışıyoruz.

j. Mürşid – İsa - Mesih ilişkisi

YILMAZ- Sn. Bayındır tasavvuftaki mürşidi, neredeyse Hıristiyanlıktaki İsa-Mesih gibi görmektedir. Mülâkatında her ne kadar teşbih lafızları kullanmasa da düşüncelerini şu cümlelerle belirtmektedir: "Allah'ın dûnunda, yani onun yakınında başka tanrılar edinme inancı bu şekilde oluşur. Halbuki yukarıdaki ayetler Allah'ın bize uzak olmadığını, Allah'ın yeryüzü kralları gibi değil, bize bizden daha yakın olduğunu; dolayısıyla aracıya gerek olmadığını bildirmektedir." Bu cümleler, Sn. Bayındır'ın neyi kastettiğini; tasavvuftaki mürit-mürşid ve Allah ilişkisini nereye oturttuğunu gayet iyi ortaya koymaktadır.

Oysa İslam'da Hıristiyanlıktaki gibi bir ruhbanlık anlayışı yoktur. Kul Rabbına şahsen aracısız teveccüh edebilir. Mürşid ve şeyhlerin, kulu Rabbinin yoluna yönlendirmeleri, ruhbanlığı andıran bir faaliyet değildir. Yürünecek yolda birlikte yürümek ve mürşidin müride rehberlik etmesi demektir. Ruhbanlıkta râhib olmadan Hakk'a teveccüh mümkün değildir.

BAYINDIR - İslam'da Hıristiyanlıktaki gibi bir ruhbanlık elbette yoktur ama tasavvufta vardır. Mürşid ve şeyhler, kulu Rabbi'nin yoluna yönlendirmeye değil, Allah yolunda teslim almaya çalışırlar**.** Ruhbanlıkta râhib olmadan Hakk'a teveccüh mümkün değildir de tasavvufta şeyh olmadan mümkün müdür? Râbıta ve insan-ı kâmil ile ilgili sözlerinizi nereye koyabilirsiniz? Sizin kitaplarınız şu tür cümlelerle dolu değil midir?

"..... Mürit şuna inanmalı: Mabud sultanla bitecek işi ancak şeyhinin tavassutu ile olacaktır[130]."

Altınoluk'un Nisan 2001 sayısında yayınlanan şu ifadeleri nereye yerleştirebilirsiniz?

Ayet-i celîle de şöyle buyurulmuştur:

– "Ey kullarım! Sizin her birinize iki şey vâcib ettim. Önce şeriat, sonra tarikat" (Mâide 5/48)

Hak Teâlâ Hazretleri âhirette kullarına soracak, diyecek ki:

– Ey kulum! Benim böyle bir emrim var idi. Sen tarikatı aradın mı?

– Aradım amma bulamadım, derse ve o devirde mürşid bulunmamış ise sorumluluk Allah Teâlâ'ya ait olur. Halbuki Allah Teâlâ sorumlu tutulabilir mi? Öyle ise her zaman, ***halkı aydınlatmak için bir kulunu âleme açıklamıştır****. Yoksa kulun gücü dışında bir sorumluluğu olmuş olacaktır. Eğer o kimse derse ki:*

*– Mürşidi buldum amma kalbim sevmedi****, teslim olamadım****.*

Allah Teâlâ Hazretleri buyurur ki:

– O kuluma başka kullarım tâbi olmamış mı idi? Büyük bir topluluğun tanıklığıyla onun mürşid olduğu belli olmamış mıydı? Mâdem onun hakkında böyle bir topluluğun tanıklığı var idi, senin de şeriata göre bunu kabul etmen gerekli olmuştu, diyecek ve o kul azaptan kurtulamayacaktır[131].

Öncelikle yukarıdaki ayetin tarikatla uzaktan yakından ilgisi yoktur. Ayetleri cımbızla alıp ilgisiz manalara çekmek, şeyhi kutsallaştırma dışında ne anlama gelebilir? O ayette Allah Teâlâ, Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanlardan her biri için bir şeriat ve bir yol belirlediğini ifade etmektedir.

Ne bu ayet, ne bir başka ayet, elbette mürşidin aracılığından bahsetmez. Ama önce ayete yanlış anlam verip arkasından koskoca dünyada bir tek mürşidin bulunacağından ve insanların ona teslim olması gerektiğinden, o mürşidi bulup tabi olmayanın azaptan kurtulamayacağından bahsetmek bir ruhbanlık inancı oluşturmak değil midir?

---

130 -Muhammed b. Abdullah Hani, Adâb, s. 172.

131 - M. Sami RAMAZANOĞLU, Musâhabe, Altınoluk, Nisan 2001. Yazı sadeleştirilmiştir. Aslı şöyledir: Ayet-i celîle de:
– "Ey kullarım! Sizin her birinize iki şey vâcib ettim. Evvelâ şeriat, sâniyen tarikat" (Mâide sûresi: 48) buyurulmuştur.
Hak Teâlâ Hazretleri yevm-i âhirette kullarına suâl buyuracak, diyecek ki:
– Ey kulum! Benim böyle bir emrim var idi. Sen aradın mı?
– Aradım amma bulamadım, derse ve mürşid de o zaman bulunmamış ise Allah Zü'l-celâl Hazretlerinin cevâbtan mülzem olması lâzım gelir. Halbuki Allah Teâlâ Hazretleri mülzem olur mu? Her zamanda irşâd-ı halk için bir kulunu âleme ibrâz buyurmuştur. Çünkü öyle olsa kulun vüs'atı dışında bir teklîf olmuş olacaktır. Eğer o kimse derse ki:
– Buldum amma kalbim sevmedi, teslim olamadım.
Cenâb-ı Hak -azze ve celle- Hazretleri buyurur ki:
O kuluma başka kullarım tâbi olmamış mı idi? Tevâtüren onun mürşid olduğu ma'lûm değil miydi? Mâdem ki hakkında tevâtür var idi, senin de şer'an kabulün lâzım gelirdi, diyecek ve o kul azâbtan kurtulamayacaktır.

YILMAZ - Tasavvuftaki murâkabe kavramına baksanız, murâkabede sâlikin *"Allah'ın, kendisine şahdamarından daha yakın oluşunu"* (Kaf 50/16) ve *"Nerede bulunursa bulunsun Allah'ın kendisiyle beraber olduğunu"* (el-Hadid 57/4) düşünmek demek olduğunu görecek ve mürşidsiz, onun öğretileriyle teveccühün gerçekleştiğini müşahede edecektiniz.

BAYINDIR – Tasavvuftaki murâkabe kavramına yukarıda değinmiş, oradaki korkunç durumu, sizin yazılarınızla ortaya koymuştuk. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, mürşidi, Hıristiyanlıktaki İsa-Mesih gibi hatta ondan da aşırı durumda gören, tasavvufçulardır. Tasavvufta mürşidin, insan-ı kâmil sayıldığını yukarıda, Sayın YILMAZ'ın râbıta ile ilgili yazısından öğrenmiştik.

Sayın YILMAZ'a göre "İnsan-ı kâmil Allah'ın bütün isimlerini bilen tek varlıktır. İnsan-ı kâmil, maddî ve manevi bütün kemâl mertebelerini kapsamaktadır."

"İnsan-ı kâmil Hz. Muhammed'dir. Ancak onun tarihi şahsiyeti değil, henüz Adem balçık halindeyken Peygamber olan Muhammed'dir. Yani Hakikat-i Muhammediyedir. İnsan-ı Kâmil, varlığın ve hilkatin gayesidir. Zira ilâhî irade ancak onun vasıtasıyla tahakkuk edebilir. Eğer insan-ı kâmil olmasa Allah bilinemezdi....."

"İnsan-ı kâmil, cihânı gösteren ayna, ölüyü dirilten İsâ, kuşların dilini bilen Süleyman gibi tasarruf sahibi, ab-ı hayat içen Hızır gibidir. İnsan-ı kâmil alemde daima vardır, birden fazla olmaz. Çünkü tüm mevcudatın bütünlüğü tek şahıstadır. İnsan-ı kâmil için mülkte, melekûtta ve ceberûtta hiçbir şey örtülü ve gizli değildir. O eşyayı ve eşyanın hikmetini olduğu gibi bilir...."

"... Ancak bu hakikat, her devirde zamana göre değişen isim ve suretlerde peygamber ve veli olarak zâhir olur. Nitekim Aziz Mahmud Hudâyî'nin şu beyti bu düşüncenin ifadesidir:

Ayinedir bu âlem her şey Hakk ile kâim

Mir'ât-ı Muhammed'den Allah görünür dâim"

"İnsân-ı kâmil, varlığın hakikatlarına tekabül eder. Meselâ onun kalbi Arş'a, benliği Kürsü'ye, makamı Sidre-i müntehâya, aklı Kalem-i a'lây'a, nefsi Levh-i mahfûz'a, tabiatı anâsır-ı erbaaya taalluk eder...[132]"

Şimdi yukarıdaki sözleri teker teker gözden geçirelim:

k. Allah'ın isimleri

YILMAZ - "İnsan-ı kâmil Allah'ın bütün isimlerini bilen tek varlıktır."

BAYINDIR – Allah'ın isimleri Kur'an'da ve Hz. Peygamberin sözlerinde geçer. Biz Allah'ı o isimlerle tanırız. Başka hangi isimler var ki, onları da insan-ı kâmil bilsin. Bunun nasıl bir delili olabilir?

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"O en güzel isimler Allah'ındır. Siz onu, onlarla çağırın. Onun isimleri konusunda yamukluk yapanları bırakın. Onlar bu ettiklerinin karşılığını göreceklerdir." *(Araf 7/180)*

l. Maddî - manevî kemâl mertebeleri

YILMAZ - İnsan-ı kâmil, maddî, ve manevi bütün kemâl mertebelerini kapsamaktadır.

BAYINDIR - Maddi-manevi bütün kemal mertebelerini kapsayan yalnız Allah Teâlâ'dır. Onun hiçbir kusuru yoktur. Onu tesbih etmemiz bundandır. Allah'ın elçilerinin dahi böyle özellikleri yoktur. Onlar da tıpkı bizim gibi birer insandır. Bunu bize Allah teâlâ

132 - Hasan Kâmil YILMAZ, İnsân-ı Kâmil, Altınoluk Mecmuası, Temmuz 1996, sayı 125, s. 31.

bildirmektedir. Son Elçi, Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile ilgili ayetlerden biri şöyledir:

De ki: "Ben başka değil, tıpkı sizin gibi bir insanım. Bana; Tanrınızın bir tek tanrı olduğu bildiriliyor. Artık ona karşı dürüst olun. Ondan bağış dileyin. Yazık o eş koşanlara." *(Fussilet 41/6)*

Allah Teâlâ, Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemin bazı kusurlu davranışlarını Kur'an'a alarak, onun insan üstü konuma çıkarılmasını engellemiştir. O, Allah'ın Elçisidir. Bu, bir insanın elde edebileceği en yüce şereftir.

Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile ilgili şu âyetleri düşünmek yerinde olur:

"Az kalsın baskı ile seni, sana vahyettiğimizden ayıracaklardı ki, başkasını uydurup üstümüze atasın. Böyle yapsaydın, kuşkusuz seni dost edinirlerdi.

Eğer seni sağlamlaştırmış olmasaydık, and olsun onlara bir parça yanaşacaktın.

O zaman biz de sana, hayatın kat kat azabını ve ölümün kat kat azabını tattırırdık. Sonra bize karşı kendine bir yardımcı da bulamazdın." *(isra 17/73-75)*

"(Ya Muhammed) De ki: "Allah'ın dilemesi dışında ben kendime bile bir fayda ve zarar verecek durumda değilim." *(Araf 7/188)*

Hz. Peygamber bu durumda olduğuna göre insan-ı kâmil adını verdiğiniz şeyh, nasıl oluyor da maddî ve manevi bütün olgunluk derecelerini elinde tutabiliyor?

m. Varlığın gayesi

YILMAZ - İnsan-ı Kâmil, varlığın ve hilkatin gayesidir.

BAYINDIR - Allah Teâla varlığın ve yaratılışın gayesini hiçbir ayette bildirmediği halde siz bunu nereden biliyorsunuz? Allah Teâlâ şöyle buyurmuyor mu? De ki: *"Gerçekten benim rabbım,... Allah'a karşı bilmediğinizi söylemenizi haram kılmıştır."* (Araf 7/33*)* Onun bildirdiği sadece, insanları ve cinleri kendine abd olsun diye yaratmış olmasıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Ben cinleri de, insanları da ancak Bana ***kulluk etsinler*** *diye yarattım.* (Zariyat 51/56)

Kulun Arapçası abd kelimesidir. Kulluk etmek, abd olmak demektir. Hz. Muhammedi de Allah'ın abdidir. Kelime-i şehadette "Şuna tanıklık ederim ki, Muhammed onun kulu yani abdi ve elçisidir." deriz. Kölenin efendisi karşısında hiçbir yetkisi olamaz. Efendi açıkça bir yetki vermişse o başka. Hz. Peygamber'in de Allah'ın açıkça verdiği yetkiler dışında yetkisi yoktur. O, varlığın ve hilkatin gayesi değil, Allah'ın kulu ve elçisidir. Hz. Peygamberi abd ve resul olmaktan çıkarıp başka bir konuma sokan bir inanç, İslam dinine ait olamaz.

m. İlahî irade

YILMAZ - İlâhî irade ancak insan-ı kâmil vasıtasıyla tahakkuk edebilir.

BAYINDIR - İlahî iradenin, ancak insan-ı kâmil vasıtasıyla gerçekleşebileceği demek, insan-ı kâmil olmadan Allah'ın, hiçbir şey yapamayacağı demek olur ki, bu, insan-ı kâmili, Allah üzerinde de egemen saymaktır. Hıristiyanlar da dahil böyle bir iddiada bulunmuş birini ben duymadım, bilmiyorum.

Üzerine konmuş *ALTINOLUK* yazısıyla Erkam Yayınları tarafından yayınlanmış olan ve tasavvufçuların çok değer verdiği Şa'rânî[133]'nin Tabakat'ında, kutup konumuna gelmiş

133 - Abdulvehhâb Şa'rânî Mısır'da, 898 hicrî, 1493 milâdî yılda doğmuş ve 973 hicrî, 1565 miladî yılda orada ölmüştür. Erkam Yayınları, kitabı okuyucularına şu ifadelerle övmektedir:
"Kitap ve Sünnete uymak, saadet asrını hâl ve kal olarak tam yaşamak ve böylece gerçek müslüman olmak" diye tarif edebileceğimiz tasavvuf; zaman zaman bu işin aslına vâkıf olamayanların itirazlarına da hedef olmuştur. Yayınladığımız bu

birinin özellikleri sayılırken söylediği şu ifade, yukarıdaki söze açıklık getirmektedir:

"...Önün hakimi olmak,

Sonun hakimi olmak,

Keza evveli ve ahiri olmayanın da hakimi olmak.[134]."

Evveli ve ahiri olamayan tek varlık, Allah Teâlâ olduğu için demek ki, Kutup, Allah'ın da hakimi olan kişidir. Bu*, "İlâhî irade ancak onun vasıtasıyla tahakkuk edebilir."* sözüne uygun düşmektedir.

Sayın YILMAZ bir yazısında kutbu şöyle tarif ediyor:

"Kutub bazan, en büyük veli ve ricalin başı, Allah'ın izniyle kâinatta tasarruf sahibi kişi demektir. Bu anlamda her devirde kutub bir tanedir[135]."

Kâinatta tasarruf sahibi demek, göklerin ve yerin işlerini çekip çevirmeye yetkili demektir. Allah bu konuda hiç kimseye yetki vermemiştir. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Onun hakimiyet alanı gökleri de kapsar yeri de. Her ikisini de korumak kendine ağır gelmez. O yücedir, uludur." *(Bakara 2/255)*

"De ki: Çocuk edinmemiş olan, hakimiyette ortağı olmayan, acizlikten ötürü bir veliye ihtiyacı bulunmayan Allah'a hamdolsun." Onu büyükledikçe büyükle." *(isra 17/111)*

o. Allah'ı bilme

YILMAZ – ".. Eğer insan-ı kâmil olmasa Allah bilinemezdi....."

BAYINDIR - İnsanların Allah'ı bilme diye bir sıkıntıları yoktur. Bunun için bir peygambere de ihtiyaç olmaz. Her insan, gördüğü ve duyduğu şeylere bakarak Allah'ın varlığını ve birliğini kavrar. Sanki gözüyle görmüş ve ona eliyle dokunmuş gibi buna tanıklık eder.

Bunun Kur'an'da çok sayıda delili vardır. Sürekli yanlış yöne çekilen bir ayeti delil göstererek bir gerçeğin daha ortaya çıkmasına gayret gösterelim. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Rabbin, Ademoğullarından, onların bellerinden nesillerini aldığında onları kendilerine karşı şöyle şahit tutmuştur: "Ben sizin Rabbınız değil miyim?" Onlar da: "Evet Rabbımızsın. Biz buna şahidiz." demişlerdir. Artık kıyamet günü; "Biz bunun farkında değildik." diyemezsiniz.

Şunu da diyemezsiniz: "Önceden ortak koşanlar babalarımızdı. Biz ise onlardan sonra gelen bir nesil idik. Şimdi o batıla sapanların işlediklerinden ötürü bizi yok mu edeceksin?"

İşte o belgeleri böyle açık açık anlatırız. Belki dönerler. *(Araf 7/172-174)*

Bu ayetler, sürekli yanlış yöne çekilir, buna bir takım hurafeler de eklenince bunlarla birlikte bir çok ayet anlamsız hale getirilir. Güya Allah Teâlâ, Hz. Adem'in sırtından kıyamete kadar gelecek bütün insanların ruhlarını almış, sonra onları bezm-i elest denen bir yerde toplamış, onlara*, "Ben sizin Rabbınız değil miyim?"* demiş, onlar da hep bir ağızdan *"Evet Rabbımızsın."* demişler. Bu, insanın ezelde verdiği ahd yani Allah'a karşı kendini sorumluluk altına sokması imiş. Bu dünyada Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan kişi, verdiği bu söze aykırı davrandığı için sorumlu tutulacakmış, vs.

eserin, müellifi tarafından yazılan Giriş ve Mukaddime kısımları dikkatlice okunursa hem bu itirazların ne kadar yersiz olduğu anlaşılacak, hem de bu yolda olanların bu hakikat yoluna bağlılıkları bir kat daha artmış olacaktır..."

134 - İmam Şa'rânî, Veliler Ansiklopedisi (et-Tabakât'ul-Kübrâ) Tercüme Abdulkadir AKÇİÇEK, Erkam Yayınları, İstanbul 1407/1987, c. II, s. 786.

135 - YILMAZ, Tasavvufla İlgili Sorular, s. 542.

Ayette Adem'den değil, "*Ademoğullarından"* söz edilmektedir. Bu söz, Adem kızlarını da kapsar.

Ayet, Ademoğullarının ruhlarının alınıp bir yere toplanmasından değil "*onların bellerinden nesillerinin alınmasından"* söz eder. Çocuk, belden değil, ana rahminden çıktığı için, burada mecaz anlamı bulunduğu, yani neslin alınmasına sebep olan olayın kastedildiği açıktır. Bu da kişinin erginlik çağına girmesi, yani çocuğu olacak yaşa gelmesidir. İnsan, henüz çocuk yaşta iken Allah ile ilgili araştırmalara girer ve bu konuda çevresini soru yağmuruna tutar, sonra Allah'ın varlığı ve birliği konusunda tam bir karara varır.

Erginlik çağı önemlidir. Çünkü sorumluluk bu çağda başlar. Olayın ahiret boyutunu anlatan ikinci ayet bu bakımdan dikkat çekicidir. O ayette geçen, *"Önceden ortak koşanlar babalarımızdı. Biz ise onlardan sonra gelen bir nesil idik. Şimdi o batıla sapanların işlediklerinden ötürü bizi yok mu edeceksin."* ifadesi, bu olayın, kişinin sorumlu tutulduğu bir çağda, yani bülûğ çağında olduğunun bir başka kanıtıdır.

Allah Teâlâ'nın, *"Ben sizin Rabbınız değil miyim?"* şeklindeki sorusu ve buna karşılık insanların verdiği *"Evet Rabbımızsın. Biz buna şahidiz."* cevabı, erginlik çağına girmiş bir kişinin iç dünyasında olur. Bu ifadesiyle o, Allah'ın varlığını ve birliğini kavradığına, bu kavrayışının, onu gözüyle görmüş ve eliyle dokunmuş gibi kesin olduğuna tanıklık eder. Bazıları bunu sık sık açığa vurur, bazıları da ancak önemli olaylar karşısında ortaya koyar. Kendilerini tanrıtanımaz diye adlandıran ateistler bu ikinci gruptandır.

Adına ister Doğa, ister Gök Tanrı isterse ne denirse densin, bütün varlıkları yaratan ve evrenin tek hakimi olan Allah'ı inkar mümkün olmadığından tanrıtanımaz, babasını tanımazlık eden kişiye benzer. O, sıkışık zamanında nasıl babasını ararsa bu da dara düşünce Allah'a sığınır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Darda kalmış kişi dua ettiği zaman onun yardımına kim yetişiyor da o sıkıntıyı gideriyor ve sizi yeryüzünün hakimleri yapıyor? Allah ile beraber başka bir tanrı mı var? Ne kadar az düşünüyorsunuz!" *(Neml 27/62)*

Her insan Allah'ın varlığını ve birliğini kabul ettiği gibi onun bir benzerinin olmadığını da kabul eder. Şimdiye kadar kimsenin, Allah'ın heykelini yapmaya kalkışmaması bundandır. Arap dilinde Allah kelimesinin çoğulu yoktur. Çünkü putperest Araplar bile ikinci Allah iddiasında bulunmamışlardır.

Bu sebeple Kur'an'da adı geçen peygamberler, Allah'ın varlığını ispatla meşgul olmamış, Allah'tan başka ilah olmadığını göstermeye çalışmışlardır. Eğer öyle olsaydı, hiç kimse "Eşhedu en lâ ilâhe illallah" yani "Ben tanıklık ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur." diyemezdi. "Ben tanıklık ederim ki,... " yerine " Şu Peygamberin bildirdiğine göre Allah'tan başka ilah yoktur." demek zorunda kalırdı.

Bir şey ancak ikinci bir şeye eş koşulabilir. İşte o ikinci şey daima Allah olmuştur. Allah'a eş koşma işi, Allah'ın yanında kendini savunacak birini bulma isteğinden kaynaklanır. Aracılık ve şefaatçilik etsin diye onları razı edecek davranışlar gösterilir, sonunda bunların her biri birer tanrı gibi olurlar. İnsanlar bunların heykellerini yapar ve taparlar.

Allah kendini her insana zaten tanıttığı için, sayın YILMAZ'ın söylediği "Eğer insan-ı kâmil olmasa Allah bilinemezdi....." sözü Kur'an'a aykırı düşmektedir.

p. İnsan-ı kâmile olağandışı yetkiler

YILMAZ - "İnsan-ı kâmil, cihânı gösteren ayna, ölüyü dirilten İsâ, kuşların dilini bilen Süleyman gibi tasarruf sahibi, ab-ı hayat içen Hızır gibidir.

BAYINDIR – Cihanı, yani evreni gösteren ayna bir hayal ürünüdür. Gerçi bu hayal üzerine oturtulmuş bir çok tasavvufi inanç vardır, ama şimdilik ona girmeyelim.

Hz. İsa'nın ölüyü diriltmesi ise bir mucizedir. Mucize, bir şahsın Allah'ın elçisi olduğunun ispat belgesidir. Yoksa onun elçi olduğu nereden bilinebilir? İtibarlı bir kişi, günün birinde kalkıp ben Amerika'nın Ankara Büyükelçisi oldum, dese Türk Devleti bunu kabul edebilir mi? Çünkü bundan sonra o, Amerika Birleşik Devletleri adına konuşacaktır. Ama Amerikan hükümetinin kendini elçi olarak görevlendirdiğine dair bir belge getirirse Türk Devleti buna itiraz etmez. O belgeyi elçi değil, onu görevlendiren makam düzenler.

Mucizeyi de bir kişiyi elçi olarak görevlendiren Allah düzenler. O ne zaman isterse mucizeyi o zaman yaratır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

" *Hiçbir elçi, Allah'ın izni olmadan bir mucize getiremez.* " *(Mümin 40/78)*

Hz. İsa'nın çamurdan kuş heykeli yapıp üflemesiyle gerçek bir kuş haline gelmesi, ölüleri diriltmesi, anadan doğma kör olanları, alaca hastalığına tutulmuş kişileri iyileştirmesi hep Allah'ın izniyle olmuş birer mucize, onun elçiliğinin birer belgesidir. Onun, Allah'tandır, diyerek getirdiği sözlerin gerçekten Allah'a ait olduğuna inanabilmek için buna ihtiyaç vardı. Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile elçilik kapısı kapandığı için artık kimsenin mucize göstermesi söz konusu değildir. Kimse Kur'an'a ek yapacak durumda da olamayacaktır.

"...kuşların dilini bilen Süleyman gibi tasarruf sahibi..." sözü de yanlıştır. Çünkü Hz. Süleyman'a verilen saltanat ondan sonra kimseye verilmeyecektir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Süleyman dedi ki: "Rabbım! Beni bağışla. Bana öyle bir saltanat ver ki benden sonra kimse onun bir eşini daha elde edemesin. Çünkü bütün dilekleri veren sensin.

Bunun üzerine rüzgarı onun emrine verdik; onun buyruğu ile onun dilediği yere tatlı tatlı akardı.

Yapı yapan, denize dalan şeytanlara da onun için boyun eğdirdik.

Zincirlerle biri birlerine bağlanmış olan öbürlerini de.

İşte bu, bizim ihsanımızdır. İstersen tutarsın, istersen başkasına verirsin, hesabı yoktur.

Onun katımızda bir yakınlığı ve güzel bir yeri vardır. *(Sad 38/35-40)*

".. ab-ı hayat içen Hızır .." sözünü kabul etmek de mümkün değildir. Ab-ı hayat, hayat suyu demektir. Efsaneye göre bu suyu içen artık ölmeyecektir. Fakat Allah Teâlâ Kur'an'da hiç kimsenin ölümsüz olamayacağını bildirmektedir. O, şöyle buyurur:

"Senden önce hiçbir insanı ölümsüz kılmadık, şimdi sen ölürsen onlar ölümsüz mü olacaklardır?" *(Enbiya 21/34)*

"Şüphesiz sen de öleceksin, onlar da öleceklerdir. "*(Zümer 39/30)*

q. İnsan-ı kâmilin tek olması

YILMAZ - İnsan-ı kâmil alemde daima vardır, birden fazla olmaz. Çünkü tüm mevcudatın bütünlüğü tek şahıstadır.

BAYINDIR - Alemde daima var olma, birden fazla olmama, varlığın bütünlüğünü tek şahısta toplama sadece Allah'a verilebilecek bir özelliktir.

YILMAZ - "... Ancak bu hakikat, her devirde zamana göre değişen isim ve suretlerde peygamber ve veli olarak zâhir olur.

Nitekim Aziz Mahmud Hudâyî'nin şu beyti bu düşüncenin ifadesidir:

Ayinedir bu âlem her şey Hakk ile kâim

Mir'ât-ı Muhammed'den Allah görünür dâim"

BAYINDIR- İnsanın ölümlü olması ve her tarikatın kendi şeyhini insan-ı kâmil görmesi onları bu sözü söylemek zorunda bırakmış olmalıdır. Aziz Mahmud Hudâyî'nin beytinde geçen Mir'ât-ı Muhammed, Muhammed'in aynası demektir. O da şeyhin alnıdır. Şeyhin alnında Allah'ın görülmesi iddiası çok yaygın bir iddiadır. İnsanlar bu kadar nasıl yoldan çıkabiliyorlar, anlamak mümkün değildir.

r. İnsan-ı kâmilin gaybı bildiği iddiası

YILMAZ - İnsan-ı kâmil için mülkte, melekûtta ve ceberûtta hiçbir şey örtülü ve gizli değildir. O eşyayı ve eşyanın hikmetini olduğu gibi bilir...."

BAYINDIR - Bunlar da Allah'tan başka hiçbir varlıkta olamayacak özelliklerdir.

Gaybı bilme konusu en çok istismar edilen konudur. Tarikatlar ve bir çok cemaat, bu konuda Kur'an'a aykırı bir tutum içindedir.

Gayb, duyulardan uzak olan ve kişinin hakkında bilgisi olmayan şeye denir[136]. Mülkte, melekûtta ve ceberûtta ne olduğunu Allah'tan başkası bilemez. Bunlara gayb-ı mutlak denir. Bir başka kişinin bildiği şey gayb-ı mutlak olmaz. Mesela içinizden ne geçtiğini ben bilmem ama siz bilirsiniz. O, bana göre gayb olur, size göre olmaz. Kalpten geçenleri bile, Allah'ın Elçisi dahil kimse bilmez. Şu âyetler onu gösteriyor:

"Çevrenizdeki kimi çöl Arapları münafıktır. Medine halkından da münafıklığa iyice alışmış olanlar vardır. Sen onları bilmezsin, onları biz biliriz. Onlara iki defa azap edeceğiz; sonra da onlar büyük bir azaba itileceklerdir." (Tevbe 9/101)

"Münafıkları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Onlar dayalı odunlara benzerler. Her kopan gürültüyü kendilerine karşı sanırlar. İşte düşman onlardır. Onlardan sakın. Allah onları kahretsin, nasıl döndürülüyorlar." (Münafikûn 63/4)

Elçi, sadece Allah'ın kendine vahyettiği şeyleri bilir.

"De ki: "Ben size, Allah'ın hazineleri yanımdadır, demiyorum. Gaybı da bilmem. Size, "Ben bir meleğim." de demiyorum. Ben, bana vahyolunandan başkasına uymam." De ki: "Görenle görmeyen bir olur mu? Hiç zihninizi yormaz mısınız?"" (En'am 6/50)

"De ki: "Eğer gaybı bilseydim, daha çok iyilik yapmak isterdim ve bana kötülük de gelmezdi. Ben, inanan kesim için bir uyarıcı ve bir müjdeciden başka bir şey değilim." (Araf 7/188)

s. İnsan-ı kâmil her şeydir

YILMAZ - "İnsân-ı kâmil, varlığın hakikatlarına tekabül eder. Meselâ onun kalbi Arş'a, benliği Kürsü'ye, makamı Sidre-i müntehâya, aklı Kalem-i a'lây'a, nefsi Levh-i mahfûz'a, tabiatı anâsır-ı erbaaya taalluk eder...[137]"

BAYINDIR – Siz ruhbanlığı reddediyorsunuz ama doğrusu ben, Hıristiyanların ruhbanlığı bu kadar abarttıklarını görmedim.

t. Hakikat-i Muhammediyye

YILMAZ - "İnsan-ı kâmil Hz. Muhammed'dir. Ancak onun tarihi şahsiyeti değil, henüz Adem balçık halindeyken Peygamber olan Muhammed 'dir. Yani Hakikat-i Muhammediyedir[138].

BAYINDIR - İşte bu, tam bir reenkarnasyon inancıdır. Demek ki, insan-ı kâmil, her devirde yeni bir bedene giren ruhtur. Bunun için Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve

136- Rağıb el-Isfahânî, el- Müfredât, s.616.

137 - Hasan Kâmil YILMAZ, İnsân-ı Kâmil, Altınoluk Mecmuası, Temmuz 1996, sayı 125, s. 31.

138 - Hasan Kâmil YILMAZ, İnsân-ı Kâmil, Altınoluk Mecmuası, Temmuz 1996, sayı 125, s. 31.

sellemin adı insafsızca kullanılmaktadır.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

Muhammed, başka değil, sadece Allah'ın elçisidir; ondan önce de nice elçiler gelmiştir. (Al-i İmran 3/144)

Bunlara göre ilk elçi Hz. Muhammed'dir. Allah'a göre "*ondan önce de nice elçiler gelmiştir*"

Bu sözü bir an için doğru saysak bile o, Adem'den önce kime elçi olarak gönderilmiş olabilir. Hiç düşünmez misiniz?

Hakikat-i Muhammediye inancı, insan-ı kâmili Allah ile aynı kabul etme inancıdır. İlahiyat Fakültesi mezunu bir şeyhin yazısında geçen şu sözlere bakınız:

"Ahad Ahmed'dürür, kim mim eder fark,

Bütün âlem o mîm içre olur gark.

Ahad yani Allah'tır[139]."

Ahad Ahmed'dir, Ahad Allah'tır, derseniz, Ahmed Allah'tır, demiş olursunuz.

Deniyor ki, arada "**m**" farkı vardır. Bütün alem o "m"nin içindedir. Yani Ahmed sözünde m var, Ahad'da yoktur. Bütün alem o harfin içinde yer alır. Öyleyse Ahmed Ahad'dan büyük olur!!?

Altınoluk'ta da yazı yazan Mehmed DEMİRCİ'nin Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisine yazdığı aşağıdaki sözler, yukarıdaki ifadeyi desteklemektedir:

"... Hakîkat-i Muhammediyye varoluşun başlangıcıdır. Bu aynı zamanda Allah'ın kendi zâtında kaybolmuş halinden kendindeki özellikleri bilme seviyesine inişini ifade eder. Allah ile hakîkat-i Muhammediyye aynı gerçeğin ön ve arka yüzleridir. Allah'tan başka hiçbir şey yokken ilk defa hakîkat-i Muhammediyye var olmuş, bütün yaratıklar ondan ve onun için yaratılmıştır. Âlemin var olma sebebi, maddesi ve gayesi bu hakikattir.... Hakîkatü'l-hakâik yani Allah, var veya yok, ezeli ve hadis şeklinde nitelenmediği halde hakîkat-i Muhammediyye var ve ezelî diye nitelendirilir.

Hakîkat-i Muhammediyye bütün peygamberlerin ve velilerin ledünnî ve bâtınî bilgileri aldıkları kaynaktır. Bu hakikat Hak'tan gelen feyzin halka ulaşmasında aracı olur...[140].

Hıristiyanların kullandığı Allah'ın oğlu terimini Kur'an mahkum ettiği için Hakîkat-i Muham mediyye, Nur-i Muhammedî ve İnsan-ı Kâmil gibi masum ve kolayca başka tarafa çekilebilecek terimler seçilmiştir. İnsanlar da havass'ul-havass yani üsttekiler; havass yani orta tabaka ve avam yani alt tabaka diye üçe ayrılmıştır. O terimlerin gerçek anlamını sadece üsttekiler bilmiş, orta ve alt tabaka ise onları bala katılmış zehirler olarak zevkle yemişlerdir.

Şimdi lütfen söyler misiniz, ruhbanlık iddiasında bulunanlar bu kadar ileri gitmişler midir?

u. Nefsin mertebeleri veya nefsi tanrılaştırma süreci

139 - Ali Ramazan DİNÇ, İki Cihan Serveri Peygamber-i Zîşânımız, Yeni Dünya dergisi, 58-59 sayılar, Ağustos-Eylül 1998, s. 32.
Ali Ramazan DİNÇ, Nakşibendi tarikatına bağlı şeyhlerdendir ve Kayseri İlahiyat Fakültesi mezunudur. Bu yazıyı dergide gördüğüm gün onu, İstanbul Gedikpaşa'da bulunan bir müridinin evinde ziyaret ederek gerekli uyarıyı yaptım. Ancak o, bunun sevgiden kaynaklandığını iddia edip kendini canla başla savundu. İnşaallah şimdi bu yanlış inançtan vazgeçmiştir. Ancak suçu yazılı olarak işlediği için tevbeyi de aynı şekilde yazılı olarak yapmalıdır.

140 MEHMET DEMİRCİ, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Hakikat-i Muhammediyye maddesi.

Tasavvufta nefsin yedi mertebelerinden bahsedilir. Bunlar nefs-i emmâre, nefs-i levvâme, nefs-i mülheme, nefs-i mutmainne, nefs-i râziye, nefs-i merziyye ve nefs-i kâmile'dir. Altınoluk'la yaptığımız görüşmenin bir yerinde bu mertebelerden bahsetmiş, bunların Kur'an ile bir ilgisinin olmadığını açıklamaya çalışmıştık. Burada konuyu bir başka maksatla tekrar ele alıyoruz.

Sayın YILMAZ diyor ki;

"Nefs-i emmâre: Münker ve günah olan şeyleri işlemeyi teşvik ve emreden nefistir.

Nefs-i levvâme: Yaptığı kötülüklerin arkasından zaman zaman pişmanlık duyan, sahibini kötülüğe yapışmasından dolayı ayıplayan ve tevbeye eğilimi olan nefistir.

Nefs-i mülheme: İlhâm ve keşfe mazhar olmaya başlayan, neyin hayır, neyin şerr olduğunu idrak edebilme melekesine sahip, şehvet isteklerine karşı kısmen direnme gücü bulunan nefstir. Yani bu duruma gelmiş kişinin içine ilham gelir, perdelerin arkasındaki gerçekler görünmeye başlar, iyiyi kötüden ayırma özelliği kazanır ve kötü arzularına karşı az da olsa direnebilir.

Nefs-i mutmainne: Kötü ve çirkin sıfatlardan kurtulup güzel ahlak ile donanmış olan nefistir. Bu nefs, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği başarı ve yardım ile huzura kavuşur ve tam bir kanaate vararak ıstıraplardan kurtulur. Bu makamda beşeriyet fenâ bulur, yani insan olma özelliği biter. "Nûr-i Muhammedî" ortaya çıkar ve nefis, hitâb-ı ilâhîye mazhar olur, yani Allah ile karşılıklı konuşabilir.

Nefs-i râziye: Kendisi hakkında gözüken kadere tereddütsüz teslim olup rızâ gösterir. Bu makam, sâlikin esrâr-ı ilâhiyyeye muttali olduğu makamdır.

Nefs-i merziyye: Allah ile kul arasında rızânın müşterek bir vasıf olduğu, kulun Allah'tan, Allah'ın kuldan râzı olduğu makamdır.

Demek ki, nefs-i mülheme mertebesine gelen kişinin içine ilham gelmeye ve perdeler açılmaya, gizli şeyler görünmeye başlıyor. Nefs-i mutmainne mertebesine gelince beşer olma, yani insan olma özelliği bitiyor, "Nûr-i Muhammedî" ortaya çıkıyor. Yani kişi insan-ı kâmil haline geliyor, ve Allah tarafından muhatap alınma yani Allah ile karşılıklı konuşma safhası başlıyor. İnsan-ı kâmil ile ne kastedildiği yukarıda geçmişti.

Nefs-i râziye mertebesinde ise kişi, esrâr-ı ilâhiyyeyi yani Allah'ın sırlarını öğreniyor. Nefs-i merziyye mertebesinde o, Allah'tan, Allah kuldan râzı oluyor, karşılıklı olarak birbirlerini memnun ediyorlar. Şimdi bunlar, nefsin ilahlaşma süreci değildir de ya nedir?

Burada M. Fuad KÖPRÜLÜ'ye hak vermemek elde değildir. O diyor ki; "Felsefe ile uğraşanlar, zındık ve mülhid (dinsiz) sayıldığından Kelâm üzerinde çalışanlar hariç olmak üzere diğer felsefe ile meşgul olanlar, ya din, yahut daha fazla tasavvuf perdesi altında gizlenmeğe mecburiyet görüyorlardı[141]." Bir takım tasavvufi kavramları din içinde göstermek için ilgisiz ayetlerin uluorta kullanılmasını başka şekilde izah mümkün görülmüyor.

SONUÇ

Şunu bilmenizi isterim ki, sizin en iyi dostunuz olmağa çalışıyorum. Çünkü sizi, Allah'ın Kitabı Kur'an ile uyarıyorum. Eğer benim hatalarımı görürseniz, aynı şekilde sizin beni uyarmanızı da bekliyorum. Şu ayetin sonuçlarına katlanmak zorunda kalmadan gerçeği göreceğinize inanıyorum. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Bir cemaati doğru yola soktuktan sonra, neden sakınacaklarını açıktan açığa

141 - M. Fuad KÖPRÜLÜ, W. BARTHOLD, İslam Medeniyeti Tarihi, Geniş izah ve düzeltmelerle üçüncü basım. Ankara 1973, s. 150. Yukarıdaki bilgi, KÖPRÜLÜ'ye ait izah kısmından alınmıştır.

kendilerine bildirmedikçe Allah'ın onları yoldan çıkarma ihtimali yoktur." *(Tevbe 9/115)*

Sapıtan cemaatler, yapılan uyarıları dikkate almayanlardır.

Allah'a karşı yalan uyduran, ya da o gerçek kendisine gelince ona karşı yalan söyleyip duran kimseden daha zalim kim olabilir? O nankörler için Cehennem'de yer mi yok?

Her kim de bizim uğrumuzda cihad ederse, onları kesinkes yollarımıza sokarız. Allah, kuşkusuz iyi davrananlarla beraberdir. *(Ankebût 29/68-69)*

Sizin durumunuzun şu en son ayete uygun olarak değişeceğine inanıyorum. Allah hepimizin durumunu o ayete uygun eylesin. Amin.

BİBLİYOGRAFYA
KİTAPLAR

Kur'an-ı Kerim.
Adab, Muhammed b. Abdullah Hani, (Mütercim: AKÇİÇEK. Abdulkadir), İstanbul, 1396/1976.
Cami'ul-beyân fî tefsîr'il-Kur'an, Muhammed b. Cerîr et-Taberî, Beyrut 1412/1992.
el-Erbeûn, ibn-i Kemal Paşa, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 1694.
Elmalı Tefsiri, Hak Dini Kur'an Dili, Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR, İstanbul 1935.
İncil, Yeni yaşam yayınları, İstanbul, 2001.
İslam Medeniyeti Tarihi, M. Fuad KÖPRÜLÜ, W. BARTHOLD, 3.baskı, Ankara, 1973.
Kamus Tercümesi, Firuzabâdî, Mütercim: Asım, Bahriye Matbaası 1305.
Kamus-i Türki, Şemseddin Sami, ist.1319 tarihli nüshadan ofset.
Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, Papa 14. Lui'nin (Episkopos II. Jean Paul) emriyle 1986'da Kardinal Joseph Ratzinger başkanlığında kurulan 12 kişilik bir heyetin altı yıllık çalışmasıyla

meydana getirilmiştir. Türkçe'ye çeviren Dominik PAMİR, Türkiye Episkoposlar Konferansı adına İstanbul'da 15 Ağustos 2000 tarihinde neşredilmiştir.
Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit (İncil ve Tevrat), Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 1981.
Kur'an Işığında Tarikatçılığa Bakış, Abdulaziz BAYINDIR, İkinci baskı, İstanbul 1997.
Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, Hayrettin KARAMAN, Ali ÖZEK, İbrahim Kâfi DÖNMEZ, Mustafa ÇAĞIRICI, Sadrettin GÜMÜŞ, Ali TURGUT, TDV yayınları, Ankara 1997.
Lisan'ul-Arab, İbn Manzûr, Daru Sâdır, Beyrut, 1410/1990
el-Lüma, Ebû Nasr Serrâc Tûsî, Mütercim: Hasan Kâmil YILMAZ, İstanbul, 1417-1996.
Müfredat, Rağıb el-isfahânî, Safvân Adnan Davudî'nin tahkikiyle, Dımaşk ve Beyrut 1412/1992.
Musâhabe, M. Sami RAMAZANOĞLU, Altınoluk, 2001. Nisan.

Ruhu'l-Furkan Tefsiri, Mahmut USTAOSMANOĞLU ve arkadaşları, İstanbul 1991.
Sahih-i Buhârî, el-Cami'u-Sahih, Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail b. İbrahim el-Buhârî, Mısır. H. 1400.
Sahih-i Müslim, el-Cami,u's-Sahih, Müslim, Ebu'l-Huseyin, Muslim b. Haccac el-Kuşeyri en-Nisabûri. Daru İhya'i't-Turasi'l-Arabî, Tarihi yok.
Sünen-i Tirmîzî,Ebu İsa b. İsa et-TİRMİZİ, Daru'l-Fikir, Basım tarıhı yok.
Sünen-i Dârimi, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdirrahman DARİMİ, Dar'u'l-Kalem, 1412/1991.
et-Tarifat, Eş-Şerîf Ali b. Muhammed el-Cürcânî, tarih ve yer yok.
Tarikatta Rabita ve Nakşibendilik, AYDIN, Ferit, Sülaymaniye Vakfı Yayınlırı, İstanbul, 2000.
Tasavvufla İlgili Sorular - Cevaplar,Hasan Kâmil YILMAZ, (Ebû Nasr Serrâc Tûsî'nin el-Lüma' tercümesi ile beraber), İstanbul, 1417-1996.
et-Tefsir'ul-Kebir, Fahruddin er-Razî, Matbaa-i Amire.
Veliler Ansiklopedisi (et-Tebekât'ul-Kubra) İmam Şa'rânî, Tercüme: Abdulkadir AKÇİÇEK, Erkam Yayınları, İstanbul 1407/1987.

MAKALELER

Hakikat-i Muhammediye, İslam Ansiklopedisi, MEHMET DEMİRCİ, Türkiye Diyanet Vakfı İstanbul, 1997.

İki Cihan Serveri Peygamber-i Zîşânımız, DİNÇ Ali Ramazan, Yeni Dünya dergisi, 58-59 sayılar, Ağustos-Eylül 1998.
İnsân-ı Kâmil, Hasan Kâmil YILMAZ, Altınoluk Mecmuası, Temmuz 1996.
Ramazanda Türbe Ziyaretleri" Hayrettin KARAMAN, 12. 12. 2000 tarihli Yeni Şafak Gazetesi, Fıkıh Köşesi.
Ricâl'ul-Gayb, Hasan Kamil YILMAZ, Altınoluk Mecmuası, Aralık 1995.
Tasavvufa Karşı Olmak, Ahmet TAŞGETİREN, Altınoluk, Nisan 2001.

SONSÖZ

Yahudiler ve Hıristiyanlar, Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemin Allah'ın peygamberi olduğunu ve haklı bir çağrı yaptığını çok iyi biliyorlardı (Bakara 2/146). Kendilerini Allah'ın oğulları ve sevgilileri gördükleri (Mâide 5/18) için o çağrıya uyma ihtiyacı duymadı ve yanlışlıklar içinde kaldılar. Tarikat mensupları da yapılan bu çağrının haklı olduğunu çok iyi biliyorlar ama kendilerine "Allah'ın dostları = evliyaullah" demeleri hakkı, gereği gibi kabul etmelerine engel olmaktadır. Sonuç ne olursa olsun, uyarıların devam etmesi gerekir.